

I Matiu

Na Tututi ti Jisu Karisito (Luke 3.23-38)

¹ Ani za na kutina na tutina i Jisu Karisito aza na tutina i Devita aza na tutina i Ebarahami.

² I Ebarahami za vaporea i Aisake, ko i Aisake za vaporea i Jekopi, ko i Jekopi za vaporea i Jiuda beto ria na taina na tugana marene.

³ I Jiuda za vaporedi ti Tama ari Parezi i Zara, i Parezi za vaporea i Gezironi, ko i Gezironi za vaporea i Rami.

⁴ I Rami za vaporea i Aminadabi, i Aminadabi za vaporea i Nasoni, ko i Nasoni za vaporea i Salamoni.

⁵ I Salamoni za vaporeni ti Regabi i Boazi, ko i Boazi za vaporeni ti Ruti i Obedi, ko i Obedi za vaporea i Jese,

⁶ ko i Jese za vaporea i Devita na bangara.

Ko i Devita za vaporeni tana maqotana i Uria i Solomone.

⁷ I Solomone za vaporea i Roboama, i Roboama za vaporea i Abija, ko i Abia za vaporea i Asa.

⁸ I Asa za vaporea i Josapati, i Josapati za vaporea i Jorama, ko i Jorama za vaporea i Uzia.

⁹ I Uzia za vaporea i Jotama, i Jotama za vaporea i Agazi, ko i Agazi za vaporea i Gezekae.

¹⁰ I Gezekae za vaporea i Manase, i Manase za vaporea i Amoni, ko i Amoni za vaporea i Josia.

¹¹ I Josia za vaporea i Jekonia beto ria na taina marene, totonai qari taraputu lao pa Babiloni ria na tinoni Izireli.

¹² Pa liguna qari taraputu lao pa Babiloni ria na tinoni Izireli za i Jekonia za vaporea i Salatieli, ko i Salatieli za vaporea i Zorobabele.

¹³ I Zorobabele za vaporea i Abiuda, i Abiuda za vaporea i Eliakimi, ko i Eliakimi za vaporea i Azoa.

¹⁴ I Azoa za vaporea i Zadoki, i Zadoki za vaporea i Akimi, ko i Akimi za vaporea i Eliuda.

¹⁵ I Eliuda za vaporea i Elieza, i Elieza za vaporea i Matani, ko i Matani za vaporea i Jekopi.

¹⁶ I Jekopi za vaporea i Josepa na marenena i Mere, ko ti Mere za podo vei i Jisu aza za tagigala na Karisito.

¹⁷ Ko na ngutidi ria doru podopodo zazae tinoni podalai ti Ebarahami ko za lame kamu ti Devita za ka manogamade podopodo, ria za podalai ti Devita ko za lame kamu totonai qari taraputu lao pa Babiloni ria na tinoni Izireli za ka manogamade podopodo, beto za koko totonai qari taraputu lao pa Babiloni ko za lame kamu tana Karisito za ka manogamade podopodo.

Na Podona i Jisu Karisito

(Luke 2.1-7)

¹⁸ Ego ari za vei za na vavakatona na podona i Jisu Karisito. I Mere, aza na tinana i Jisu, za perangaina tu za tavatiolata vakole vani i Josepa. Ba totonai qari ogoro makarai suvere varikamu ari kori, i Mere za tori vaporeni iapana tu na Ongu Tabuna.

¹⁹ I Josepa na marenena ani za maka tinoni tuvizina aza. Ko zake nyorogua vavotuni vavakato

varivakeana aza i Mere, ko za roqueroqua ko bi koroto golomo paleni aza i Mere za gua.

²⁰ Ba totonai za korapa roverove vei zara i Josepa, za ani za votu tana pa putagita za maka mateana tana Bangara, ko ari za guni vei, <<Josepa, tuna i Devita! Muke matagutu tekua ao i Mere ko mi maqotamu, ura aza za pidoko pa iapana aza za na Ongu Tabuna tu za veini.

²¹ Pala mina vapodoa aza za maka koburu marene, ko muna vakukuni ao nizongona i Jisu* aza, ura aza pala mina aloria pa dia sela ria na nana tinoni,>> za gua za na mateana.

²² Ego doru zakazava ari za qari taroiti ko qari vagore votua za na paranga perangaina tu za pojai na Bangara tana tinoni korokorotai i Aisea, ari za gua vei,

²³ <<Vainongoro! Maka reko koregana† mina pore iapana

ko mina vapodoa maka koburu marene, ko na izongona mari vakukuni i Imanuela,>> za gua.

Na ginuana na paranga Imanuela za **Na Tamaza za suvere tavitigita.**

²⁴ Pa liguna na putagita za iqolo i Josepa ko za roitini aza vei za garununi na mateana tana Bangara ko za tekua aza i Mere ko na maqotana.

* **1:21** Na izongo **Jisu** na ginuana za na inaalo ti Iahova. Na mateana za uleni za i Jisu za lame ko mina roiti votuni za na ginuana na izongona ko mina aloria aza ria na tinoni. † **1:23** Na reko koregana za na reko liosona za oqoro laoa na marene. Na korokorotai ani za pojai za i Jisu za podo tana reko liosona za oqoro laoa na marene. **1:23** Aisea 7.14.

²⁵ Ko zake puta tavitia i Josepa i Mere tinganai za vapodoa tu aza na tuna marene. Ko za vakukuni i Jisu aza na izongona.

2

Ria na Tinoni Gigigalai pa Kale Zagere Tapo

¹ Ego totonai za podo i Jisu pa Betilihema pa Jiudia, aza na totozo za bangara i Herodi, ari kaki tinoni gigigalai qari taloi koko vei pa kale zagere tapo ko qari bola pa Jerusalema,

² ko qari nanaza, ari qari gua vei, <<Ae za na koburu za podo bangara tadiria na Jiu? Gami nanaza ura gami batia pa kale zagere tapo gami za na seru tana, ko gami kamu ko mami vatarazaea aza gami gua,>> qari gua ria.

³ Ego totonai za nongoria i Herodi na bangara za na veveina aza, za takulanga aza beto ria dorudi pa Jerusalema.

⁴ Ko za kuku varikamudi i Herodi ria na kuta iama beto ria na tinoni varivagigalai tadiria na tinoni, ko za nanazaria, <<Pae mina podo za na Karisito?>> za gudi.

⁵ Nari za ari qari guni vei, <<Pa Betilihema pa Jiudia, ura ani za korotoni na tinoni korokorotai,

⁶ <Ao Betilihema pa ia pa Jiudia.

Ao nake goboromu tadiria na guguzu mata-mata pa Jiudia,
ura tamu mina votu lame vei za maka matamata
aza mina pauzuria ria na qua tinoni Izireli,>
za gua,>> qari guni.

⁷ Nari za kuku kaledi i Herodi ria na tinoni gigigalai, ko za nyaqo votuni tadiria za na totozo za bola votu na seru.

⁸ Beto za garunu goredi pa Betilihema, ari za gudi vei, <<Mu gore nyaqo votu valeania gamu za na veveina na koburu. Ko aza tugu muna batia, za muna ule vaniziu, ko ara ba mana somana gore vatarazaea tugu vei,>> za gudi.

⁹ Pa liguna qari nongoria na bangara nari za qari taloi keni ria na tinoni gigigalai ari. Ko ani aza na seru, aza qari batini pa kale zagere tapo perangaina, za tokaria, ko tinganai za lao vanogoto pa narena totona ketakoi za kole na koburu.

¹⁰ Ko totonai qari batia na seru za qari qera vitivitigi.

¹¹ Ko qari luge lao pa ruma nari za qari batia za na koburu beto i Mere na tinana. Ko qari gona nyumu sori tungutungu ko qari vatarazaea za na koburu, beto za qari raua ria na dia baeke varivana ko qari vani na qolo, na parakenisenisi beto na moa za na koburu.

¹² Beto za votudi pana putagita za na ule valalau ko marike mule zae ti Herodi za gua, ko qari tutia na goto zona tu ko qari mule kenidia pa dia guguzu ria na tinoni gigigalai.

Na Uku Gore pa Ijipi

¹³ Ego pa liguna qari taloi kenidia ria na tinoni gigigalai ari, nari ani za votu ti Josepa pa putagita za na mateana tana Bangara, ko ari za guni vei, <<Mu turu, mu tokai za na koburu beto na tinana ko mu uku keni pa Ijipi, ko mu suvere ketakoi tinganai mana parangaigo mule ara. Ura i Herodi

za mi nyaqoa za na koburu zana ko mi vaukea za gua,>> za guni.

¹⁴ Nari za turu i Josepa, za tokai za na koburu beto na tinana na bongina tugu aza, ko za taloi keninana pa Ijipi.

¹⁵ Ko za suvere ketakoi aza ko tinganai za uke tu i Herodi. Ko za gore votu za na paranga za pojai na Bangara tana tinoni korokorotai, ari za gua vei, <<Pa Ijipi qa kuku votuni ara za na tuqu marene,>> za gua.

Na Vaukedi na Koburu Pekipeki pa Betilihema

¹⁶ Ego totonai za gilagilai i Herodi za ria na tinoni gigigalai za qari vagonai gu aza, za za tagigiri vikevikereni. Ko za varigarunu ko mari vai vauke paledi ria doru koburu marene pa Betilihema beto pa guguguzu varilivutaina, ria koburu kori aorodi ko mi gore tadiria na melalu za gua. Na ngutina na aorodi ria na koburu za padani aza podalai tugu na totozo za nyaqo votuni aza tadiria na tinoni gigigalai.

¹⁷ Ko za gore votu za na paranga za lame vei ti Jeremae na tinoni korokorotai, ari za gua vei,

¹⁸ <<Maka mamalaingi za tanongoro pa Rama,
na lukana uui beto na kebokebo.

I Resolo za lukanaria na tuna,
ko za dainana tavamanoto
ura qari manyao ria,>> za gua.

Na Gabala Mule koko pa Ijipi

¹⁹ Ego ko pa liguna za uke i Herodi, za ani na mateana tana Bangara za votu pa putagita ti Josepa pa Ijipi,

²⁰ ari za gua vei, <<Mu turu, mu tokai za na koburu beto na tinana ko mu mule pa pezo pa Izireli, ura qari tori uke tu ria qari nyaqoa na toa tana koburu,>> za gua aza.

²¹ Nari za turu i Josepa, za tokai za na koburu beto na tinana ko za mule pa pezo Izireli.

²² Ba tonai za nongoroni i Josepa za i Akiliasi za sogai i Herodi na tamana ko za bangara pa Jiudia qari gua, za matagutu mule suvere ketakoi aza. Ko tonai za votu pa putagita za na ule vabalau nari za taloi keni vei pa pikata guguguzu pa Qalili tu.

²³ Ko za zae suvere pa guguzu na izongona pa Nazareti. Ko za gore votu za na paranga za gore vei tadiria na tinoni korokorotai, ari qari gua vei, <<Mina tagigala na tinoni Nazareti aza,>> qari gua.

3

Na Taraena i Jone Paputaiso

(Maka 1.1-8; Luke 3.1-18; Jone 1.19-28)

¹ Ego ko pana rane ria za votu lame i Jone Paputaiso, ko za podalai tarae pa qega pa Jiudia,

² ari za gua vei, <<Mu gabala gamu! Ura mi toga za gua za na binangara pa noka,>> za gua aza.

³ I Jone tugu ani za korotoni i Aisea na tinoni korokorotai, tonai ari za gua vei,

<<Maka mamalaingi za velavela pa qega,
ari za gua vei:

<Vatanani na zona tana Bangara!

Vaemeseria na zona mina reregeria aza,> za
gua,>> za gua i Aisea.

⁴ Ego ko i Jone na nana poko za na vurungudi gu na kameli, na nana doko za na kopo vultini manugu mademade nenedi gu, beto na nana tekutekuna za na kupo beto na muji pirudi gu.

⁵ Ko qari kamu tana ria pa Jerusalema, ria doru pa Jiudia beto ko ria doru pa varilivutaina pa pie Jodani.

⁶ Ko qari ule votudi na dia sela beto i Jone za paputaisoria pa pie Jodani.

⁷ Ba totonai za batiria i Jone za na motadi ria na Parese na Sadusisi za qari lame ko mi paputaisoria aza qari gua, nari ari za gudi vei aza ria, <<Boko tuni dole ikikeremiu! I ze i za pojadigamu za pala muna boka ukuni gamu na vinakilasa za korapa jojoro lame?

⁸ Mu roiti votudi ria na vua qari uleni na toa gabalana.

⁹ Keta mu rove sianani za na tamamami gami i Ebarahami keta mu gua. Ma pojadigamu gu ara za na Tamaza za boka gu pelukudi na tuna i Ebarahami ria na patu ari!

¹⁰ Na rio za tori tana kolenana tu pa bageredi na suvege. Ko doru suvege qarike vuani na vua leana za mari taduka vagore ko mari tagona lao pale pa iku.

¹¹ Ara za qa paputaisodigamu na kolo ko na vagilagilana na toa gabalana, ba aza tu za tuti ligu lameziu ara za poreveveina jolaniziu ara, ko ara ba nake padaqu mana pogozi vani na sadolo aza. Aza tu za mina paputaisodigamu na Ongu Tabuna beto na iku.

¹² Na sevolo varivaripikatai za tori aruni tu pa limana ko mi pikata paledi za gua ria na kopo

ikika pa ia iru varipikapikatadi ria na kiko, ko mi boko varikamudi pa ia vavakoleni kiko ria na kiko leadi beto mi vurungu paledi pa iku ilili ikerena ria na nyanyaodi na kiko za gua,>> za gua i Jone.

I Jisu za Tapaputaiso

(Maka 1.9-11; Luke 3.21-22)

¹³ Ego za kamu koko pa Qalili i Jisu ko za gore pa pie Jodani ko mi tapaputaiso ti Jone za gua.

¹⁴ Ba i Jone za podeke vanogotia aza, ari za guni vei, <<Ara tu za na selaqu ko muna paputaisozu ao, ba ae za vei za ao tu qu lame taqu?>> za gua.

¹⁵ Ba za oe laoa i Jisu aza, <<Loia ko mi vei koviria, ura pa zona vei ani tana vagore votua gita za doru tuvizi,>> za gua aza. Nari za vazotoa i Jone aza.

¹⁶ Ko aza tugu za tapaputaiso ko za iolo loia na pie i Jisu, za ani za tarevanga vani aza za na oka, ko za batia aza za na Ongonguna na Tamaza za tigo-ro gore lagere vei maka kuru ko za lagere togai aza.

¹⁷ Beto za maka mamalaingi za koko lagere vei pa noka, ari za gua vei, <<Ani za na tuqu qa roquroqua aral; aza qa qera vitivitigini ara,>> za gua.

4

Na Toketokena i Jisu

(Maka 1.12-13; Luke 4.1-13)

¹ Ego pa liguna aza za toka zaeni pa qega na Ongu Tabuna i Jisu ko mi toketokea na bangaradi na fomete za gua.

² Ko za tabutabu ganigani ka madengavuluputa ranena beto madengavuluputa bongina aza, ko za burana.

³ Ko totonai za kamu za na bangara toketoke, ko ari za guni vei aza, <<Vei muna na Tuna na Tamaza ao, za mu parangaria na patu ari ko mari peluku bereti,>> za gua aza.

⁴ Ba za oea i Jisu aza, ari za gua vei, <<Za paranga za na Kutikuti Tabuna, <Nake bereti gu makana za toani za na tinoni, goto doru paranga tu za parangadi na Tamaza!> za gua,>> za gua i Jisu.

⁵ Ego beto za toka laoni na bangaradi na tomete pa guguzu tabuna pa Jerusalema i Jisu, ko za vaturua pa are babanana na kakabarena na zelepade, beto ari za guni vei,

⁶ <<Vei muna na Tuna na Tamaza ao, za mu soqolo gore! Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Aza mina garununigo ria na nana mateana ao, ko mari kalonigo na limadi, ko na nenemu minake tupani pa patu,'> za gua,>>

za gua na bangaradi na tomete.

⁷ Nari za oea i Jisu za na bangaradi na tomete, ari za guni vei, <<Ari mutu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Muke podekia na Bangara na mua Tamaza!> za gua,>> za gua i Jisu.

⁸ Nari za toka zaeni mule na bangaradi na tomete pa maka kubo ululuna i Jisu, ko za vabatini

doru binangara pa kasia guguzu beto na dia neqi lavalavatadi.

⁹ Beto ari za guni vei i Jisu, <<Dorudi ari za ao mana vanigo, vei muna lotu gore ko muna vatarazaeziu ara,>> za gua.

¹⁰ Nari za oea i Jisu aza, <<Mu keni vazou, Setani! Ura ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Na Bangara na mua Tamaza gu

mu vatarazaea,
beto aza gu makana
mu nabuluni!> za gua,>>

za gua i Jisu.

¹¹ Nari za taloi keni za na bangaradi na tomete, ko ani ria na mateana qari kamu ko qari tokani i Jisu.

*I Jisu za Podalaini na Nana Roiti pa Qalili
(Maka 1.14-15; Luke 4.14-15)*

¹² Ego totonai za nongoroni za i Jone za qari tori valugea tu pa ruma varipiu qari gua, nari za taloi keni veinana pa Qalili i Jisu.

¹³ Ko za iolo loa za pa Nazareti ko za gore suvere vei pa Kepaniami pa keketai ovuku pa Qalili, pa pikata ia pa Zabuloni beto pa Naputalai.

¹⁴ Ko za gore votu za na paranga za pojai i Aisea na tinoni korokorotai, ari za gua vei,

¹⁵ <<Na pezo Zabuloni beto na pezo Naputalai,
na zona vei pa ovuku,
pa karovona pa pie Jodani,
pa Qalili tadiria na tinoni karovodi.

¹⁶ Ria na tinoni qari suvere pa rodomo
qari batia maka kabere lavatana.
Ria qari suveria na ia

za angovia na ongongu uke
za goreria na kabere,>>
za gua i Aisea.

¹⁷ Podalai na totozo aza za podalai tarae i Jisu,
ari za gua vei, <<Mu gabala gamu! Ura mi togagita
gu za gua za na binangara pa noka!>> za gua aza.

*I Jisu za Kukuria ari ka Made Tinoni Abu
(Maka 1.16-20; Luke 5.1-11)*

¹⁸ Tonai za korapa popoananana pa ovuku Qalili
i Jisu, nari za batiria ari kori tamatazi ari Saimone
aza za tavaizongo i Pita beto i Aduru na taina. Qari
korapa vaqaradia pa ovuku, ura na tinoni abu ari
kori.

¹⁹ Ko ari za gudi vei i Jisu ari kori, <<Mae, lame!
Tutiziu, ko ma roitidigamu na tinoni abu tinoni,>>
za gudi.

²⁰ Na totozo tugu aza qari loi paledi ketakoi ari
kori za na dia vaqara, ko qari lao tutiadia i Jisu.

²¹ Ego ko za jola lao nari za batiria gu mule i Jisu
ari kori goto tamatazi, ari Jekopi beto i Jone, kori
tuna marene i Jebeti. Qari korapa tugu zae tavitia
pa koaka za na tamadi i Jebeti, ko qari korapa oke
tuvakaria na dia vaqara, nari za kukuria i Jisu ari
kori tamatazi ria.

²² Na totozo tugu aza za qari loi paledi ari kori za
na dia koaka beto na tamadi, ko qari lao tutiadia i
Jisu.

*I Jisu za Varivagigalai, za Tarae, beto za
Varisalana
(Luke 6.17-19)*

²³ Ego ko za lekoría i Jisu za doru ia pa Qalili, ko za kole varivagigalai pa dia ruma varivarikamudi, za taraeni na nongoro leana na binangara tana Tamaza beto za salana paledi aza ria doru mo beto na vagauru qari koleria na tinoni.

²⁴ Ko na nongorona i Jisu za lekoia na doru ia pa Siria. Ko qari toka kamudi tana ria doru za koleria na okokoto mo vagauru, ria qari gozororia na vitigi lavalavata, ria za lugeria na tomete ikikeredi, ria qari kirekirenge, beto ria za uke kale na kobukobu tinidi. Ko za salana betoria i Jisu ria doru.

²⁵ Ko qari tutia i Jisu za ria na minete lavata koko veidi pa Qalili, pa Manogaguguzu, pa Jerusalema, pa Jiudia, beto ria pa maka karovona Jodani.

5

Na Qeraqera Zozotona (Luke 6.20-23)

¹ Totonai za batiria i Jisu ria na minete tinoni, nari za keza zae pa kubokubona. Ko totonai za nyumu aza nari za qari lame varivarikamu tana ria na nana sepele.

² Nari za podalai vagigalairia aza ria, ari za gua vei:

³ <<Qari tamana ria qari golaba pa ongongu,
ura tadiria za na binangara pa noka.

⁴ Qari tamana ria qari takulanga,
ura mari tavamanoto ria.

⁵ Qari tamana ria qarike tuara,
ura ria mari teku izongia na kasia abana.

⁶ Qari tamana ria qari burana kidepeni na tuvizi,
ura ria mari pote valeana.

⁷ Qari tamana ria qari variroqu varitokai,
ura ria mari taiani na variroqu varitokai.

⁸ Qari tamana ria za lioso na bulodi,
ura ria mari batia na Tamaza.

⁹ Qari tamana ria na tinoni varivabule,
ura ria mari tapoja na tuna na Tamaza.

¹⁰ Qari tamana ria qari takomitini na tuvizi,
ura tadiria za na binangara pa noka.

¹¹ Gamu tamana za gamu tonai qari poja vike-
vikeregamu, qari komitigamu beto qari jutu seke-
seke taridigamu doru maka ikerena pana laequ
ara.

¹² Mu qera ko mu qera vitivitigi tu, ura na miu
pinia pa noka za lavata jola. Ura ria na tinoni
korokorotai pa moa ba qari komiti veidi tugu
zara,>> za gua i Jisu.

*Gamu na Solo beto na Kabere
(Maka 9.50; Luke 14.34-35)*

¹³ <<Gamu za na solona na kasia abana. Ba
totonai mina maragutu na lingilingina za na solo,
nari za ae mule mina vei beto mina boka lingilingi
solo ligu aza? Totonai za kepore veveina aza, goto
na padana za mina tagona votu pale gu pa peguru,
ko mari tete anyanyuni gu na tinoni.

¹⁴ Gamu za na kabere na kasia guguzu. Na
guguzu za nyumu pa batuna na kubo za zake boka
pae.

¹⁵ Kepore za maka tinoni za vatoaia na juke
beto za vanyumu pale pa kauru kadikita. Goto
za vaturua tu pa nyumunyumuna juke aza za na
juke, ko za tolanga vadi ria doru pa leo ruma.

¹⁶ Ko gamu ba mi tolanga valeana tu za na
miu kabere ko ria na tinoni mari batiria na miu

roiti leadi, ko mari vatarazaea za na Tamamiu pa noka,>> za gua i Jisu.

Na Varivagigalaina na Vavanau ti Mosese

¹⁷ <<Keta mu roquroqua gamu za ara qa lame ko ma jegaria za na Vavanau ti Mosese babi na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai qa gua keta mu gua. Ara qake lame ko ma jegajegara goto ma vavaokoto tu qa gua.

¹⁸ Ura ma pojadigamu zozoto ara za gamu: tinganai mina maragutu za na oka beto na pezo, za bi mija tu mina murimuri pa Vavanau za maka leta peki babi gaji peki, tinganai mari gore votu beto mae tu doru zakazava.

¹⁹ Ko za vei za na tinoni za vakeporea maka ria na kobu garunu peki ari beto za vagigalaidi ria na goto tinoni ko mari veinidi tugu aza, za mina tapoja na tinoni kepore veveina pa binangara pa noka za na tinoni aza. Goto na tinoni za vataberia beto za varivagigalaidi, za mina tapoja na tinoni poreveveina pa binangara pa noka aza.

²⁰ Ma pojadigamu ara za gamu: vei na miu tuvizi minake pugele nyonyoa jolani na tuvizi tadiria qari varivagigalaini na Vavanau beto na Parese, nari za munake izongo boka lugea gamu za na binangara pa noka,>> za gua i Jisu.

Na Varivagigalaina na Kokora

²¹ <<Gamu tori nongoronimiu tugu gamu za aza ari za gua vei perangaina tadiria pa moa, <Munake varivai, beto ko aza za varivai za pala mina gozoria na varituti,> za gua.

²² Ba ara ma pojadigamu gamu: na tinoni za korakorani na taina za mina gozoria na varituti. Aza ari bi guni vei na taina, <Ao batu kovekove,> bi guni, za mina lao pa koti tadiria na tinoni Jiu. Aza ari bi gua vei, <Ao na duviduvili,> bi gua, za mina lao pa iku pa heli.*

²³ Ko za vei za vei bu korapa varivanani pa ia vavavuina ao za na mua varivana nari za ketakoi tu za bu roquroqu kamua ao za maka sela qu roitini ao tana taimu,

²⁴ nari za mu loi vakolea ketakoi pa moena na ia vavavuina za na mua varivana ko mu mule keni bulea mae za na taimu beto za mu lao varivanani za na mua varivana.

²⁵ Mu siqarai bulea na mua kana totonai gamu korapa lalaomiu pa zona, keta na mua kana mi valaogo tana tinoni varituti, ko na tinoni varituti mi valaogo tana na nabulu kopu, ko aza mi gona lugenigo pa ruma varipiu.

²⁶ Ma poja zozotonigo ara ao: pala munake izongo votu taloi ketakoi ao tinganai muna lipu vaokotia na poata betobetona,>> za gua i Jisu.

Na Varivagigalaina na Barabarata

²⁷ <<Gamu tori nongoronimiu tu gamu za aza ari za gua vei perangaina, <Munake barabarata,> za gua.

* **5:22** Na paranga za tapeluku **Heli** pani beto vei tugu pa pikata 29, 30, za pa paranga Qiriki pa Qehena. Pa Qehena za na izongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qari gonagona pale nyanyao na ikika beto qari vatoni iku na rane na bongi ko na iku za toa laonana gu doru totozo. Pa Vinaego Koregana za pa heli na ia qari lao ria qari gozoria na vinakilasa tana Tamaza. **5:27** Votu 20.14; Vavanau 5.18.

²⁸ Ba ara ma pojadigamu gamu: na tinoni za dogodogoro nyoroguani gu za maka reko tiolata, za tori baratia tugu pa bulona aza.

²⁹ Ko vei na mata kale matuamu ao za bi valotugo, za mu ujolia ko mu gona paleni. Ura vei maka kobu tinimu ao za bi takobu pale za aza za leana jolani na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli.

³⁰ Beto vei na lima kale matuamu ao za bi valotugo ao, za mu kobua ko mu gona paleni. Ura vei maka kobu tinimu ao za bi takobu pale za aza za leana jolani na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli,>> za gua i Jisu.

*Na Varivagigalaina na Variloi Tamabaragozo
(Matiu 19.9; Maka 10.11-12; Luke 16.18)*

³¹ <<Ego ari za gua vei perangaina, <Aza za mi loi pale na maqotana za gua za mi vani na pepa variloi za na maqotana,> za gua.

³² Ba ara ma pojadigamu: na tinoni zake variputa taviti goboro na maqotana ba za loi pale goboro, za vabarabaratia za na reko ani beto na marene za nagoa na reko za taloi pale ani ba za barabarata tugu,>> za gua i Jisu.

Na Varivagigalaina na Maulu

³³ <<Gamu tori nongoronimiu mutugu gamu za aza ari za gua vei perangaina, <Munake tetea na mua maulu, goto muna vagore votua za aza qu maulu laoni tana Bangara,> za gua.

³⁴ Ba ara ma pojadigamu: muke izongo maulu totonai mu roitini maka taringutinguti. Muke

maulu lao pa noka, ura aza na nana nyumunyu-muna bangara na Tamaza.

³⁵ Muke maulu lao pa pezo, ura aza za na nana tetetena na nenena aza. Muke maulu lao pa Jerusalema, ura aza na guguzu tana Bangara lavata.

³⁶ Beto muke maulu lao pa batumu, ura maka galu vurungumu gu ba quke boka vakekai babi vakudekudea.

³⁷ Goto na miu paranga za mi E gu tonai mi E beto mi Dai gu tonai mi Dai. Goto vei kaki paranga mule muna jokadi, nari za ria na koko veidi gu tana kutana nikerena ria,>> za gua i Jisu.

*Na Varigigalaina na Raja Varisogana
(Luke 6.29-30)*

³⁸ <<Gamu tori nongoronimiu tugu gamu za aza ari za gua vei perangaina, <Aza za vapalekaia na matamu za mu vapalekaia na matana, beto aza za valovea na mua patu za mu valovea na nana patu,> za gua.

³⁹ Ba ara ma pojadigamu: muke raja sogani ikerena za na ikerena. Goto bi poaria maka tinoni na papara kale matuamu, za mu balinga lao vani mule keta pa kale merimu ao.

⁴⁰ Vei bi nyorogua toka lao rajanigo pa varituti za maka tinoni ko mi teku vakeninigo na mua soti bi gua, za mu vamalumu vani tugu vei na mua koti ao.

⁴¹ Vei maka tinoni bi jujukigo ko mu pogoza vani maka maelo bi gunigo, za mu tuti pogoza vani kori maelo tu ao.

⁴² Na tinoni za tepago za mu vani, beto na tinoni za nyorogua teku gu maqalai tamu bi gua za muke uku peleni tu,>> za gua i Jisu.

*Roquroquria na Mua Kana
(Luke 6.27-28, 32-36)*

⁴³ <<Gamu tori nongoronimiu tu gamu za ari za gua vei perangaina: <Muna roquroqua na tavitimu, beto munake tavaragauni na mua kana,> za gua.

⁴⁴ Ba ara ma pojadigamu gamu: mu roquroquria ria na miu kana beto mu varavara tokadi ria qari komitigamu,

⁴⁵ ko mu tuna na Tamamiu pa noka za gamu ura aza na nana tapo za vaalangadi ria na tinoni ikeredi beto na tuvizidi beto na okoro za vagoredi ria tinoni na leadi beto ria na seladi.

⁴⁶ Ura vei ria gu qari roquroqugamu za muna roquroquria gamu, nari na pinia za muna tekua? Ria gu na tinoni tekuteku takisi ba qari bokadia roitini aza.

⁴⁷ Beto vei muna gozoro qeraqeraniria ria na miu baere gu gamu, nari za gamu oqoro roitini maka za bi goto za gamu. Ria gu na tinoni rodomo ba qari bokadia roitini aza.

⁴⁸ Ko gamu za mi maladoruru na miu variroqu vei tugu na Tamamiu pa noka ba za maladoruru na nana variroqu,>> za gua i Jisu.

6

Na Roiti Tuvizidi

¹ <<Mu kopuni na miu roiti tuvizina ko muke roitini pa moedi ria na tinoni ko mu vadogorodi

gu ria. Vei muna vei aza gamu, nari za mina kepore maka pinia muna tekua tana Tamamiu pa noka gamu,>> za gua i Jisu.

Na Tokani na Tinoni Varivasevina

² <<Ego tonai muna roitini ao za maka variia tokani na tinoni varivasevina za muke kuvikuvilini pa moemu. Aza qari roroiti vei pa leo ruma varivarikamuna beto pa zona lavata ria na tinoni vavabatadi, ko mari vatarazaeria na tinoni qari gua. Ma poja zozotodigamu ara za gamu: ria za qari tori tekua tu na dia pinia.

³ Goto ao tonai mu roitini za maka variia tokani na tinoni varivasevina nari za muke vagilagilani na lima kale merimu za aza za roitini na lima kale matuamu,

⁴ ko na mua variia tokani na tinoni varivasevina za mi taroiti pa paena. Ko na Tamamu za batia aza qu roitini pa paena za mina vanigo na pinia,>> za gua i Jisu.

Na Veveina na Varavara (Luke 11.2-4)

⁵ <<Ego tonai muna varavara za gamu, za muke vei ria na tinoni vavabatadi! Ura ria za qari nyonyorogua turu varavara pa leo ruma varivarikamuna beto pa varikae zona ko mari batiria na tinoni qari gua. Ma poja zozotodigamu ara za gamu: ria za qari tori tekua tu na dia pinia.

⁶ Goto ao tonai mu varavara, za mu luge lao pa mua lose, mu pateo na mua akatamana beto mu varavara lao tana Tamamu za suvere pa paena. Ko na Tamamu aza za batia na roiti qu roitini pa paena za mina vanigo na pinia.

⁷ Ko tonai mu varavara gamu za muke variso-manaidi kubo paranga qari vevei ria na tinoni rodomo, ura qari roquroqua ria za za zoku valeana na dia paranga ko pala mina nongororia na Tamaza qari gua.

⁸ Muke dogoro tutiria ria, ura na Tamamiu za totonai tu qu oqoro tepai za tori gilagilarianana tu aza ria gamu qasadi.

⁹ Ko gamu za ari mu varavara vei:

<Tamamami, ao pa noka,

mi tapangaga na izongomu.

¹⁰ Mu valamea na mua binangara.

Mu vagore votua na mua nyorogua,

aza za vevei pa noka za mu veini pa pezo.

¹¹ Mu vadigami na tekutekuna mami toani pa ngenari.

¹² Mu taleozodigami ria na mami sela,

vevei gami gami taleozodi ria qari roiti lame sela tadigami.

¹³ Muke toka laodigami pa toketoke,

goto mu vasaregami tana kutana nikerena,> mu gua.

¹⁴ Ura vei muna taleozodi gamu ria na sela qari roiti lamedì ria na tinoni tadigamu, nari za na Tamamiu pa noka ba mina taleozodigamu tugu za gamu.

¹⁵ Goto vei munake taleozodi gamu ria na tinoni, nari za na Tamamiu ba minake taleozodigamu tugu na miu sela za gamu,>> za gua i Jisu.

Na Tabutabu Ganigani

¹⁶ <<Ego tonai muna tabutabu ganigani za gamu, za muke vadogoro takulanga veidigamu ria

na tinoni vavabatadi. Ria za qari vadogoro batike-
ria na izumatadi ko ria na tinoni mari batiria qari
korapa tabutabu ganigani ria mari gudi qari gua.
Ara ma poja zozotodigamu gamu: ria za qari tori
tekua tu na dia pinia.

¹⁷ Goto ao za tonai qu tabutabu ganigani, za mu
lumu valeania na batumu beto mu subi valeania
na izumatamu.

¹⁸ Ko ria na tinoni marike dogoro gilagilai za ao
qu korapa tabutabu ganigani, goto na Tamamu gu
pa paena za mi gilagilai. Ko na Tamamu aza za
batiria na mua roiti qu roitidi pa paena za mina
vanigo na pinia,>> za gua i Jisu.

Ria na Izizongo pa Noka

(Luke 12.33-34)

¹⁹ <<Muke boko varikamumiu izizongo pa pezo
ketakoi za boka gani piararia na tamo beto na obu,
beto ketakoi qari boka pipiara luge ikoria ria na
tinoni ikikodi.

²⁰ Goto mu boko varivarikamumiu izizongo pa
noka tu ketakoi qarike boka gani piararia na tamo
beto na obu, beto ketakoi qarike boka pipiara luge
ikoria ria na tinoni ikikodi.

²¹ Ura ketakoi qari kole na mua izizongo za
ketakoi tugu za kole za na bulomu,>> za gua i Jisu.

Na Jukena na Tini

(Luke 11.34-36)

²² <<Na jukena na tini za na mata. Ko vei mina
leana za na matamu, nari za na tinimu doruna
pala mina tolangani na kabere.

²³ Goto vei mina ikere za na matamu, za na
tinimu doruna pala mina rodomo. Ko vei na

kabere za kole tamu za na rodomo gu, nari za pala mina rodomo kunikuni aza,>> za gua i Jisu.

Na Tamaza beto na Izizongo
(Luke 12.22-34)

²⁴ <<Kepore za maka tinoni mina makarai nabuludi kori bangara. Maka za minake tavaraguani goto maka za mina roquroqua, babi maka pala mina valavatia goto maka za mina dogoro pale. Ko munake boka makarai nabuludi gamu za na Tamaza beto na izizongo.

²⁵ Ko za vei za ma pojadigamu: muke takulangani na miu toa, na za muna gania, na za muna bukua, babi na za muna pokoni na tinimiu. Na toa tu za poreveveina jolani na ganigani, beto na tini tu za poreveveina jolani na poko.

²⁶ Mu dogororia tu gamu ria na manugu pa vavagalo kota: ria za qarike umuma, qarike ababu, beto qarike aqaqono varikamu pa ruma, ba na Tamamiu pa noka za vatekutekuria gu ria. Ba gamu tu za gamu poreveveina joladi na manugu.

²⁷ I zei gamu za tonai za kole takulanga nari za tori boka vakakazia mae tu iapeki za na nana toa? Bi mija tugu!

²⁸ Ko ae za vei gamu takulangani tu gamu za na veveina na poko? Mu dogororia tu gamu ria na gavoro beto ae qari vei qari toa ko. Ria za qarike pavu talea na roiti beto qarike pitipitidia poko.

²⁹ Ba ma pojadigamu ara gamu: doru poko bata-bata leadi ti Solomone qarike kamua na batabata leana maka gavoro ani.

³⁰ Ko na gavoro gu za toa pa ngenari beto uka za ukenana ko za tagona lao pale pa iku vavavatu-nuna ba na Tamaza za vapokopoko vabatabata leania tu. Ba gamu tu za gamu poreveveina joladi na gavoro. Za beko peki na miu rangerange!

³¹ Ko muke takulangani za: <Na za tana gania? > babi <Na za tana bukua?> babi <Na za tana pokopokoni?> muke gua.

³² Ura doru zakazava vevei ari za ria gu na tinoni rodomo qari kole nyaqo tokatokaria. Goto gamu za na Tamamiu pa noka za tori gilagilari-anana tu za qari poreveveina muna toadi gamu za doru zakaza ari.

³³ Goto mu nyaqo momoea za na binangara tana Tamaza beto na nana tuvizi, beto aza mina tamo vadigamu ria doru zakazava vevei ari.

³⁴ Ko muke takulangani za uka, ura uka za mina takulangani makana. Ria doru rane qari okoto pogozoria makadi za na dia tapata,>> za gua i Jisu.

7

Muke Pituria na Goto Tinoni (Luke 6.37-38, 41-42)

¹ <<Gamu muke pitua na goto tinoni, ko gamu ba muke tapitu makamiu.

² Ura aza tugu na zona gamu pituni na goto tinoni za aza tugu za na zona muna tapituni gamu. Beto aza tugu na pada gamu padadi ria na goto tinoni, za aza tugu za muna tapadani gamu.

³ Ae za vei ko qu tapatiana dogoria tu ao za na opopu pa matana na taimu, ba na lomoto kobukobu pa matamu za quke pavu galani?

⁴ Ae za vei ko ari tu qu guni vei ao za na taimu, <Mae ko ma kazi pale na opopu pa matamu,> qu gua? Ba dotu! Na lomoto kobukobu pa matamu!

⁵ Ao na tinoni sekesechemu na vavabatamu ao! Momoe za mu kazi pale mae tu na lomoto kobukobu pa matamu, beto za pala muna bata-bata valeana ao ko muna boka kazi pale ao za na opopu pa matana na taimu.

⁶ Muke gona vadi na zakazava madidi ria na sie,* ura pala mari gabala mule garatagamu gu. Beto ko muke gona vadi na miu patu poreveveidi ria na borogo, ura pala mari tete anyanyudi gu pa pezo,>> za gua i Jisu.

*Mu Tepa, Mu Nyaqo beto Mu Kikia
(Luke 11.9-13)*

⁷ <<Gamumu tepa ko mu tekua, mu nyaqo ko mu batia, mu kikia ko mi tarevanga vadigamu.

⁸ Ura na tinoni za tepa za tekua, na tinoni za nyaqo za batia, beto na tinoni za kikia za tarevanga vani.

⁹ I zei na tinoni gamu, za totonai za tepagana meme na tuna, nari na patu doa tu za vani?

¹⁰ Ba bi tepagana igana aza, nari na dole tu za vani?

¹¹ Ko vei gamu na tinoni ikikeremiu gu ba gamu bokamiu iadi na zakazava leadi ria na tumiu, nari za na Tamamiu pa noka za za leana joladigamu ko aza mina iadi na zakazava leana joladi ria ria qari tepani aza!

* **7:6** Na sie beto na borogo za na veveidi ria na tinoni qarike tavaraguani na paranga tana Tamaza. Ria na tinoni veveidi za pala mari vavaledeni gu za na paranga tana Tamaza tonai mari nongoria.

¹² Ko doruna gamu nyoroguani ko mari roiti lameni tadigamu ria na tinoni, za ria tugu za mu roiti laodi tadiria na tinoni. Ura ani gu za na Vavanau ti Mosese beto na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai,>> za gua i Jisu.

*Mu Lugea na Atakamana Ngijupuna
(Luke 13.24)*

¹³ <<Mu luge laoa na atakamana ngijupuna gamu, ura na atakamana lugelugena lao vei pa vinakilasa za za revata beto na zona laona za za kabekabere ko ria na zoku tinoni qari lugea.

¹⁴ Goto na atakamana lugelugena lao pa toa za ngijupu beto na zona laona za karajutu, ko ari ka vizaviza gu qari batia aza,>> za gua i Jisu.

*Na Suvege beto na Vuana
(Luke 6.43-44)*

¹⁵ <<Mu balaudi ria na tinoni korokorotai seke-sekedi. Qari lame tadigamu pokopoko vei na sipi siranadi, ba na galegale vulupu pirudi ria.

¹⁶ Pa vuadi pala muna dogoro gigaladi ria. Ae vei na tinoni qari lokete vungu qurepi pa gazoro livolivo eoro? Babi qari boka lokete vua piqi pa buruburu varivarioka?

¹⁷ Za varitoto vei aza za na suvege leana za vuadi na vua leadi, goto na suvege ikerena za vuadi na vua ikeredi.

¹⁸ Na suvege leana zake boka vuadi na vua ikeredi, beto na suvege ikerena ba zake boka vuadi na vua leadi.

¹⁹ Na suvege zake vuani na vua leana za tario pale ko za tagona lao pale pa iku.

²⁰ Ko za vei za pa vuadi muna gigaladi ria,>> za gua i Jisu.

*Ria zake Gilagilaria na Bangara**(Luke 13.25-27)*

²¹ <<Nake ria doru qari kukukuniziu, <Bangara, Bangara,> za mari lugea na binangara pa noka, goto ria gu qari roitini na nyorogua tana Tamaqu pa noka.

²² Tonai mina kamu za na rane varituti, za pala kubo tinoni za ari mariguniziu vei ara, <Bangara, Bangara, pa izongomu ao gami ulule votuni gami za na paranga, pa izongomu ao gami ijiju paledi na tomete ikikeredi, beto pa izongomu ao gami roitidi gami zoku roiti varivagabaradi!> mari gua.

²³ Ba ari pala mana ule votu veini vadi ara ria, <Qake izongo gilagilagamu ara za gamu. Mu taloi taqu za gamu na galegale tinoni ikikeremiu! > mana gudi,>> za gua i Jisu.

*Kori goto Tinoni qari Nongoria na Paranga**(Luke 6.47-49)*

²⁴ <<Ego ko aza za nongororia na qua paranga ari ko za tutiria, za vei na tinoni tavagigalana za vaturua na nana ruma pa kuta patu.

²⁵ Ko za gore za na qolapezo, za vae za na pie, beto za iru za na gava, ko za rajai za na ruma aza, ba zake boka tanobata za na ruma, ura za turu vamauru pa kuta patu aza.

²⁶ Goto aza na tinoni za nongororia na qua paranga ari ba zake tutiria, za vei na tinoni duviduvilina za vaturua na nana ruma pa naganagazana.

²⁷ Ko za gore za na qolapezo, za vae za na pie, beto za iru za na gava, nari za tanobata za na ruma aza, ko za dugala tajegajegarani aza,>> za gua i Jisu.

I Jisu za Varivagigalai Pa Neqi

²⁸ Ego ko totonai za beto varivagigalaidi na paranga ari i Jisu, za qari gabara vitivitigini ria na minete tinoni za na varivagigalai tana,

²⁹ ura aza za kole varivagigalai vei na tinoni za izongia na neqi beto zake vevei ria qari varivagigalaini na Vavanau.

8

*I Jisu za Salania maka Tinoni za Poqupoqu
(Maka 1.40-45; Luke 5.12-16)*

¹ Ego totonai za taloi pa kubo ko za gore i Jisu, za ria na minete tinoni lavata za qari tutia aza.

² Ko ani za maka tinoni poqupoqu za lame nyumu sori tungutungu pa moena aza, ko ari za gua vei, <<Bangara, vei bu malumu ao, za muna boka valiosozi gu ara,>> za gua.

³ Nari za kaqamani na limana ko za ulia i Jisu za na tinoni aza beto ari za guni vei, <<Qa malumu gu ara. Ko mu lioso tu ao!>> za guni. Na totozo tugu aza za tataloso valioso gu za na poqupoquna aza.

⁴ Beto ari za poja veini i Jisu aza, <<Kopuni ko munake vavakato vani maka tinoni, goto mu lao vatuvizi tana iama ko mi dogoro vilovilotigo beto za muna roitini ao za na mua vavavui vei za varigarununi i Mosese, ko ria doru mari gilagilai za ao qu tori lioso tu,>> za gua aza.

*I Jisu za Salania maka Tinoni Matamata Gogoto
(Luke 7.1-10; Jone 4.43-54)*

⁵ Totonai za luge lao pa Kepaniami i Jisu, za lame tana za maka tinoni matamata gogoto, ko za tepa tokatokani varitokai,

⁶ ari za gua vei, <<Bangara, na qua nabulu za korapa kole momonana pa ruma, za uke kale na tinina beto za kamua na vitigi lavata,>> za gua.

⁷ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Ara mana lao salania aza,>> za gua.

⁸ Ba za paranga za na tinoni matamata gogoto aza, ari za gua vei, <<Bangara, ara nake tinoni garoqu ko bu lame luge pa ruma taqu ara ao. Goto mu leve tarini gu na paranga, beto pala mina tasalanana gu za na qua nabulu.

⁹ Ura ara ba maka tinoni qa kole kaurai tugu pa neqi tadiria na qua bangara beto ko koledia ria na tinoni varipera qari kole kaurai pa na neqi taqu. Ko tonai qa parangia ani, <Mu lao,> qaguni, nari za laonana tugu, beto qa parangia za nari, <Mu lame,> qaguni, nari za lamenana tugu. Ko na qua nabulu aza, <Roitini ani,> qa guni, za roitini gu,>> za guni i Jisu.

¹⁰ Totonai za nongoria i Jisu nari za gabara vitivitigi, ko ari za gudi vei ria qari kole tututia aza, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: oqoro pore tana maka tinoni pa Izireli ba batini ara za na rangerange lavatana vei ani.

¹¹ Ko ma pojadigamu ara: pala kubo tinoni za mari lame vei keta pa zagere tapo beto pa suvu tapo, ko mari nyumu tavitiria pa vavolo pa binangara pa noka ari Ebarahami, i Aisake beto ko i Jekopi.

¹² Goto ria na tuni binangara za mari tagona votu pale pa peguru rorodomona. Ketakoi mari lukana uui beto mari ngingizi tu na livodi,>> za gua.

¹³ Beto i Jisu za parangia na tinoni matamata gogoto ani, ari za guni vei, <<Mu kenimua. Aza vei qu vazozotoa ao za mi gore votu vanigo,>> za gua aza. Pa totozo tugu aza za tasalana za na nabulu tana tinoni matamata gogoto aza.

*I Jisu za Salanaria kubo Tinoni
(Maka 1.29-34; Luke 4.38-41)*

¹⁴ Ego tonai za kamu pa ruma ti Pita i Jisu, za batia za na qoele roana i Pita za mangini na tinina ko za korapa kole momonana pa lovu.

¹⁵ Ko za arua i Jisu za na limana, nari za taloi tana za na mo mangini ko za tatakole vatana vani na tekutekuna aza i Jisu.

¹⁶ Totonai za gore na veluvelu nari za qari toka kamudi ti Jisu ria na mota tinoni za lugeria na tomete ikikeredi. Ko za iju paledi na nana paranga i Jisu ria na ongu ikikeredi, beto za salanaria ria qari mo.

¹⁷ Ko za gore votu za na paranga za pojai i Aisea na tinoni korokorotai, ari za gua vei,

<<Aza za tekupaledi na nada mo

beto za pogoza paledi nada vagauru,>> za gua.

Ria Qari Nyorogua Tutia i Jisu ba Qari Rabeke

¹⁸ Ego ko tonai za batia i Jisu za na minete tinoni qari lame varilivutaini, za garunu ria na nana sepele ko mari toka lao pa maka kale karovona na ovuku Qalili za gudi.

¹⁹ Maka aza za varivagigalaini na Vavanau za lame ko ari za guni vei i Jisu, <<Tinoni varivagigalai, ara mana tutigo ao doru kota muna lao vei ao,>> za gua.

²⁰ Nari ari za guni vei i Jisu, <<Ria na pokese kolenana na dia baongo beto ria na manugu pa vavagalo kota kolenana na dia vorivori, goto na tuna na tinoni za kepore na nana ia mina vaminyeria na batuna,>> za gua.

²¹ Maka goto nana sepele ari za guni vei aza, <<Bangara, vamaalumuziu ko ma mule lao golomia mae na tamaqu,>> za gua.

²² Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Tutiziu ara ao. Loiria ria na ukedi ko mari varigolomo makadi,>> za guni.

*I Jisu za Vabulea na Ranebongi
(Maka 4.35-41; Luke 8.22-25)*

²³ Ego za zae pa maka koaka i Jisu beto ria na nana sepele, ko mari toka lao pa maka kale karovona na ovuku Qalili qari gua.

²⁴ Nari za raja vasiboro pa kolo za maka ranebongi, ko za vavapoara tarini na ololobagea za na koaka. Ba i Jisu za kole putagana tugu.

²⁵ Ko qari lao vaiqolia ria na nana sepele aza, ari qari guni vei, <<Bangara! mu alogita, Taque dururu uke gu za gita!>> qari guni.

²⁶ Nari za oeria i Jisu ria, <<Ae za vei ko gamu matagutu tu za gamu? Za beko peki na miu rangerange!>> za gudi. Beto za tatakole aza ko za tokea za na gava beto na kolo, nari za bule elava za na kota.

²⁷ Nari za qari gabara beto ria doru, ko qari kole variparanga mule makadi, <<Koi, ae tu tinoni

veveina ani? Ko na gava beto na ololobagea tu ba qari nongoria tu!>> qari gua ria.

I Jisu za Salanaria kori Tinoni za Koleria na Tomete Ikikeredi
(Maka 5.1-20; Luke 8.26-39)

²⁸ Ego totonai za paro pa maka kalena tata pa guguzu pa Qadara i Jisu, za qari koko lame vei pa bevi varivarigolomona ketakoi za kori tinoni za lugeria na tomete ikikeredi ko qari lame gozoria i Jisu. Qari aru tapata, ko kepore maka tinoni za nyorogua tokai za na zona za lao vei ketakoi.

²⁹ Tonai qari batia ari kori i Jisu za qari velavela votu, ari qari gua vei, <<Na za qu nyorogua roitini tadigami ao, na Tuna na Tamaza? Ae vei, qu lame ko mu pipiaragami gami totonai za oqoro kamua na mami totozo qu gua?>> qari gua ari kori.

³⁰ Ego nake zouna pa ia aza za maka godo borogo lavata qari korapa nyubenyubelegedi.

³¹ Ko ria na ongongu ikikeredi qari tepa vitivitia i Jisu, ari qari gua vei, <<Vei muna iju vakenigami, nari za mu garunu valaodigami gu pa godo borogo rari,>> qari guni.

³² Nari ari za gudi vei i Jisu, <<Mu lao tu!>> za gudi. Ko qari taloi keni tadi ari kori tinoni ari ria na tomete ikikeredi, ko qari lao luge tadiria na borogo. Ura ko qari sasuru turu taloi keni gu mule ria na borogo ari, ko qari tulai gore za na taba mamavarana, ko qari tuluzu gore pa leo kolo ko qari kaju uke beto pudaladia tu.

³³ Ego ko za vei aza nari za qari uku muledia pa guguzu ria na tinoni qari kopudi na borogo, ko

qari vavakato beto vadi ria ria doru zakazava qari taroiti tadi ari kori za lugeria na tomete ikikeredi.

³⁴ Ko qari lao gozoria ria doru tinoni pa guguzu aza i Jisu. Tonai qari batia, nari za qari tepa vitivitigia aza ko mi loa na dia guguzu aza qari guni.

9

I Jisu za Salania Maka Tinoni za Uke Kaki Kale Tinina

(Maka 2.1-12; Luke 5.17-26)

¹ Ego za surana pa koaka i Jisu ko za toka karovo lao pa nana guguzu zozoto.

² Ko qari pogozi kamuni pa nana kolekolena za maka tinoni za uke kale na tinina. Tonai za batia i Jisu za na rangerange tadiria, za ari za guni vei aza za na tinoni za uke kale na tinina, <<Tuqu, mu varene! Ria na mua sela za qari tori taleozo tu,>> za guni.

³ Ego tonai za kaki ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari kole variparanga golomo makadi, <<Na tinoni ani za vamoroania na Tamaza ani!>> qari gua.

⁴ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu aza vei qari korapa roquroqua ria, ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu roquroquria na zakazava ikikeredi veveidi zara pa bulomiu?

⁵ Ae za munyala: na poja vei, <Qari taleozo ria na mua sela,> bi gua, babi na poja vei, <Mu tatakole ko mu rerege,> bi gua?

⁶ Ba koviria ma vabatidigamu ara za na Tuna na Tinoni za kolenana nana neqi pa pezo ko mina taleozodi ria na sela,>> za gua aza.

Beto ari za guni vei za na tinoni za uke kale na tinina, <<Mu turu! Mu pogozia na mua kolekolena ko mu kenimua pa mua ruma,>> za guni.

⁷ Nari za sogolo turu gu za na tinoni ko za keninana pa nana ruma.

⁸ Totonai qari batia za vei zara ria na minete tinoni nari qari matagutu beto qari vatarazaea za na Tamaza, ura na Tamaza za vani na tinoni za na neqi vevei zara.

I Jisu za Kukua i Mati

(Maka 2.13-17; Luke 5.27-32)

⁹ Ego za taloi pa ia aza i Jisu ko za korapa lalaonana, za batia aza za maka tinoni tekuteku takisi, na izongona i Mati, za korapa nyumunana pa nana ia roroitina aza. Ari za guni vei i Jisu aza, <<Mae tutiziu ara,>> za guni nari za turu i Mati ko za tutianana i Jisu.

¹⁰ Ko tonai za korapa nyumu tekuteku pa ruma ti Mati i Jisu beto ko ria na nana sepele, za na motadi ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi qari somana nyumu tekuteku tavitia i Jisu beto ria nana sepele.

¹¹ Ko qari batiria ria na Parese za qari vei aza, ko qari nanazaria ria na sepele ti Jisu, <<Ae za vei za tekuteku tavitiria tu ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za na tinoni varivagigalai tadigamu?>> qari gua ria.

¹² Nari za nongoro vairia i Jisu, ko ari za gudi vei, <<Ria na tinoni toa valeadi za qarike nyaqoa za na tinoni varivarisalana, goto ria gu qari mo.

¹³ Mu lao ko mu nyaqoa na ginuana za na paranga za pojai na Tamaza pa Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, <Na variroqu varitokai za qa

nyoroguani ara, nake vavavavuidi na manugu mademade nenedi!,> za gua. Ura qake lame ara ko ma kukuria na tinoni tuvizidi qa gua, goto ria tu na tinoni seladi,>> za gua i Jisu.

*Na Veveina na Madi ko na Tabutabu Ganigani
(Maka 2.18-22; Luke 5.33-39)*

¹⁴ Ego qari lao ria na sepele ti Jone, ko qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, <<Ae za vei ko gami gu beto ko ria na Parese za gami tabutabu ganigani, goto ria na sepele tamu za qarike tabutabu ganigani tu?>> qari gua.

¹⁵ Nari za ari za gudi vei Jisu ria, <<Ae vei, pala mari kole takulanga pa vavolo varielava ria na tinoni tasorudi totonai za korapa nyumu tavitiria za na tinoni varielava? Dai! Ba za korapa lame-lamenana za na rane totonai mina tateku varijo tadiria za na tinoni varielava ani, ko na totozo tu aza za mari suvere tabutabu ganigani ria.

¹⁶ Kepore za maka tinoni mina tuvakani na poko koregana za na poko leluna. Vei mina vei nari za totonai mina vijongo za na poko koregana ani, nari za pala mina raqama valavatia za na poko leluna.

¹⁷ Beto kepore maka tinoni mina totoni na vaini koregana za na tototoni vaini leluna. Ura mina vei aza, nari za pala mina tapokata za na tototoni vaini leluna, ko mina tigitigi kijara keninana za na vaini. Goto na vaini koregana za mina tatoto lao tugu pa tototona koregana ko ari kori doru za mari takopu valeana beto,>> za gua i Jisu.

*I Jisu za Salania Maka Reko beto za Vatoa Mulea
na Tuna Reko Maka Tiolata Matamata
(Maka 5.21-43; Luke 8.40-56)*

¹⁸ Totonai za korapa paranga vei zara i Jisu, za kamu opo ovoro sori tungutungu pa moena aza za maka tiolata matamata tadiria na Jiu, ko ari za gua vei, <<Na tuqu maqota za koni uke gu, ba qa nyoroguanigo ko bu lame vaoponi na limamu ko bi toa mule qa gua,>> za gua aza.

¹⁹ Nari za turu i Jisu beto ria na nana sepele ko qari tutia za na tinoni aza.

²⁰ Ego maka reko aza za varajani na mo malea ko za kole gu vakeni orungu ka manogori aoro za tuti pa liguna ko za ulia za na uquna na poko ti Jisu.

²¹ Za kole paraparanga golomo makana, <<Vei ba ulia gu nana poko, nari ba ba tasalanaqua gu ara,>> za gua.

²² Ko za balinga mule za gua i Jisu nari za batia za na reko, ko ari za guni vei, <<Mu varene, tuqu! Na mua rangerange za tori salanigo tu,>> za gua aza. Nari za na totozo tugu aza za tasalana gu za na reko aza.

²³ Ego totonai za lao kamu pa ruma tana tiolata matamata i Jisu, nari za batiria aza ria na tinoni qari lukana popoelai na romaroma beto qari lukana kebokebo,

²⁴ za ari za gudi vei, <<Mu taloi kenimiu gamu! Ura zake uke za na reko peki ani, goto za korapa gu putagana!>> za gua. Tonai za paranga vei aza nari za qari auni ria doru tinoni aza.

²⁵ Ko tonai qari votu beto pa peguru ria doru, za luge i Jisu ko za arua na limana na reko nari za tatakole za na reko.

²⁶ Ko na nongorona na roiti ani za tapiara lekoia doruna na kota aza.

I Jisu za Salanaria Kori Tinoni Nake Batabatadi

²⁷ Ego totonai za taloi ketakoi i Jisu za kori tinoni nake batabatadi za qari tutia aza, ko qari velavela votu, ari qari gua vei, <<Tuna i Devita, mu roquroqu tokadigami,>> qari gua.

²⁸ Tonai za luge pa ruma i Jisu nari za ari kori tinoni nake batabatadi ba qari lao tugu luge. Nari za nanazaria i Jisu, <<Ae vei, gamu vazozotoa tugu gamu kori za ara mana boka salanagamu gamu kori?>> za gudi.

Nari za ari qari guni vei, <<E, Bangara!>> qari gua.

²⁹ Nari za uliria i Jisu za na matadi beto ari za gua vei, <<Aza vei gamu vazozotoa gamu kori za mi gore votu vadigamu!>> za gudi.

³⁰ Nari za qari batabatadia tugu za na matadi ari kori. Beto za paranga vabalauria i Jisu ari kori, ari za gudi vei, <<Keta ule vadi ria na tinoni za na roiti ani,>> za gudi.

³¹ Ba qari taloi keni ari kori, ko qari vavavakatonu doru kota ketakoi za na veveina aza.

I Jisu za Salania na Tinoni za Poka

³² Ego pa ligudi gu qari keni ari kori ari, za qari toka kamuni tana ria kaki tinoni za maka tinoni za lugea na tomete ikikerena ko za poka.

³³ Tonai za iju pale i Jisu za na tomete ikerena ani nari za podalai paranga gu za na tinoni aza. Ko qari gabara beto ria na minete tinoni, ko ari

qari gua vei, <<Za oqoro pore tabata pa Izireli za na zakazava vevei ari,>> qari gua ria.

³⁴ Ba qari paranga ria na Parese, <<Na bangaradi gu ria na tomete ikikeredi* za vani na neqi za boka iju paledi ria na tomete ikikeredi zana,>> qari gua ria.

I Jisu za Roquroquia Ria na Tinoni

³⁵ Ego za rerege betoria i Jisu ria na guguzu lavalavatadi na guguzu pekipekidi. Ko za varivagigalai aza pa ruma varivarikamuna, za taraeni aza za na nongoro leana na veveina na binangara tana Tamaza, beto za salanaria aza ria na tinoni qari vavarajadi na okokoto mo na vagauru.

³⁶ Totonai za dogoro laoria aza ria na minete tinoni, za roquroqu vitivitigiria, ura qari vevei rerege beto qari nyunyala vei na sipi kepore na dia sepati.

³⁷ Nari ari za gudi vei ria na nana sepele, <<Qari matua nyanyalu ria na vuvua, ba ria na tinoni ababu za qari vizaviza gu.

³⁸ Ko mu varavara lao tana Bangaradi na umuma, ko mi garunuria na tinoni roiti ko mari ababu pa nana inuma,>> za gua i Jisu.

10

Ari ka Manogori Tinoni Tagarunudi (Maka 3.13-19; Luke 6.12-16)

¹ Ego za kuku varikamudi i Jisu ari ka manogori sepele ko za vadi na neqi ko mari ijiju paledi na

* **9:34** I Setani za na bangaradi ria na tomete ikikeredi.

tomete ikikeredi, mari salana paledi na okokoto mo beto doru vagauru za gudi.

² Ko ari ria na izongodi ari ka manogori tinoni tagarunudi: momoe, i Saimone (maka izongona i Pita) beto i Aduru (na taina i Pita), i Jekopi beto i Jone na taina (Ari kori tuna i Jebeti),

³ i Pilipi, i Batolomiu, i Tomasi, i Matiu aza na tinoni tekuteku takisi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Tadiasi,

⁴ i Saimone aza perangaina za somanadi ria qari raja adu pale na qavuna pa Romu, beto i Jiudasi Isikarioti aza za gabala kanai i Jisu.

Na Garunudi ari ka Manogori Tinoni Tagarunudi

(Maka 6.7-13; Luke 9.1-6)

⁵ Ko ari ka manogori ari za vavanauria i Jisu beto za garunuria, ari za gudi vei, <<Munake lao tadiria na tinoni karovodi beto munake lugeria na guguguzu tadiria na tinoni Sameria.

⁶ Goto mu lao tadiria na tinoni Izireli ria qari vei na sipi mumadi.

⁷ Mu lao ko mu tarae, ari mu gua vei, <Na binangara pa noka za mi togagita gu za gua,> mu gua.

⁸ Mu salanaria ria qari mo, vatoa muleria ria qari uke, mu taloso valiosoria ria qari poqupoqu, beto mu iju paledi ria na tomete ikikeredi. Gamu ke vaia aza gamu tekua, ko muke vavaini aza gamu variiani.

⁹ Muke pogozi qolo, na siliva, babi kaki poata pa miu kurakurani poata.

¹⁰ Muke pogožia maka mane, muke pogožo vakori poko, muke pogožo sadolo babi na opata pa miu rerege. Na tinoni roiti za pada tugu ko mina taiani za nana tekutekuna.

¹¹ Totonai muna kamua maka guguzu lavata babi na guguzu peki, za mu lugea na guguzu aza ko mu dogoro nyaqoa za maka tinoni mina qeradigamu ko mina vatogagamu. Muna suvere gu tana tinganai muna loia na ia aza za gamu.

¹² Tonai muna luge pa ruma za mu gozoro qer-aqeradi ria na tinoni ketakoi.

¹³ Vei mari vakamu voleanagamu ria pa ruma aza, za mu tepai na Tamaza ko mi manadi. Goto vei marike tavaraguadigamu ria, za mu teku muleni na miu bule.

¹⁴ Vei kaki ruma babi na guguzu za barike nyorogua vakamugamu beto barike nyorogua non-gorogamu, nari za mu turu iolo votu pa ia aza beto mu tavuzu paledi pa nenemiu za na kavuruni pezo pa guguzu aza.

¹⁵ Ma poja zozotodigamu ara za gamu: mina jolani na varituti qari gozoria ria pa Sodomo beto pa Qomora za na varituti tana Tamaza mina gozoria na guguzu aza na rane varituti,>> za gua i Jisu.

Ria na Tinoni Tagarunudi mari Takomiti Vike-vikere

(Maka 13.9-13; Luke 21.12-17)

¹⁶ <<Vainongoro! Qa garunu lao veidigamu na sipi tadiria na godo vulupu pirudi ara za gamu. Mu suvere vabalabalau vei ria na dole beto mu lioso pa miu uana vei na kuru.

¹⁷ Mu suvere vabalabalaudi ria na tinoni. Ura pala mari aru tamanagamu, ko mari toka

laodigamu pa varituti, beto mari majamajagamu pa dia ruma varivarikamuna.

¹⁸ Pana laequ ara za pala mari toka ragata laodigamu pa moedi ria na qavuna beto na banga-bangara, ko muna ule votuni na nongoro leana tadiria beto tadiria na tinoni karovodi.

¹⁹ Totonai mari toka laodigamu pa varituti, za munake takulangani gamu za na za muna poja toketokedigamu makamiu. Ura tonai mina kamua tu za na totozo paranga tadigamu za muna taiani gamu aza vei muna pojadi gamu.

²⁰ Ura nake gamu za muna kole paranga, goto na Ongonguna na Tamamiu tu za mina ule vadigamu aza muna pojai.

²¹ Ria na tamatamatazi marene za pala mari varivalao pa uke, na tamadi mina veidi tugu na nana koburu, ria na koburu mari rajaria ria na tinadi na tamadi ko mari vaukeria.

²² Doru tinoni za pala marike tavaraguadigamu ura koko vei gamu tutiziu ara. Ba aza za vangaju kamua na betobetona za mina taalo.

²³ Tonai mari komiti vikevikeregamu ria na tinoni pa maka guguzu za mu uku laomiu pa maka goto guguzu. Ura ma poja zozotodigamu ara gamu: pala muna oqoro vaokoto betoria gamu ria na miu roiti pa doru guguzu pa Izireli, za mina mule lame gu za na Tuna na Tinoni.

²⁴ Na sepele zake lavata jolani za na nana tinoni varivagigalai. Beto na pinauzu zake lavata jolani za na nana bangara.

²⁵ Za pada gu za na sepele mina varitoto vei na nana tinoni varivagigalai, beto za pada gu za na pinauzu mina varitoto vei na nana bangara. Vei

ara na miu tinoni matamata mari gigalaniziu i Beelizebulu,* nari za gamu na qua tinoni za pala mina nongoro ikere jola mutu za na izongo mari kukudigamu!>> za gua i Jisu.

*Aza Mu Matagutuni
(Luke 12.2-7)*

²⁶ <<Ko muke matagutudi ria na tinoni ria. Ura doru zakaza paedi za pala mari tabata votu beto doru zakaza golomodi za mari tagilagila.

²⁷ Aza qa ule vadigamu ara pa rorodomona za mu vavakatonu pa kabekaberena, beto aza gamu nongoria pa paena za mu velavelani pa are ruma.

²⁸ Muke matagutudi ria qari boka vaukea na tini ba qarike boka vaukea na ongongu. Goto na Tamaza tu za mu matagutuni gamu. Aza za mina boka piaria na vaukeria na toa tini beto na ongongumiu ko mina boka valaogamu pa heli.†

²⁹ Maka pene peki gu na vaidi za kori kiri tu, ba zake pae tu pa roquroqu tana Tamaza za totonai za lotu pa pezo maka ari kori kiri ari.

³⁰ Ko gamu ba doru vurungumiu pa batumiu ba za tori nguti betoria tu na Tamaza.

³¹ Ko muke matamatagutu. Gamu za gamu poreveveina joladi kubo ngavulu avara kiri,>> za gua i Jisu.

* **10:25 I Beelizebulu** za na bangaradi ria na tomete. † **10:28** Na paranga za tapeluku **heli** pani za pa paranga Qiriki na <<Qehena>>. Pa Qehena za na izongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qari gonagona pale nyanyao na ikika beto qari vatoni iku na rane na bongi ko na iku za toa laona gu doru totozo. Pa Vinaego Koregana za pa heli na ia qari lao ria qari gozoria na vinakilasa tana Tamaza. Dogoria vei pa 5.22, 29, 30; 18.9; 23.15, 33.

*Ria Qari Uleni beto Ria Qari Kilu Pale i Jisu
(Luke 12.8-9)*

³² <<Aza za ule votuni pa moedi ria na tinoni za aza maka tinoni taqu mina gua, za ara ba mana ule votuni tugu aza pa moena na Tamaqu pa noka aza.

³³ Goto na tinoni za kilu paleniziu ara pa moedi ria na tinoni, za ara mana kilu paleni tugu pa moena na Tamaqu pa noka aza,>> za gua i Jisu.

*Na Bule beto na Varipera
(Luke 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ <<Keta mu roquroqua gamu za na bule za qa pogoza lamani ara pa pezo keta mu gua. Dai, nake bule za qa pogoza lamani ara, goto na benete varipikatai tu.

³⁵ Qa lame ara ko ma varipikataidi ria na tuna marene beto na tamana, na tuna reko beto na tinana, beto na tamatamaivana beto na tamatamaroana qa gua.

³⁶ Ria na kana ikeredi jola tana tinoni za mina ari ka viza gu pa nana tatamana.

³⁷ Aza za roquroquria na tamana babi na tinana jolani za roquroquziyu ara za zake pada ko mina sepele taqu. Aza za roquroqua na tuna marene babi na tuna reko jolani za roquroquziyu ara za zake pada ko mina sepele taqu.

³⁸ Aza zake pogozia na nana korosi ko mina tutiziu ara, za nake padana tugu ko mina sepele taqu aza.

³⁹ Aza za kole gu tapatianani na nana toa tini, za mina saivia tugu aza za nana toa. Ba aza za gona pale nana toa pa laequ ara za mina izongia tugu za nana toa,>> za gua i Jisu.

Na Pinia

⁴⁰ <<Aza za vakamugamu gamu za vakamuziu tugu ara, aza za vakamuziu ara za vakamua tugu aza za garunuziu ara.

⁴¹ Aza za vakamua na tinoni korokorotai ura na tinoni korokorotai aza, za aza mina somana tekua za na pinia tana tinoni korokorotai. Aza za vakamua na tinoni tuvizina ura na tinoni tuvizina aza, aza mina somana tekua za na pinia tana tinoni tuvizina.

⁴² Aza mina vani maka kapa pie lomozo za maka aza nake poreveveina ari ura aza za na sepele taqu, nari za ara ma poja zozotodigamu gamu: aza mina tekua zozoto za na pinia,>> za gua i Jisu.

11

¹ Totonai za beto vavanauria ari ka manogori nana sepele i Jisu, nari za taloi ketakoi ko za keni varivagigalai beto za tarae pa guguguzu pa ia ketakoi.

*Ria na Tinoni Pogoza Nongoro ti Jone
(Luke 7.18-35)*

² Ego za korapa suvere pa ruma varipiu i Jone Paputaiso za nongoroni aza ria na roiti za roitidi na Karisito, ko za garunu laodi aza tana ria kaki nana sepele,

³ ko ari qari guni vei, <<Ae vei, ao tugu za aza gami korapa adadonia gami na tinoni pala mina lame gamiguni? Ba ae vei, maka goto tu za mami adononi gami?>> qari gua.

⁴ Nari za oeria i Jisu ria, <<Mu mule lao ko mu ule vani i Jone ria vei gamu nongororia beto gamu batiria.

⁵ Na tinoni qarike batabata qari batabata, ria na qao qari rerege, ria za vairia na poqupoqu qari tataloso valioso, na tinoni qari kiqili qari non-gonongoro, na tinoni ukedi qari toa mule, beto na nongoro leana tana Tamaza za tatarae tadiria na tinoni golabadi.

⁶ Mari tamana ria qarike nongoro nyunyalaniziu ara!>> za gua i Jisu.

⁷ Ego ko pa ligudi qari taloi keni ria na sepele ti Jone ari, za pojai i Jisu tadiria na minete tinoni za na veveina i Jone, ari za gudi vei, <<Tonai gamu lao za gamu ti Jone pa qega, za na za za mu lao dogoria gamu gua? Maka tinoni za malei vei na equru buruburu za tajou vakanokanoko lao lameni na gava?

⁸ Ba na za beka gamu nyorogua lao batia? Maka tinoni izizongo za pokopoko valeleana? Dai, na tinoni qari pokopoko valeana vei zara za pa ruma bangara tu qari suvesuvere!

⁹ Ko na za zozoto za gamu nyorogua lao dogoria gamu? Maka tinoni korokorotai? E, ba ma pojadigamu ara: aza za poreveveina joladi ria na tinoni korokorotai.

¹⁰ Ura i Jone gu za aza za pojai na veveina na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei,
<Vainongoro! Ara qa garunu momoe laoni
za na qua tinoni pogoza nongoro,
ko mina vatana momoea za na zona tamu,> za gua.

¹¹ Ara ma poja zozotodigamu za gamu: za ke-pore maka tinoni podona za poreveveina jolani

i Jone. Ba na tinoni za kepore veveina jola pa binangara pa noka za poreveveina jolani i Jone.

¹² Za podalai totonai za kole tarae i Jone Paputaiso ko za kamu koviria za na binangara pa noka za qari rapatia ko ria na tinoni tuara ikeredi qari saputu ragata tekua.

¹³ Ria doru tinoni korokorotai beto na Vavanau ti Mosese za qari ulule votuni tinganai qari lame kamua na totozo ti Jone.

¹⁴ Vei muna nyorogua vazozotoa za, i Jone gu ani za i Elaija, aza za korapa lamelamenana qari guni ria.

¹⁵ Na tinoni za pore na talingana za mi vainongoro valeana!

¹⁶ Na za mana vavavapadadi ara ria na zazae tinoni ari? Ria na tinoni koviria za qari vei gu ria na koburu qari nyumunyumudia pa ia make-maketina ko qari kole varivarikuku karovo, ari qari kuku vei,

¹⁷ <Gami kerakera vadigamu na kera varielava, ba gamu gamuke peka tu!

Gami kera romaroma gami,
ba gamu gamuke lukana takulanga tu!> qari gua.

¹⁸ Totonai za lame i Jone za boka madimadi ko zake tekuteku beto zake bukubuku vaini aza. Nari qari paranga ria na tinoni, <Za kolea na tomete ikikerena za na bangara zana!> qari guni.

¹⁹ Tonai za lame mule na Tuna na Tinoni ko za tekuteku beto za buku, nari za ari qari guni vei, <Dogoro! Za ngoja mota beto na tinoni bukubukuna, na baere tadiria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi zana!> qari guni.

Ba na tavagigala tana Tamaza za tabata votu pa vuana na toa tadiria na tinoni qari vazozotoa,>> za gua i Jisu.

*Na Guguguzu Qarike Vazozoto
(Luke 10.13-15)*

²⁰ Ego ko za podalai tokeria i Jisu ria na guguzu ketakoi za roitidi ria na kubo roiti varivagabaradi aza, ura qarike gabala loiria na dia sela. Ari za gudi vei,

²¹ <<Mu takulangagemiu tu za gamu pa Kora-
razini. Mu takulangagemiu tu gamu pa Betiseda!
Vei bari taroiti tadiria na tinoni karovodi pa Tur-
osi beto pa Sidoni ria na roiti varivagabaradi qari
taroiti tadigamu koviria, za pa moa tu bari gabala
loi paledi na dia sela ko bari bilubiludi na kau beto
bari vazae poko tarikarikatadi ria!

²² Ba ma poja valeanadigamu ara za gamu: na
rane varituti za mina jolani na varituti mari gozo-
ria ria pa Turosi beto pa Sidoni za na varituti tana
Tamaza muna gozoria gamu.

²³ Goto gamu pa Kepaniami! Ae vei gamu
roquroqua gamu za pala muna taovulu zaemiu
pa noka? Dai, pala muna tagona vagore gu pa
ia suvesuverena tadiria na tinoni ukedi! Ura
bari taroiti tadiria pa Sodomo ria na roiti vari-
vagabaradi qari taroiti tadigamu koviria, za bi ko-
rapa turu jolanana kamua tu pa rane pa ngenari
za na guguzu aza.

²⁴ Ma poja valeadigamu gu ara za gamu: na rane
varituti za mina jolani na varituti mari gozoria
ria pa Sodomo za na varituti tana Tamaza muna
gozoria gamu,>> za gua i Jisu.

*Lame Taqu ko Mu Minyere
(Luke 10.21-22)*

²⁵ Ego pa totozo aza za paranga vei ari i Jisu, <<Tamaqu, ao na Bangarana na oka beto na pezo. Qa paranga leana lao tamu ara, ura na zakazava ari za qu vapaeria ao tadi ria na tinoni gigigalaidi beto na bokabokadi beto qu vadogorodi ria qarike gilaia.

²⁶ E, Tamaqu, ura aza tugu za vei za na nyorogua tamu.

²⁷ Na Tamaqu za tori ianiziu tu ara doru zakazava, ko kepore za maka tinoni bi gilagilai na Tuna goto na Tamana gu, beto kepore za maka tinoni bi gilagilai na Tamana goto na Tuna gu beto ria gu za mijataria na Tuna ko za vakabere vadi na veveina na Tamaza.

²⁸ Mae, lame taqu za gamu doru gamu pavu beto gamu pogoza mamata, ko ara ma vaminyeregamu.

²⁹ Mu paku pogoza na qua pajavala beto mu vainongoro lame taqu, ura ara za qake tuara beto qa vapekai pa bulo, ko mu teku vani na minyere na miu toa.

³⁰ Ura na pajavala taqu za munyala na paku pogoza, beto na pogoza taqu za kopele,>> za gua i Jisu.

12

*I Jisu na Bangarana na Rane Minyere
(Maka 2.23-28; Luke 6.1-5)*

¹ Ego na totozo aza za rerege jola vei pa maka inuma vuiti na rane Minyere i Jisu. Ko ria na nana

sepele za vairia na burana ko qari podalai ravuzu teku vuiti ko qari kole ngojagedi.

² Ko tonai qari batiria qari roiti vei, nari za ria na Parese ari qari guni vei i Jisu, <<Dogoro! Ria na sepele tamu za qari roitini za na roiti zake tavamalumu ko mina taroiti na rane Minyere!>> qari gua ria.

³ Nari za oe laoria i Jisu ria, <<Ae vei gamu oqoro tiroamiu tu gamu aza na roiti za roitini i Devita beto ria na nana tinoni totonai qari burana ria?

⁴ Na vavakatona aza za lugea i Devita za na ruma tana Tamaza ko za gania za na bereti madina, aza zake vamalumia na Vavanau ko mina gania aza babi ria qari tutia goto ria gu na iama qari tavamalumuni.

⁵ Beto gamuke tiroamiu tu gamu pa Vavanau za ria na iama qari roitidi na dia roiti pa rane Minyere pa zelepade za qari majai tugu ria za na vavanauna na rane Minyere ba qarike tajutuni qari sela ria?

⁶ Ba ma pojadigamu ara za gamu: maka za poreveveina jolani na zelepade za korapa pani.

⁷ Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Na variroqu varitokai za qa nyoroguani, nake vavavui,> za gua. Ko vei bu gilagila valeania miu gamu za na ginuana na paranga ani, za buke jutu goborodi na tinoni seladi gamu ria na tinoni qarike sela.

⁸ Ura na Tuna na Tinoni za na bangarana na rane Minyere,>> za gua i Jisu.

*Na Tinoni za Raiqo maka Kale Limana
(Maka 3.1-6; Luke 6.6-11)*

⁹ Ego ko za taloi ketakoi i Jisu, za lao pa maka ruma varivarikamuna tadiria na Jiu,

¹⁰ ko ketakoi za korapa za maka tinoni za raiqo maka kale limana. Ko ria qari korapa nyaqo rok-aga ko bari jutuni kaki sela i Jisu za ari qari guni vei aza, <<Ae vei, na tavamalumuna pa Vavanau za na salana tinoni na rane Minyere?>> qari gua.

¹¹ Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gua vei <<I zei gamu za izongia maka sipi ko bi lotu loposo pa oqili na rane Minyere za na sipi aza, nari za minake bako votuni na rane tugu aza aza? Pala na rane tugu aza muna bako votuni gamu aza!

¹² Ba na tinoni tu za poreveveina jolani na sipi! Ko za vamalumia gu na Vavanau za na roitini na roiti leana na rane Minyere,>> za gua i Jisu.

¹³ Beto nari za paranga laoa aza na tinoni za raiqo maka kale limana, <<Mu radonia na limamu,>> za guni. Ko za radonia aza za na limana nari za leana sogi vei tugu maka kale limana.

¹⁴ Nari za qari taloi keni ko qari varingodo roquroqu ria na Parese ko mari vaukea i Jisu qari gua.

Na Nabulu Tamijatana tana Tamaza

¹⁵ Totonai za gilagilai i Jisu za na kukiti tadiria ani, za za taloi keninana ketakoi aza. Ko ria na minete tinoni lavata za qari tutia aza, ko za salana betoria i Jisu ria doru.

¹⁶ Beto za pojadi ria ko marike vavavakatoni tadiria na tinoni za na veveina aza za gua.

¹⁷ Ko ani za na vagore votuna na paranga tana Bangara za pojai i Aisea, na tinoni korokorotai, ari za gua vei,

¹⁸ <<Ani za na qua nabulu qa mijatia.

Aza qa roquroqua beto qa qerani ara.

Mana vakoleni na Ongongugu aza,

ko ria na tinoni karovodi mina ule vadi ria na inaalo.

¹⁹ Minake varitoke babi kuku velavela aza, na mamalaingina minake tanongoro pa zona.

²⁰ Minake pakata pale maka kae suvege maleina, beto minake piju vaukea maka juke nonona.

Ko mina toa vei aza aza

tinganai mari batia ria za na inaalo taqu.

²¹ Ko tana mari vatogazia na dia totoravuzu za ria na tinoni karovodi,>> za gua za na Bangara.

I Jisu beto i Beelizebulu

(Maka 3.20-30; Luke 11.14-23; 12.10)

²² Ego pa liguna aza za qari toka kamuni mule ti Jisu ria za maka tinoni za lugea na tomete ikik-erena ko zake vabatabatai beto za vapokai tugu vei. Ko za salania i Jisu aza ko za paranga beto za batabata sogā.

²³ Ko qari gabara beto ria na mineminete tinoni, ko qari kole varivarinanaza, ari qari gua vei, <<Palu ani tugu beka za na Tuna i Devita?>> qari gua.

²⁴ Ba ria na Parese za totonai qari nongoria nari za ari qari gua vei, <<I Beelizebulu aza na bangaradi gu na tomete ikikeredi za vani na neqi

ani, ko za vei za boka ijiju votu paledi ria na tomete ikikeredi>> qari gua.

²⁵ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za na dia roquroqu za vei zara ko ari za gudi vei, <<Na binangara za tapikapikata ko qari kole varivaripera mule makadi, za pala minake turu vamauru za na binangara aza. Beto ko doru guguzu babi na tatamana qari varipikapikatai za marike boka turu vamauru.

²⁶ Ko vei maka pikatana ti Setani za bi rajai gu mule za maka nana pikatana gu mule makana, za tori tapikapikata tugu makana i Setani, ko minake boka turu vamauru za nana binangara aza.

²⁷ Ko vei pa neqi gu ti Beelizebulu ba boka iju paledi ria na tomete ikikeredi ara, nari za i zei ropi za vadi na neqi ria na miu sepele ko qari boka iju paledi ria na tomete ikikeredi? Ko zara za vei za na roiti qari roitini ria za uleni za gamu sela gu za gamu!

²⁸ Dai, pa neqi tu tana Ongongu tana Tamaza qa boka iju pale tomete ikikeredi ara, ko na binangara tana Tamaza za tori togagamu tu gamu koviria.

²⁹ Ari mutu mu dogoro veini ko. Kepore za maka tinoni mina boka lugea za na leo ruma tana maka tinoni neqina ko mina teku paledi za doru nana zakazava za izongoria. Ba momoe za mina piu vakolea mae tu za na tinoni neqina ani, beto tu nari za mina boka luge laoa aza za na nana leo ruma, ko mina boka tavuzu betoria ria doru nana zakazava.

³⁰ Aza zake somana vei taqu za za taleziu ara aza, beto aza zake varikamu tokaniziu ara za za varipipiarai aza.

³¹ Ko za vei aza za ma poja veidigamu ari: doru sela beto na paranga ikeredi qari vaakeni na Tamaza ria na tinoni, za mari boka taleozoni gu. Ba na paranga ikeredi qari vaakeni na Ongonguna na Tamaza za marike taleozoni.

³² Aza za poja vikevikeria na Tuna na Tinoni, za mina boka taleozoni gu. Ba aza za poja vikevikeria na Ongu Tabuna za minake taleozoni pa toa koviria beto kamua na kamua,>> za gua i Jisu.

*Na Suvege beto na Vuana
(Luke 6.43-45)*

³³ <<Vei mina leana za na suvegena na suvege, za na vuana ba mari leadi tugu. Vei mina ikerena za na suvegena na suvege, za na vuana ba mari ikeredi tugu. Ura pa vuana gu muna gilagilani ae veveina za na suvege.

³⁴ Boko tuni dole ikikeremiu! Ko na tinoni ikikeredi vei gamu za pala marike boka paranga votudi ria na zakazava leadi. Ura aza tugu za pugele ojojongo pa bulo za tapoja votu pa nguju.

³⁵ Na tinoni leana za vavoturia ria na uana leadi qari pugele pa bulona, goto na tinoni ikikerena za vavoturia ria na uana ikikeredi qari pugele pa bulona.

³⁶ Ba ma poja voleanadigamu ara za gamu: na rane varituti za ria tinoni za mari okokoto vakaberia tana Tamaza za na ginuana qari pojaria ria doru paranga qari vokele gobororia.

³⁷ Ura doru mua paranga tugu qu pojaria ao za pala mari tuti mulenigo. Ko na mua paranga tugu mina uleni za vei muna talegazani za ba muna gozoria ao za na vinakilasa pa varituti tana Tamaza,>> za gua i Jisu.

*Kaki Tinoni Matamata qari Tepai maka Roiti
Varivagabarana*

(Maka 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ Pa liguna za vei zara, za qari lao nanazia ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese i Jisu, <<Tinoni varivagigalai, gami nyorogua batia gami za maka roiti varivagabarana jola tana Tamaza bu roiti votuni ao,>> qari guni.

³⁹ Nari za ari za gudi vei i Jisu ria, <<Na zae tinoni ikikerena beto na vakevakeporea na Tamaza za korapa nyoroguani maka roiti varivagabarana jola! E, ba kepore za maka roiti varivagabarana muna tavadogoroni, goto aza tugu makana gu na roiti varivagabarana za taroiti ti Jona na tinoni korokorotai.

⁴⁰ Maka moqaza podeke vei tugu za suvere kue rane beto kue bongi pa leo iapana na igana i Jona, za mina vei tugu za na Tuna na Tinoni. Mina kue ranena tugu beto kue bongina tugu pa bevi varivarigolomona aza, beto za mina toa mule.

⁴¹ Na rane varituti za pala mari turu ko mari tutidigamu ria na tinoni pa Ninive za gamu na zae tinoni koviria. Ura ria za qari gabala za totonai qari nongoria na taraena i Jona. Goto dogoro tu ko, za korapa gu pani koviria za maka aza za poreveveina jolani i Jona.

⁴² Na rane varituti za pala mina turu na kalao pa Siba ko mina tutidigamu za gamu na zae tinoni koviria. Ura na kakazana jola za nana rerege koko lame vei pa nana guguzu totonai za kamu nongoria za na varivagigalai bokabokana ti Solomone. Goto gamu za dogoro tu ko, za korapa

gu pani koviria za maka aza za poreveveina jolani i Solomone,>> za gua i Jisu.

*Na Gabala Ligu tana Tomete Ikikerena
(Luke 11.24-26)*

⁴³ <<Totonai za taloi tana tinoni za maka tomete ikikerena, za keni lekoa aza za na ia kepore maka zavana ko za nyaqoa za ketakoi mi suvere minyere za gua. Ba zake batia aza za maka ia ketakoi bi boka suvere.

⁴⁴ Nari za paranga gu, <Ma mule vatuvizi gu pa qua ruma ketakoi qa suvere perangaina ara,> za gua. Ko za mule za gua nari za batia na kobakobana ko za tori tasaqu valioso na tavatana valeana tu za na ruma.

⁴⁵ Nari za mule keni aza ko za keni toka kamudi ari ka vitu tomete qari ikere jolani makana, ko qari kamu suveria za na ruma aza. Ko tonai za na toa tana tinoni aza za ikere jolani na totozo momoe. Mina vei putaputa tugu aza za na zazae tinoni ikikeredi koviria,>> za gua i Jisu.

*Na Tinana beto Ria na Taina i Jisu
(Maka 3.31-35; Luke 8.19-21)*

⁴⁶ Tonai za korapa paraparangaria i Jisu ria na tinoni, za kamu turu pa sebesebe ruma za na tinana beto ria na taina marene, ko mari parangia aza qari gua.

⁴⁷ Ko maka ria qari korapa varikamu ketakoi za paranga laoa aza, ari za gua vei <<Qokolo, na tinamu beto ko ria na taimu marene za qari korapa turu adonigo pa peguru. Qari nyorogua parangaigo qari gua,>>* za guni.

* **12:47** Kaki kutikuti kolekoledi zake koleria na pikata 47.

⁴⁸ Ba za oe laoa i Jisu aza, <<I ze i za na tinaqu beto ari ze i za na taiqu marene?>> za gua.

⁴⁹ Beto za uduku laoria ria nana sepele beto za paranga, <<Ari ria na tinaqu na taiqu marene!

⁵⁰ Ura aza na tinoni za roitini aza vei za nyoroguani na Tamaqu pa noka za aza tugu za na taiqu marene, na luluqu reko beto na tinaqu,>> za gua aza.

13

Na Vavakato Vavapadana na Tinoni Umuma (Maka 4.1-9; Luke 8.4-8)

¹ Ego na rane tugu aza za taloi pa ruma aza i Jisu, ko za lao pa keketaina na ovuku ko za nyumu ketakoi.

² Na minete tinoni lavata za qari varikamuni aza, ko za lao tu zae ko za nyumu pa maka koaka aza. Goto na puku minete tinoni za qari turu gu pa paroparona.

³ Ko kubo zakazava za vagigalaidi aza pa vavakato vavapada. Ko za vavakato vei ari aza.

<<Kolenana za maka tinoni umuma za keni iparadi na kiko pa nana inuma.

⁴ Totonai za kole iparadi aza ria na kiko, za kaki za qari lotu lao pa lodaka zona pa rereregena tana tinoni, ko qari tatava kamu na manugu ko qari tobiki gani betoria na gedi.

⁵ Goto kaki mule za qari lotu lao pa buturuna ketakoi zake kubo pezona. Ko qarike oriavo tugu pidokodia za na kiko ria, ura zake kubo na pezo.

⁶ Ba tonai za zagere gu na tapo nari za alanga vamaleiria, ura za kepore na bageredi.

⁷ Goto kaki kiko mule za qari lotu lao pa gazoro varivarioka, ko za pilu vaukeria na gazoro varivarioka.

⁸ Goto kaki kiko za qari lotu lao pa pezo masuruna ko qari vua valeana. Ko kaki za qari vua gogoto, kaki za qari vua vonomongavulu, goto kaki za qari vua uengavulu.

⁹ Aza za kolenana talingana za mi vainongoro valeana!>> za gua i Jisu.

Na Ginuana za Varivagigalai pa Vavakato Vavapada i Jisu

(Maka 4.10-12; Luke 8.9-10)

¹⁰ Ego aza tugu za beto za qari rijo lao tata ko qari nanazia ria na nana sepele i Jisu, <<Ae za vei ko qu varoitiria tu na vavakato vavapada ao tonai qu parangaria ria na tinoni?>> qari guni.

¹¹ Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Ura gamu gamu tori taiani tu za na gigalai golomona na binangara pa noka ko gamu gilagilaimiu, ba tadiria na tinoni za korapa pae.

¹² Aza na tinoni za tori porenana tu za mina taia mutugu ko mina pugele nyonyoa na nana. Aza na tinoni za keporenana za aza tugu iapeki za izongia ba mina tateku pale tugu.

¹³ Na ginuana qa varivagigalaidi na vavakato vavapada za ura qari dogodogoro tugu ria ba qarike batabata, qari vainongoro tugu ba qarike nongonongoro beto qarike vakaberiadia maka za.

¹⁴ Ko za gore votu tugu tadiria za na korokorotai ti Aisea, aza ari za gua vei,

<Muna nongoro ko muna nongoro za gamu,

ba munake vakaberia.

Muna dogoro ko muna dogoro za gamu,

ba munake batia.

¹⁵ Ura na bulodi na tinoni ari za dupa
na talingadi za kiqili patu
beto na matadi qarike batabata.
Keta mari batabatani na matadi,
mari nongonongoro na talingadi,
beto mi tavagigala na bulodi
ko mari gabala mule lame
ko ara ma salanaria,>
za gua na Tamaza.

¹⁶ Ba gamu gamu tamana za gamu, ura gamu
boka dogodogoro vatavagigala beto na nonon-
goro vakoititi.

¹⁷ Ura ma poja zozotodigamu ara za gamu: na
zoku ria na tinoni korokorotai beto ria na tinoni
tuvizidi pa moa za qari nyoroguani ko bari batiria
ba bari nongoria ria qe gua na zakazava gamu
batiria beto gamu nongororia gamu ari, ba qarike
boka,>> za gua i Jisu.

*Na Vakaberena na Vavakato Vavapadana na
Tinoni Umuma
(Maka 4.13-20; Luke 8.11-15)*

¹⁸ <<Ego mu vainongoroni za na ginuana na
vavakato vavapadana na tinoni umuma.

¹⁹ Na tinoni za nongoria na nongorona na bi-
nangara tana Tamaza ba zake vakaberia za lame
na kutana nikerena ko za teku pale za na nongoro
za tavavuvuzu pa bulona. Na tinoni aza za vei na
kiko za tavavuvuzu pa lodaka zona.

²⁰ Goto na kiko za tavavuvuzu pa pezo butu-
runa, za vei tugu na tinoni tonai za nongoria na
nongoro nari zake oriavo tugu teku qeraqerani.

²¹ Ba zake bagere valeana pa nana toa makana ko zake kole zovai pa nana toa. Ko tonai za raja za na tapata beto qari komitia na tinoni pa ginuana vei za vazozotoa na nongoro aza, nari zake oriavo tugu lotunana.

²² Goto na kiko za tavavuvuzu pa gazoro vari-varioka, za vei na tinoni za nongoria na nongoro ba na tapatiana qari kole pa toa beto na roqu totodi na izizongo pa pezo za pilua za na nongoro aza ko zake vua valeana.

²³ Goto na kiko za tavavuvuzu pa pezo masuruna za vei na tinoni za nongoria na nongoro beto za vakaberia. Aza za vua valeana ko za vua gogoto, na vonomongavulu beto na uengavulu,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Buruburu ikeredi

²⁴ Ego za vavakatoni mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gudi vei, <<Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei tonai za keni vavuvuzia na kiko leana pa nana inuma za maka tinoni.

²⁵ Ba maka bongi totonai qari korapa puta beto ria doru tinoni za kamu za maka nana kana, ko za vavuvuzu vavarisomanai laodi na kiko ikikeredi za ketakoi za tori tavavuvuzu tu za na kiko leadi, beto ko za turu ko za keninana.

²⁶ Tonai qari pidoko za na umuma ko qari podalai vua, nari za qari tabata pikata ria na buruburu ikikeredi qari toa varisomanai.

²⁷ Nari qari lao tana tinoni porenana inuma ria na pinauzu, ko ari qari gua vei, <Bangara, beko na kiko leadi gu za qu vavuvuzuria ao pa mua inuma,

uve? Ko pae na koko lame veidi ria na buruburu ikikeredi qari toa pa inuma?> qari gua ria.

²⁸ Nari za oe lao aza, <Na kana za roiti vei ani,> za gua aza.

Nari qari paranga ria na pinauzu, <Ko ae vei qu nyorogudigami ko mami keni sobusobulu paledi ria na buruburu ikikeredi?> qari gua.

²⁹ Ba za paranga za na tinoni porenana inuma, <Dai, ura vei muna sobulu paledi gamu koviria, za pala muna sobulu kale tavitidi kaki umuma leadi.

³⁰ Goto loiria ko mari makarai toa varikamudia tinganai mina kamua na totozo ababu. Totonai tu mina kamua na totozo ababu, za pala mana garunuria ara ria na tinoni ababu, ko mari sobulu momoe paledi ria na buruburu ikikeredi, beto mari piu varivarikamudi ko mari vato paledi pa iku. Beto za mari tubo varikamudi ria na vua matua leadi ko mari vakoleria pa qua ruma vavakole ganiganina,> za gua,>> za gua i Jisu.

*Na Vavakato Vavapadana na Kiko Masitadi
(Maka 4.30-32; Luke 13.18-19)*

³¹ Beto za vavakatonu mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gua vei, <<Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei maka kiko masitadi za tekua maka tinoni ko za vavuvuzia pa nana inuma.

³² Za peki joladi doru kiko aza, ba totonai za toa za lavata joladi doru umuma pa inuma. Ko za juki suvege lavata ketakoi aza, ko qari tatava kamu na manugu ko qari okoto roitidia vorivori na alale pa doru kaena,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Vavakovuruni Palava

(Luke 13.20-21)

³³ Beto za vavakatoni mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gua vei, <<Na binangara pa noka za vei na vavakovuruni palava za tekua maka reko ko za qaliri varisomanaini pa kue bakete palava, ko za kovuru iolo beto tu za na palava doruna,>> za gua i Jisu.

Na Ginuana za Varoitiria na Vavakato Vavapada i Jisu

(Maka 4.33-34)

³⁴ Za kole varivagigalai laonana gu pa vavakato vavapada i Jisu totonai za kole varivagigalai tadiria na minete tinoni. Ko kepore za maka nana vavakato lao tadiria bike vavapodeke pa vavakato vavapada.

³⁵ Za roiti vei ari aza ko za vagore votua za aza vei za pojai na tinoni korokorotai, ari za gua vei, <<Mana paranga pa vavakato vavapada ara.

Mana uledi ria na zakazava qari pae podalai tu na kasia guguzu,>> za gua.

I Jisu za Vakaberia na Vavakatona na Buruburu ikeredi

³⁶ Ego beto za taloi tadiria na minete tinoni i Jisu ko za luge pa leo ruma, nari za qari lao nanazia ria na nana sepele aza, ari qari guni vei, <<Mu ule vadigami na za ginuana za na vavakatona na buruburu ikikeredi pa inuma,>> qari gua ria.

³⁷ Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gua vei, <<Aza za vavuvuzia na kiko leana za na Tuna na Tinoni.

³⁸ Na inuma za na kasia guguzu, ria na kiko leadi ria na tinoni pa binangara tana Tamaza, goto ria na buruburu ikikeredi za ria na tinoni tana kutana nikerena.

³⁹ Na kana aza za umadi ria na buruburu ikikeredi za na bangaradi na tomete. Na totozo ababu za na vinabetona na totozo, goto ria na tinoni ababu ria na mateana.

⁴⁰ Maka moqaza podeke vei qari tatubo varikamu ria na buruburu ikeredi ari ko qari tavato pale pa iku, za mina vei putaputa tugu aza za mina taroiti pa vinabetona na totozo.

⁴¹ Na Tuna na Tinoni mina garunuria ria na nana mateana ko mari mijata paledi pa nana binangara ria doru zakazava varivatatupe beto ria qari roiti vasela.

⁴² Ko mari tagona valao pa leo iku memea ria ko ketakoi mari suvere lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi.

⁴³ Goto ria na tinoni tuvizidi za mari tolanga vei na kabereana na tapo pa binangara tana Tamadi.

Aza za kolenana talingana za mi vainongoro valeana!>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Izizongo Kole Golomona

⁴⁴ <<Na binangara pa noka za vei maka izizongo poreveveina kole golomona pa maka kobu pezo. Totonai za batia maka tinoni za na izizongo ani nari za amu vakole golomo sogai, beto ko za taloi qeraqera ko za keni vavai betodi ria doru zakazava za izongoria ko za vai tekua na nana za na kobu pezo aza,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Patu Poreveveina Jola

⁴⁵ <<Na binangara pa noka za vei mutugu maka tinoni za nyaqo ukukeria na patu lelead i na poreveveidi.

⁴⁶ Ko tonai za batia maka aza za batabata lea jola, nari za lao ko za vavai betodi ria doru nana zakazava ko za vaitekua na nana za na patu batabata lea jola ani,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Vaqara

⁴⁷ <<Na binangara pa noka za vei mutugu na vaqara za taipa lao pa kolo ko kubo okokoto iganadi za qari kura pa leona.

⁴⁸ Totonai za pugelia na igana za na vaqara, za qari bako vaproa pa parona ria na tinoni abu ko qari kole mijataria ria na igana. Ria na leadi za qari kuradi pa kurakurana, goto ria nake leadi za qari gona paledi.

⁴⁹ Ko pala zara tugu mina vei za pa vinabetona na totozo. Ria na mateana za mari votu lao ko mari mijata paledi ria na tinoni ikikeredi qari varisomanai tadiria na tinoni tuvizidi.

⁵⁰ Ko mari tagona valao pa leo iku memea ria ko ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi,>> za gua i Jisu.

Na Zakazava Leludi beto na Koregadi

⁵¹ Ego beto za nanazaria i Jisu ria na nana sepele, ari za gua vei, <<Ae vei, gamu gilagilaimiu tugu gamu ria na varivagigalai ari?>> za gua.

Nari za, <<E,>> qari gua ria.

⁵² Nari ari za gudi vei, <<Ego ko za vei za, ria doru tinoni varivagigalai pa Vavanau ti Mosese

qari tavagigalaini na veveina na binangara pa noka za qari vei na tinoni za vavoturia pa nana lose kopukopuni zakazavana ria na varivagigalai koregadi beto na leludi,>> za gua i Jisu.

*I Jisu za Takilu Pale pa Nazareti
(Maka 6.1-6; Luke 4.16-30)*

⁵³ Ego ko pa liguna za beto varivagigalaidi i Jisu ria doru vavakato vavapada ari, za taloi pa ia aza aza,

⁵⁴ ko za lao pa nana guguzu ketakoi za lavata zae ko za varivagigalai aza pa ruma varivarikamuna ketakoi. Ko qari gabara beto ria doru totonai qari nongoria na nana varivagigalai. Ko qari paranga ria, <<Pae za tekuni na bangara ani ria na gigigalai beto na roiti varivagabaradi veveidi zara?

⁵⁵ Taze gilagilainada gu gita za na tinoni ani! Na tuna gu na kamada ani! Na izongona na tinana i Mere gu ke! Ko ria na taina marene ari Jekopi i Josepa i Saimone beto i Jiudasi gu ke!

⁵⁶ Ko ria na luluna reko ba qari korapa gu suvere tavitigita ari! Ko na tinoni ani pae za butidi aza ria na varivagigalai beto na roiti veveidi zara?>> qari gua.

⁵⁷ Ko qari kilu pale ria aza.

Ba ari za gudi vei Jisu ria, <<Na tinoni korokoro-tai pa nana guguzu ketakoi za lavata zae gu beto pa nana tatamana gu za zake tatavaragua, goto pa goto guguzu tu za tatavaragua,>> za gua aza.

⁵⁸ Ko zake roitidi zoku roiti varivagabaradi pa ia aza i Jisu, ura koko vei ria na tinoni qarike vazozotoa aza.

14

Na Ukena i Jone Paputaiso (Maka 6.14-29; Luke 9.7-9)

¹ Pana totozo ria za nongoroni i Herodi, na bangara pa ia pa Qalili, za na vavakatona i Jisu.

² Ko za pojadi ria na nana tiolata lavalavata, ari za gudi vei, <<I Jone Paputaiso zozoto gu ani!. Za toa mule pa uke! Ko za vei za izongia aza za na neqi ko za boka roitidi aza ria na roiti varivagabaradi,>> za gua.

³ Ari za roquroqu vei aza ura perangaina tu za tori garunuria tu i Herodi ria nana tinoni ko qari piua i Jone Paputaiso ko qari valugea pa ruma varipiu. Za tapiu aza pa ginuguana gu i Herodiasia na maqotana i Pilipi na taina.

⁴ Ura kaki totozo qari lao rari za vapoja zozotoni i Jone Paputaiso i Herodi, ari za guni vei, <<Zake tavamalumu pa Vavanau za qu vei ao qu elavia i Herodiasia, ura na maqotana tu na taimu aza,>> za guni.

⁵ Ko pa ginuana aza za i Herodi za nyorogua vaukea i Jone, ba za matagutudi ria na tinoni Jiu ura ria na tinoni Jiu qari vazozotoa za maka tinoni korokorotai tugu i Jone qari gua.

⁶ Ego ba totonai za kamu za na rane podo ti Herodi, za na tuna reko i Herodiasia za lao kole pekapeka pa moedi ria na tinoni qari tasoru valame pa varikamu. Ko za qera vitivitigini i Herodi za na pekapekana aza,

⁷ ko za ule votu tarini na mauulu aza za doru zakazava mina tepai aza za mina vani gu za guni za na reko ani.

⁸ Ko pa roquroqu tana tinana za lao ti Herodi za na reko ko za tepa vei ari, <<Mu petalani pa maka peleta ko mu vaniziu koviria tugu za na batuna i Jone Paputaiso,>> za gua.

⁹ Za takulanga vitivitigi i Herodi tonai za nongoria na tepa tana reko, ba za tori mauulu vakole tu pa moedi ria na tinoni za soruria, ko za pojadi gu ria na nana tinoni ko mari vani gu aza vei za tepai na reko za gua.

¹⁰ Ko za garunuria aza ria kaki nana tinoni varipera, ko qari lao kujukia pa ruma varipiu i Jone Paputaiso.

¹¹ Beto za qari petalani pa maka peleta za na batuna ko qari pogoza kamu vani za na reko, beto za aza za lao vani za na tinana.

¹² Pa liguna aza za qari lao pogoza ria nana sepele za na kobukobu tinina i Jone, ko qari keni golomia. Beto za qari keni pojani i Jisu.

*I Jisu za Vatekutekuria ka Lima Vuro Tinoni
(Maka 6.30-44; Luke 9.10-17; Jone 6.1-14)*

¹³ Ego totonai za nongoroni i Jisu za na veveina i Jone Paputaiso, za taloinana ketakoi pa maka koaka aza ko za keni vakaloinana pa maka ia kaloina. Ba tonai qari nongoria na minete tinoni za aza, za qari turu loidi ria na dia guguzu ko qari are tutia i Jisu.

¹⁴ Totonai za tete paro i Jisu, za batia za na puku minete tinoni lavata, ko za roquroqu vitivitigiria aza ria ko za salanaria tugu aza ria qari mo.

¹⁵ Totonai za gore za na veluvelu za qari lao ria na nana sepele ko ari qari guni vei, <<Koi, na ia kaloina kepore tinonina za pani beto ko za tori

papaka vitivitigi tu za na rane. Ae vei bu garunu vakeniria tu tinganai vei guguguzu ria na tinoni ari ko bari keni vaigedi ganigani makadi,>> qari gua ria.

¹⁶ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Nake padadi mari keni ria ari, goto gamu makamiu za mu iadi kaki tekutekuna,>> za gua.

¹⁷ Nari za qari paranga ria na nana sepele, <<Aza tugu ka lima batu bereti peki gu beto kori igana gu za ari,>> qari gua.

¹⁸ <<Ego mu pogoza lamedu pani,>> za gua i Jisu.

¹⁹ Beto za pojadi aza ria doru na tinoni ko qari nyumu beto pa buruburu, beto za tekuria za ka lima bereti beto kori igana, ko za enga zae pa noka beto za paranga leanadi. Beto za kipakiparia za na bereti ko za vadi ria na nana sepele, ko ria na sepele qari iaria ria na tinoni.

²⁰ Ko qari tekuteku ko qari pote beto ria doru tinoni. Beto za qari tekuria ria na sepele za ka manogori topa ko qari vapugele nyonyoadi na kipakipa ganigani kole joladi.

²¹ Na ngutidi ria na marene qari tekuteku ari ka lima vuro, goto ria na reko beto ria na koburu za qarike tanguti.

*I Jisu za Rerege pa Vuliti Kolo
(Maka 6.45-52; Jone 6.16-21)*

²² Ego pa liguna tugu aza, za pojadi i Jisu ria na nana sepele ko mari zae pa koaka ko mari karovo lao momoe pa maka kale karovona na ovuku, goto aza mi suvere ko mina garunu vamuleria mae na tinoni pa okotodia guguguzu za gudi.

²³ Pa liguna za vakeni betoria na tinoni, za zagere zae pa maka kubo makana aza ko za varavara. Ko totonai za gore na veluvelu, za kole tugu suverenana makana ketakoi aza.

²⁴ Ko tonai za tori zou lao tu pa korapa kolo za na koaka, ko za vagevulu lao lameni na boguzu za na koaka, ura na gava turu koimoa za viva.

²⁵ Ego ko pa varikorapaina kue koloko volavolaza ko za lao kamu pa vonomo koloko volavolaza lea za rerege tuti lao pa vuliti kolo i Jisu.

²⁶ Totonai ria na sepele qari batia aza za korapa rerege lame pa vuliti kolo, za qari takulanga vitiv-itigi ria, <<Koi, maka tomete za lamegana ani!>> qari gua, ko qari velavela gagateana.

²⁷ Nari zake oriavo tugu parangaria i Jisu, ari za gua vei, <<Mu varene! Ara gu ani, muke matagutu!>> za gua aza.

²⁸ Nari za paranga lao i Pita, ari za guni vei, <<Bangara, mina vei ao zozoto tugu zana, za mu kukuziu ko ma rerege lao tamu pa vuliti kolo,>> za gua aza.

²⁹ <<Leana, mu rerege lame gu,>> za gua i Jisu.

Nari za taloi tugu pa koaka i Pita ko za podalai rerege lao ti Jisu pa vuliti kolo.

³⁰ Ba totonai za vagilagilai i Pita za na giburuna na gava nari za matagutu ko za podalai dururu, nari za uui, <<Bangara, mu aloziu!>> za gua.

³¹ Aza tugu za paranga vei zara i Pita nari za kaqama lao aru tamania i Jisu za na limana aza beto ari za guni vei, <<Za peki jola za na mua rangerange! Ae za vei ko qu orirabeke ao?>> za guni.

³² Ko totonai qari zae beto pa koaka ari kori doru, za nogoto betonana za na gava.

³³ Ko ria na sepele pa koaka za qari vatarazaea i Jisu, ari qari gua vei, <<Zozoto jola za ao tugu za na Tuna na Tamaza,>> qari guni.

I Jisu za Salanaria Ria na Tinoni qari mo pa Qenesareti

(Maka 6.53-56)

³⁴ Ego qari karovia ria za na ovuku Qalili ko qari lao paro pa guguzu pa Qenesareti.

³⁵ Ko qari dogoro gigalia ria na tinoni pa ia aza i Jisu, ko qari vareregia pa varilivutaina na guguzu lavata aza za na nongorona aza, ko qari okoto toka kamudi ti Jisu ria doru tinoni qari mo.

³⁶ Ko qari tepa jujukia i Jisu ko mari boka ulia gu za na uquna nana poko qari gua. Ko ria doru tinoni momodi qari ulia na uqu poko tana, za qari tasalana beto tugu.

15

Na Varivagigalai Kolena Tadiria na Tinoni Jiu

(Maka 7.1-13)

¹ Ego pa liguna aza za na koko veidi pa Jerusalema qari kamu ria kaki Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau ko qari lao nanazia i Jisu, ari qari gua vei,

² <<Ae za vei za ria na sepele tamu za qari majai na uana tututi tadiria na nada tite? Ura qarike loqa lima momoe mae beto qari tekuteku,>> qari gua.

³ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Goto gamu za ae za vei ko gamu majai za na garunu

tana Tamaza ko gamu tutia gu gamu na miu uana tututi makamiu?

⁴ Ura za paranga za na Tamaza, <Mu valavatia na tamamu beto na tinamu,> za gua, beto ko, <Aza za poja vikevikeria na tamana beto na tinana za mina tavauke,> za gua.

⁵ Ba gamu za gamu paranga tu za vei maka tinoni bi parangia na tinana babi na tamana, ari biguni, <Na zakazava ani za pada ba boka tokanigo ao, ba qa tori valao vani tu na Tamaza ara,> bi gua,

⁶ nari za <Minake kilu valavatia aza za na tinana na tamana ba leana gu,> gamu gua za gamu. Ko pa zona vei ani za gamu vakeporea gamu za na paranga tana Tamaza, ko gamu tutia gu gamu na miu uana tututi makamiu.

⁷ Na tinoni jola vavabatamiu na sekesekekemi za gamu! Za zotonana gu za i Aisea tonai za ululeni na veveimi za gamu:

⁸ <Ria na tinoni ari za qari valavatazi ara pa beruberu ngujudi gu, goto na bulodi za zou vitivitigi taqu.

⁹ Na goborona gu za na dia vinatarazaequ ara, qari varivagigalaidi na varivagigalaidi na vinaturu tadiria na tinoni gu,> za gua,>> za gua i Jisu.

Na Zakazava za Vapajia na Tinoni

(Maka 7.14-23)

¹⁰ Ego beto za kuku valameria i Jisu ria na minete tinoni, ko ari za gudi vei, <<Mu vainongoro ko mu vakoititia za aza vei mana pojai ara!

¹¹ Nake aza za tekuni panyolia pa ngujuna na tinoni za vapajia za na nana toa, goto ria tu na zakazava qari votu lame vei pa ngujuna za qari vapajia aza,>> za gua i Jisu.

¹² Beto za qari lame ti Jisu ria na nana sepele ko ari qari guni vei, <<Qu gilagilaimua tugu beka ao za qariki qerani ria na Parese ria vei qu pojaria ao?>> qari gua.

¹³ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Doru umuma zake umadi na Tamaqu pa noka za mari tasobulu gonagona pale beto.

¹⁴ Ko muke pavu takulangadi ria. Ria na tinoni varitoka nake batabatadi ria. Ba vei na tinoni varitoka nake batabatana za mina titai za maka tinoni nake batabatana mutugu, za pala ari kori doru za mari makarai lotu beto pa maka oqili,>> za gua aza.

¹⁵ Nari za oe lao i Pita, ari za guni vei, <<Mu vakabere valeania tadigami za na varivagigalai qu pojadi,>> za gua.

¹⁶ Nari ari za gua vei i Jisu, <<Ko gamu ba gamu korapa tugu rururamiu za?

¹⁷ Gamuke vakoinonoa tu gamu za na zakazava za gania pa ngujuna na tinoni za gore gu kole pa borina na tinoni beto za votu keninana gu?

¹⁸ Goto ria tu qari votu vei pa nguju za na koko veidi pa bulo, ko ria tu za qari vapajia na toa tana tinoni.

¹⁹ Ura na koko lame veidi pa bulo ria na roquroqu ikikeredi, na varivai, na barabarata, na toa lulasana, na ikiko, na jutu sekesekeria na goto tinoni, beto na poja vikevikereria na goto tinoni.

²⁰ Ari tu ria qari vapajia na toa tana tinoni. Goto nake loqa lima mae beto na tekuteku za zake vapajia na toa tana tinoni aza,>> za gua i Jisu.

*Na Rangerange tana Reko pa Kenani
(Maka 7.24-30)*

²¹ Ego za iolo ketakoi i Jisu ko za taloi keninana pa pikata ia pa Turosi beto pa Sidoni.

²² Ko za taloi lame za maka reko Kenani na su-
vesuverena pa guguzu aza, ko za kuku lukalukana
lao ti Jisu, <<Kei, Bangara! Ao na Tuna i Devita!
Mae ko mu roquroqu tokaniziu! Na tuqu reko za
lugea na tomete ikikerena, ko za mo vitivitigi,>>
za gua aza.

²³ Ba zake pavu vagalani i Jisu aza. Beto qari
lame ria na sepele ko qari kole tepa tokatokai ari
qari guni vei aza, <<Mu iju vamule kenia! Za
korapa lukana tututigita gita zana!>> qari gua.

²⁴ Nari ari za gua vei i Jisu, <<Ara za qa tagarunu
ko mana lao tadiria na tinoni Izireli gu qari muma
vei na sipi,>> za gua aza.

²⁵ Totonai za rerege lao tu za na reko ani ko za
lao nyumu sori tungutungu pa moena i Jisu ko ari
za gua vei, <<Tokaniziu, Bangara!>> za gua.

²⁶ Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, <<Nake leana
za bi tateku za na ganigani tadiria na koburu ko bi
tavalao vadi na sie tapauzudi* pa ruma,>> za gua
aza.

²⁷ Nari ari za gua vei za na reko ani, <<Zotomua
tugu Bangara, ba ria na sie pauzudi ba qari kole

* **15:26** Ria na tinoni Jiu qari boka gigaadiria na sie ria na tinoni
karovodi ura qarike vazozotoa na Tamaza.

gu adono ganigani vuvuzudi pa tevolo tadiria qari paузuria,>> za gua za na reko.

²⁸ Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, <<Koi tinaqu, na lavatana jola za na mua vazozoto! Mi taroiti vanigo tu ropi za aza vei qu nyoroguani ao,>> za gua. Ko na totozo tugu aza za za tasalana za na tuna reko aza.

I Jisu za Salanaria Kubo Tinoni

²⁹ Ego za taloi ketakoi i Jisu ko za poana vei pa ovuku Qalili, beto za zagere zaea aza za maka kubo ko za nyumu ketakoi.

³⁰ Ego ko qari varikamu lame tana ria zoku pukupuku minete tinoni. Qari okoto toka lamedu tana ria qari qao, ria za uke kale kaki kobu tinidi, ria nake batabatadi, ria na poka beto kubo tinoni mo mule. Ko qari lao loiria pa kekerena i Jisu, ko za salana betoria i Jisu.

³¹ Ko qari gabara beto ria na tinoni tonai qari batia na poka za paranga, ria za uke kale na tinidi qari leana sogu, na qao za rerege beto nake batabatadi ba qari batabata. Ko qari vatarazaea ria za na Tamaza tadiria na tinoni Izireli.

I Jisu za Vatekutekuria ka Made Vuro Tinoni (Maka 8.1-10)

³² Ego za kuku tekuria i Jisu ria na nana sepele ko ari za gudi vei, <<Qa roquroqu vitivitigiria ara ria na tinoni ari, ura tori kue ranedi tu za qari kole tututi taqu ko koviria za kepore maka zava mari tekua. Qake nyoguani ara za ba garunu vakeni buraburanaria, ura pala mari rake ko mari tabulobulo pa zona,>> za gua aza.

³³ Nari qari paranga ria na nana sepele, <<E, ba na minete tinoni lavata ani ko pae tana boka teku ganigani ko tana vatekuteku vapoteria za pa ia kaloina vei ari?>> qari gua ria.

³⁴ <<Ka viza bereti za gamu izongia?>> za gua i Jisu.

<<Ka vitu gu, beto ko ka viza igana pekipekidi gu,>> qari gua ria.

³⁵ Nari za pojadi i Jisu ria na minete tinoni ko qari nyumu beto pa pezo.

³⁶ Beto za tekuria aza za ka vitu bereti beto vei tugu na igana, ko za paranga leanadi, beto za kipakiparia, ko za vadi ria na sepele ko ria na sepele qari ia lao vadi na minete tinoni.

³⁷ Ko qari tekuteku beto ria doru tinoni, ko qari pote valeana beto. Beto za qari tekuria ria na sepele za ka vitu topa, ko qari vapugele nyonyoadi na ganigani kole joladi.

³⁸ Ko na ngutidi ria na tinoni qari tekuteku ari ka made vuro na marene, goto ria na reko beto ko ria na koburu za qarike tanguti.

³⁹ Ego ko pa liguna za garunu vamule keniria i Jisu ria na minete tinoni, nari za lao zae pa koaka aza, ko za toka lao vei tu pa guguzu Magadani.

16

*Ria na Tinoni Lavalavata qari Nyorogua batia
Maka Roiti Varivagabarana*

(Maka 8.11-13; Luke 12.54-56)

¹ Ego qari lame dogoria i Jisu ria kaki Parese beto ko na Sadusisi ko mari vagonai aza qari gua, ko qari garunia aza ko mi roiti vavotu vadi maka roiti varivagabarana jola tana Tamaza, ko vei za

mari vazozotoa na koko lamena tugu tana Tamaza aza qari gua.

² Ba za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<(Totonai za gore na veluvelu, za ari gamu gua vei za gamu, <Koi, pala mina bule za na kota, ura za maqarea na oka!> gamu gua.

³ Goto na volavolaza za ari gamu gua vei, <Koi, pala mina okoro za pa ngenari, ura za varodomo beto za dudurumana za na oka,> gamu gua. Gamu boka dogoro gilagilai gamu za ae mina vevei na vavagalo kota tonai gamu dogoria na oka, goto gamuke boka dogoro gilagilai gamu ria na vinagilagila pa totozo koviria.)*

⁴ Ao na zazae tinoni ikikeremu beto na vakevakeporea na Tamaza za gamu korapa nyoroguani maka roiti varivagabarana jola? E, ba kepore za maka roiti varivagabarana muna tavadogoroni, goto aza tugu na roiti varivagabarana muna tavadogoroni gamu za makana gu na roiti varivagabarana za taroiti ti Jona na tinoni korokorotai,>> za gudi. Beto za loiria ria ko za keninana.

Na Vavakovuruni Palava tadiria na Parese beto na Sadusisi

(Maka 8.14-21)

⁵ Totonai qari toka karovo lao pa maka kale karovona na ovuku za qari roqu muma ria na sepele, ko qarike pogoza bereti besa.

⁶ Nari ari za gudi vei i Jisu, <<Muna balauni na vavakovuruni palava tadiria na Parese beto na Sadusisi,>> za gua aza.

* **16:3** Kaki kutikuti kolekoleledi zake koleria za na kobuna pikata 2 beto na doruna na pikata 3.

⁷ Totonai qari nongoria za gua vei zara aza, za qari kole variparanga mule makadi ria, ari qari gua vei, <<Tageke pogoza bereti gita za korapa paranga vei zara,>> qari gua.

⁸ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu aza na manugu qari kole pojai ria, ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu korapa varivariparangani gamu za aza na veveina kepore gemiu bereti? Za peki jola na miu rangerange za gamu!

⁹ Ae vei, gamu oqoro tugu vakoinonoa gamu? Gamuke roqu vakoitia tu gamu za totonai qa kipakiparia ka lima bereti ara, ko qa iadi ari ka lima vuro tinoni? Ka viza topa za gamu vapugeledi na ganigani kole joladi gamu totonai?

¹⁰ Ko ae za vei za ka vitu bereti tonai qa iadi ari ka made vuro tinoni? Ka viza topa za gamu vapugeledi na ganigani kole joladi gamu totonai?

¹¹ Ae za vei ko gamuke boka vakoinonoa tu gamu za nake bereti za qa korapa guni ara? Mu kopu muledigamu pa vavakovuruni palava tadiria na Parese beto na Sadusisi,>> za gua aza.

¹² Tonai za qari gilagila kamua ria na sepele za nake veveina na vavakovuruni palava bereti za korapa vabalau muledi aza, goto na varivagigalai tu tadiria na Parese beto na Sadusisi za guni aza.

*I Pita za Ule Votuni na Karisito
(Maka 8.27-30; Luke 9.18-21)*

¹³ Ego za taloi keni i Jisu ko za lao pa maka ia tata pa guguzu lavata pa Sizaria Pilipae. Ko ketakoi za nanazaria i Jisu ria na nana sepele, <<I ze i qari guni ria na tinoni za na Tuna na Tinoni?>> za gua aza.

¹⁴ Nari ari qari gua vei ria na sepele, <<Kaki qari paranga i Jone Paputaiso qari gua, kaki i Elaija qari gua, kaki i Jeremae ba palu maka ria kaki goto tinoni korokorotai qari gua,>> qari gua.

¹⁵ Nari ari za gudi vei, <<Goto gamu za i zeï gamuguniziu ara?>> za gua.

¹⁶ Nari za oe i Saimone Pita, ari za gua vei, <<Ao za na Karisito, na Tuna na Tamaza toana,>> za gua aza.

¹⁷ Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, <<Na tamanamu ao Saimone na tuna i Jona! Na zozoto aza za nake ria na tinoni qari ule vanigo ao, goto za ianigo zozoto na Tamaqu tu ara pa noka.

¹⁸ Ma pojanigo ara ao: i Pita ao, na ginuana nizongomu za na Patu, ko pa patu kokovana tugu ani za mana vaturua ara za na qua ekelesia, ko na neqi tana uke minake boka vakilasia za na ekelesia.

¹⁹ Mana vanigo ara ria na vidulu revangana na binangara pa noka, ko aza vei qu pukua ao pa pezo za mina tori tapuku tugu pa noka, beto ko aza vei qu ruvatia ao pa pezo za pa noka ba mina tori taruvata tugu,>> za gua aza.

²⁰ Beto za naquria i Jisu ria na nana sepele ko marike vatavatarangeni za na veveina aza tugu za na Karisito za gudi.

*I Jisu za Vavakatonî za na nana Vitigi na Uke
(Maka 8.31-9.1; Luke 9.22-27)*

²¹ Ego ko podalai tugu pana totozo aza za podalai vavakato vakabere valeleanani i Jisu tadiria na nana sepele za na veveina nana vitigi. Ko ari za gudi vei, <<Pala mana gore pa Jerusalema ara, ko mana gozoria na vitigi tadiria na tiolata

matamata, na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau, beto ko mana tavauke. Ba pa vinaue rane mana turu mule pa uke,>> za gua aza.

²² Nari za toka kaleni i Pita i Jisu ko za tokea, ari za guni vei, <<Zake vamalumia na Tamaza za vei aza, Bangara! Minake izongo taroititi tamu za vei zara!>> za gua i Pita.

²³ Nari za bata kekeria ko ari za guni vei i Pita, <<Rijo keni taqu, Setani! Ao za na kobukobu varivatatupe pa moequ ara, ura ria na roquroqu ari za nake lame veidi tana Tamaza, goto tana tinoni gu,>> za gua i Jisu.

²⁴ Beto ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, <<Na tinoni za nyorogua tutiziu ara, za mi roqu muma paleni makana, mi pogožia na nana korosi ko mi tutiziu ara.

²⁵ Ura aza za nyorogua kopu valeanani na nana toa makana za pala mina saivia tugu za nana toa. Goto aza za gona pale na nana toa pa ginuana za tutiziu ara za mina batia tugu na toa.

²⁶ Na za mina vagavoria na tinoni vei bi gona pale na nana toa ko bi izongia za na kasia gugusu doruna? Bi julingai tu! Ko na za mina roitini aza ko mina boka tekua sogai za na nana toa? Bi mija tu!

²⁷ Ura nake zovaina mina lame za na Tuna na Tinoni beto ria na nana mateana. Pala mina lame pa neqi tana Tamana ko mina okoto vadi na pinia padana na dia roiti ria doru tinoni.

²⁸ Ma poja zozotodigamu ara gamu: kaki gamu gamu korapa turu tavitiziu ara ari za mari oqoro uke, za mari batia za na lamena na Tuna na Tinoni mina lame vei na Bangara,>> za gua i Jisu.

17

Za Dogoro Goto na Tinina i Jisu (Maka 9.2-13; Luke 9.28-36)

¹ Ego za jola gu ka vonomo rane, za tokai i Jisu i Pita beto ari Jekopi i Jone kori tamatazi, ko qari zagere zae pa maka kubo ululuna ko qari kole suvere makadi ketakoi.

² Ko tonai qari dogoro laoa i Jisu za dogoro goto za na tinina. Na izumatana za tolanga vei na tapo, goto na nana poko za keka valavalaka.

³ Beto ani! Qari bola votu kamuria ari Mosese i Elaija ko qari kole paraparangia i Jisu.

⁴ Nari za paranga i Pita, ari za guni vei i Jisu, <<Bangara, za vavagua jola za taqe suvere gita pani! Vei muna valeania ao, za ara ma roitini kue aqaqo; ko maka tamu, maka ti Mosese, beto maka ti Elaija,>> za gua aza.

⁵ Ko za korapa tugu paraparanga vei zara i Pita, za lame maka lei keala ko za amu vapaeria ria doru. Beto qari nongoria za maka mamalaingi pa leona na lei ari za gua vei, <<Ani za na Tuqu qa roquroqua beto qa qera vitivitigini ara. Mu nongoria aza!>> za gua.

⁶ Totonai qari nongoria ari kue sepele za na mamalaingi nari za qari matagutu vitivitigi, ko qari gona nyumu pa pezo ko qari todongo.

⁷ Nari za lao i Jisu ko za uliria ari kue, beto ari za gudi vei, <<Turu, muke matagutu!>> za gua aza.

⁸ Ko tonai mari enga qari gua za kepore mule za maka tinoni bari batia goto i Jisu gu makana.

⁹ Tonai qari korapa mule gore na kokodi pa kubo, za naquria i Jisu ari kue, ari za gudi vei,

<<Munake vavakatoni tana maka tinoni za na dogodogoro vei gamu batia gamu, koi vei tu mina tavaturu mule pa uke za na Tuna na Tinoni,>> za gudi.

¹⁰ Qari nanazia ria na sepele i Jisu, ari qari gua vei, <<Ae za vei ko qari paranga ria qari vari-vagigalaini na Vavanau pala i Elaija tu za mina mule lame momoe mae tonai mina oqoro kamu na Mesaea?>> qari guni.

¹¹ Nari za oeria i Jisu ria, ari za gua vei, <<E, i Elaija za mina lame momoe tugu ko mina vatana vatuvizi momoeria za doru zakazava.

¹² Ba ma pojadigamu gamu: za tori mule lame momoe tu i Elaija, ba qarike dogoro gilagilai ria na tinoni aza, ko qari ngangangulu veini aza qari nyorogua veini. Ko na Tuna na Tinoni ba pala mari ngangangulu veini mutugu ria na tinoni,>> za gua i Jisu.

¹³ Ego ko ketakoi za qari gilagila vakabere valeania ria na sepele za i Jone Paputaiso gu za guni aza.

I Jisu za Salania maka Marene za Kolea na Tomete Ikikerena

(Maka 9.14-29; Luke 9.37-43)

¹⁴ Ego totonai qari gabala mule kamu tadiria na minete tinoni ria, za lao gona nyumu sori tungutungu pa moena i Jisu za maka tinoni,

¹⁵ ko za paranga, <<Bangara, mu roquroqu tokani na tuqu marene! Za vavaini na mo kirenge ko za vavaaru vikereni ko kaki totozo za valotu laoa tugu pa iku beto pa kolo.

¹⁶ Qa tori toka laoni tugu tadiria na mua sepele ba qarike boka salania,>> za gua aza.

¹⁷ Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, <<Koi, gamu na zazae tinoni gamuke vazozoto beto gamuke gilagilai na tuvizi! Ae tu mina koi vei zovai vei za mana kole suvere tavitigamu na tapatianadigamu ara za gamu? Mu toka lameni taqu za na marene zana!>> za gua i Jisu.

¹⁸ Beto za iju pale i Jisu za na tomete ikikerena za kole tana marene, ko za votu keni tana, ko za tasalana tugu na totozo aza aza.

¹⁹ Beto za tonai qari suvere makadi tu za qari lame ti Jisu ria na sepele ko qari nanaza, <<Ae za vei ko gamike boka iju votuni gami za na tomete zana?>> qari gua.

²⁰ Nari ari za gudi vei i Jisu, <<Ura koko vei za peki jola na miu rangerange! Ura ma poja zozotodigamu ara gamu: vei bu izongia iapeki rangerange bi podeke pekina vei maka kiko masitadi, za vei bu paranga veini gu ari za na kubo ani, <Mu rijo lao pa nari!> bu gua, za pala mina lao tugu. Kepore za maka zava mina tapatagamu.

²¹ (Na tomete ikikerena veveina zana, za zake tasalana goboro, goto pa varavara beto pa tabutabu tekuteku gu za pala mina boka taiju pale,)>>* za gua aza.

I Jisu za Vavakatonu Mule na Veveina na nana Uke

(Maka 9.30-32; Luke 9.43-45)

²² Totonai qari varikamu pa Qalili ria doru sepele, za ari za gudi vei i Jisu, <<Na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pa limadi ria na tinoni.

* **17:21** Na pikata 21 ani za zake kole pa zoku kutikuti kolekoledi.

²³ Ko mina tavauke aza, ba pa vinaue rane za mina toa mule pa uke aza,>> za gudi. Ko qari mamata vitivitigi ria na sepele.

Na Tabarana na Takisi Ruma Zelepade

²⁴ Totonai za kamu i Jisu beto ko ria na sepele pa Kepaniami, za qari lao ti Pita ria na tinoni tekuteku takisi ruma zelepade ko qari nanazia, <<Ae za vei za tabaria tugu na miu tinoni varivagigalai za na takisi ruma zelepade?>> qari gua.

²⁵ <<E,>> za gua i Pita. Aza tugu za luge pa leo ruma i Pita za paranga i Jisu, <<Saimone, na za qu roquroqua ao? I zei za tabatabaria za na takisi tadiria na bangabangara pa kasia abana ani? Ria na tudi zozoto na bangara, ba ria tu na tinoni gotodi?>> za gua i Jisu.

²⁶ Nari ari za gua vei i Pita, <<Ria tu na tinoni gotodi,>> za guni.

<<Koi, e, leana,>> za gua i Jisu. <<Ko na ginuana aza za ria na tudi zozoto na bangara ko marike tabaria za na takisi.

²⁷ Ba zake leana tana vatagigiria na tinoni, ko ao mu keni tu pa kolo ko mu ipani na tali. Muna kao vapodakia ao aza na igana muna vagani momoea ko tonai muna sangana vamangamangai, pala muna batia za maka poata siliva na padana na takisi ruma zelepade tadigita kori. Muna tekua, ko muna lao vadi na takisi tadigita kori,>> za gua aza.

18

Na Tinoni za Poreveveina Jola pa Binangara pa Noka
(Maka 9.33-37; Luke 9.46-48)

¹ Ego pana totozo tugu aza za qari lao ria na sepele ti Jisu ko ari qari nanaza veini aza, <<I ze i za na poreveveina jola pa binangara pa noka?>> qari guni.

² Nari za kuku tekua i Jisu za maka koburu peki, ko za vaturua pa moedi ria,

³ beto ari za gudi vei, <<Ma poja zozotodigamu ara za gamu: vei munake sogai gamu za na miu toa ko munake toa vei ria na koburu, za munake izongo lugea tugu gamu za na binangara pa noka.

⁴ Aza na tinoni gu za vapeki mule veini na koburu peki ani, za aza za poreveveina jola pa binangara pa noka.

⁵ Aza za vatoga valeania pa izongoqu ara za maka koburu peki vevei ani za vakamuziu tugu ara,>> za gua i Jisu.

*Ria na Zakazava qari Vatatupeni na Tinoni
(Maka 9.42-48; Luke 17.1-2)*

⁶ <<Ba na tinoni za vatatupea za maka ria na koburu vevei ani za vazozotoziu ara, za leana jola za bi pikoni patu doa lavata na ruana, beto bi keni valupi pale pa kolo lilisina aza.

⁷ Mi takulangagana tu na kasia guguzu ura za kolea na zakazava varivatatupe! Marike koroto na lamedi ria na zakazava varivatatupe, ba mi takulangagana tu aza za valameria na zakazava varivatatupe.

⁸ Ko vei maka kale limamu babi maka kale nenemu za bi vatatupenigo, za mu lomoto vaqopu pale ko mu gona pale! Ura leana jola za nake zavana za bu toa qopuqopumu gu ao beto bu luge pa toa jola. Aza bu vei za leana jolani bu tagona

lao doruru kori limamu beto kori nenemu pa iku kole jolana.

⁹ Beto vei na matamu za bi vatatupenigo, za mu lobiti pale ko mu gona pale! Ura leana jola za bu matamata kale gu luge pa toa jola. Aza bu vei za leana jolani bu izongoria kori matamu beto bu tagona lao maladorurumu pa iku pa heli,>> za gua i Jisu.

*Na Vavakato Vavapadana na Sipi Mumana
(Luke 15.3-7)*

¹⁰ <<Mu kopuni ko muke dogoro vakepore veveinaia za maka ria na koburu pekipekidi vevei ani. Ura ma pojadigamu: na dia mateana na suveredi doru totozo pa moena na Tamaqu pa noka za kopudi.

¹¹ (Ura na Tuna na Tinoni za lame ko mi aloa na tinoni mumana za gua.) *

¹² Ae beka gamu roquroqu veini gamu za na tinoni za izongia maka gogoto nana sipi, ko vei maka ria nana sipi za bi muma? Pala mina loiria mae ari ka siangavulu sia ko mari kole ngojagedi buruburu pa kubo, goto aza mina keni ko mina nyaqoa za aza na sipi za muma.

¹³ Ko tonai mina bati sogai za na nana sipi za muma za ma poja zozotodigamu ara gamu: na nana qerana na sipi za muma ani za jolani na nana qeradi ari ka siangavulu sia qarike muma.

¹⁴ Ko maka moqaza podeke vei tugu aza za na Tamamiu pa noka zake nyoroguani aza za maka

* **18:11** Na pikata 11 ani za zake kole pa zoku kutikuti kolekoledi.

ria na koburu peki vei ari ko bi muma,>> za gua i Jisu.

Na Taimu za Sela

¹⁵ <<Ego vei bi roitini maka sela tamu za na taimu, za mu lao ko pa varikorapaimiu gu gamu kori makamiu za mu udukia za na nana sela. Ko vei mina nongorigo, nari za qu alo muleni ao za na taimu.

¹⁶ Goto vei mina dainana nongorigo, nari za mu toka lao tavitidigo mule za maka babi kori tinoni, ko aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna za pa moedi ari kori babi kue tinoni nongonongoro tu mari tavanyumu za doru paranga.

¹⁷ Ba vei minake nongororia tugu ria qu tokaria, nari za mu ule vani na ekelesia totonai. Ko vei mina dainana tugu nongoria aza za na ekelesia, nari za totonai za mu dogoro veini gu maka tinoni rodomo beto maka tinoni tekuteku takisi aza.

¹⁸ Ma poja zozotodigamu ara za gamu: aza gamu pukua gamu pa pezo za mina tori tapuku tugu pa noka, beto aza gamu ruvatia gamu pa pezo za pa noka ba mina tori taruvata tugu.

¹⁹ Ma maka poja zozotodigamu mule ara gamu: vei ari kori tinoni pa pezo gamu za bari varivae-goni za maka zakazava ko bari varavarani, za pala mina roiti vadigamu gu na Tamaqu pa noka aza.

²⁰ Ura ketakoi mari suvere varikamu kori babi kue tinoni pa izongoqu ara, nari za ketakoi tugu qa somana suvere ara,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Nabulu zake Tale-ozoni maka Tavitina

²¹ Beto za lao nanazia i Pita i Jisu, <<Bangara, ka viza totozo za maka turaqu mina kole gu roiti

lameni na sela taqu beto ara mana kole gu taleozoni aza? Ka vitu totozo?>> za gua aza.

²² Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Dai, nake ka vitu totozo, goto ka vitungavuluvitu totozo vitu.

²³ Ura na binangara pa noka za ari tu za vei. Kolenana za maka bangara za nyorogua vatu-viziria na lipulipu tadiria na nana tinoni roiti.

²⁴ Aza tugu za podalai dogororia aza ria na lipulipu nari za qari toka valugea gu ria za maka tinoni kolenana lipulipu, ko na zoku gogoto vuro poata nana lipulipu tana bangara aza.

²⁵ Ba na nabulu ani za zake ngaolo na nana poata ko zake boka lipu betoria ria na nana lipulipu. Ko ari za paranga veini na bangara aza, <Muna tavavai vei na pinauzu ao, na maqotamu, ria na tumu beto ko dorudi na mua zakazava qu izongoria, ko mina talipu za na mua lipulipu,> za gua za na bangara.

²⁶ Nari za gona nyumu sori tungutungu pa moena na bangara za na nabulu ani ko ari za tepa vei, <Koi, bangara muke veiniziu! Mu vaniziu na totozo beto pala mana lipu vaokoto betoria ria na qua lipulipu tamu,> za gua aza.

²⁷ Nari na bangara za roqua gu mule za na nabulu aza, ko za taleozoni gu za doruna nana lipulipu beto za vamalumu kenia.

²⁸ Ba beto totonai za taloi ko za votu keni za na nabulu ani, za lao gu gozoria za maka nabulu tavitina aza ka viza poata gu nana lipulipu tana. Za lao ragata tekua ko za rae orangia na ruana, beto ari za guni vei, <Siqarai lipuria na mua lipulipu taqu!> za guni.

²⁹ Nari za gona nyumu sori tungutungu mutugu za na nabulu tavitina ani beto za paranga, <Koi, muke veiniziu, mu vaniziu na totozo beto pala mana vanigo gu ria na qua lipulipu,> za gua aza.

³⁰ Ba za dainana za na nabulu ani goto za lao gona valuge pale pa ruma varipiu tinganai mina lipu betoria tu nana lipulipu za gua.

³¹ Ego ko qari dogoro vaia ria kaki nabulu tavitina za aza za roiti vei aza nari za qari taku-langa jola, ko qari lao ule vani na bangara aza vei za roitini na nabulu aza.

³² Nari za kuku muleni na bangara za na nabulu aza, ko ari za guni vei, <Na nabulu ikeremu jola ao! Ara dorudi na mua lipulipu taqu za qa taleo-zodigu, ura ao qu tepa taqu.

³³ Ba ao ae za vei za quke roquuroqu tokani za na nabulu tavitimu zana, vei qa roquuroqu toka veinigo ara?> za guni.

³⁴ Ko za tagigiri vitivitigi za na bangara, ko za valao pale pa ruma varipiu za na nabulu aza, ko mi tavakilasa tinganai mina lipu betoria tu aza ria dorudi nana lipulipu za gua.

³⁵ Ko aza zara pala mina okoto veidigamu na Tamaqu ara pa noka za gamu doru vei munake okoto taleozo zozotodi pa bulomiu gamu ria na turamiu,>> za gua i Jisu.

19

Na Varivagigalaina na Varielava (Maka 10.1-12)

¹ Ego totonai za beto varivagigalaidi i Jisu ria na zakazava ari, za taloi pa Qalili aza ko za zae pa

ia pikata guguzu Jiudia pa maka karovona na pie Jodani.

² Ko na varikamu tinoni lavata za qari tutia aza, beto ketakoi tugu za salana betoria aza.

³ Ego ria kaki Parese za qari lame tana ko qari nyorogua podekia aza. Ko qari gonani na nanaza ria aza, ari qari gua vei, <<Ae vei, na tavamalu-muna pa Vavanau za mina boka loi pale maka tinoni za na maqotana pa ae ginugua vei gu za nyoroguani aza?>> qari gua.

⁴ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Beko gamu tori tiroamiu tu ba gamu oqoro tu vakaberia gamu za na Kutikuti Tabuna? Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Pa podapodalaina za tori vapodaka vamarenia beto varekoa tu na Tamaza za na tinoni,>' za gua.

⁵ Beto ari mutu za gua vei, <Ko pa ginuana aza za mina boka taloi tana tinana beto na tamana za na marene ko mina kole maka tana maqotana, ko mari maka gu ari kori,> za gua.

⁶ Ko marike pikataori ari kori, ba maka gu. Ko aza vei za tori varipuku taridi tu na Tamaza za kepore maka tinoni mi varivizudi,>> za gua i Jisu.

⁷ Nari qari nanaza sogarua na Parese, <<Ba ae za vei ko za varigarununi tu i Mosese za mina boka kutia na marene za maka pepa varilo, beto za mina iju vakeni pale za na maqotana?>> qari gua ria.

⁸ Nari za oeria i Jisu ria, <<Na ginuana za valalumudigamu i Mosese aza za ura koko vei za

tapata na tavavanaumi za gamu. Goto pa po-dalaina za zake vei zara za.

⁹ Ko ara za ari ma poja veidigamu: bike variputa taviti goboro za na maqotana maka marene, ba bi lao na marene ko bi loi pale za na maqotana aza ko bi elava sogai mule maka goto reko, za loi pale tugu za na marene aza, za barabarata tugu na marene aza,>> za gua i Jisu.

¹⁰ Nari qari parangia ria na nana sepele, <<Vei mina aza za na ginuana vei na marene mina boka loa na maqotana, nari za leana jola za mike pavu varielava za na tinoni,>> qari gua ria.

¹¹ Nari za oeria i Jisu ria, <<Nake ria doru tinoni mari boka tekua za na varivagigalai ani, ba ria gu za tori vadi tu na Tamaza.

¹² Ura koledia za kubo okokoto ginugua vei beto qarike boka varielava ria na tinoni: kaki na podo veidi tu, kaki na tinoni gu qari moge vaegoro veini paledi, goto kaki qarike varielava ura qari nyorogua nabulu vani na binangara pa noka. Na tinoni mina boka tekua na vavanau ani za mi tekua tugu,>> za gua i Jisu.

*I Jisu za Manadi ria na Koburu Pekipekidi
(Maka 10.13-16; Luke 18.15-17)*

¹³ Ego ria kaki za qari toka laodi ti Jisu ria na koburu ko mi vaopodi na limana beto mi manadi aza qari gua, ba qari tokeria ria na sepele ria na tinoni qari varitoka lame.

¹⁴ Ba ari za gua vei i Jisu, <<Mu vamalumuria ria na koburu ko mari lame taqu, muke suquturia. Ura tadiria tugu vevei ari za na binangara pa noka,>> za gua aza.

¹⁵ Beto za vaopodi na limana aza ria na koburu pekipekidi ko za manadi, beto za taloi keni.

*Na Izizongo beto na Binangara tana Tamaza
(Maka 10.17-31; Luke 18.18-30)*

¹⁶ Ego kolenana za maka tinoni za kamu ti Jisu ko ari za gua vei, <<Tinoni varivagigalai, ae roiti leana za mana roitini ara beto mana tekua ara za na toa jola?>> za gua aza.

¹⁷ Nari za oea i Jisu, ari za gua vei, <<Ae za vei ko qu nanazani ao taqu za na veveina na leana? Maka gu makana za aza za leana. Vei muna nyorogua tekua na toa ao, za mu kopudi na garunu,>> za gua aza.

¹⁸ <<Na garunu ae veveidi?>> za gua za na tinoni ani.

Nari za paranga i Jisu, <<Na garunu za ari: munake varivuke, munake barabarata, munake ikiko, munake jutu sekeseke,

¹⁹ mu valavataria na tinamu na tamamu, muna roquroqua na tavitimu maka moqaza podeke vei qu roquroqu mule veinigo makamu,>> za gua aza.

²⁰ Nari za paranga za na tinoni ani, <<Doru garunu ari za qa tori tuti betoria tu ara ria, goto na za mule za mana roitidi ara?>> za gua aza.

²¹ Nari ari za guni vei Jisu aza, <<Vei muna nyorogua nabu pa mua tuti ao, za mu lao ko mu vavaidi na mua zakazava qu izongoria, ko na poatadi mu vadi ria na tinoni varivasevidi. Beto za muna tekuria ao ria na izizongo pa noka, beto za mu lame tutiziu,>> za gua aza.

²² Totonai za nongoria na tinoni koregana ani za na paranga aza za takulanga ko za keninana, ura za zoku nana izizongo aza.

²³ Beto ari za gudi vei i Jisu ria nana sepele, <<Ma poja zozotodigamu ara za gamu: za tapata vitivitigi tana tinoni izizongo za mina luge pa binangara pa noka aza.

²⁴ Ma maka poja valeadigamu mule ara za gamu: za tapata jola tana tinoni izizongo za mina luge pa binangara tana Tamaza aza, za tapata jolani na kameli bi sulingi lugea za na talupuru nila,>> za gua aza.

²⁵ Totonai qari nongoria ria na sepele ani za qari gabara vitivitigi ko ari qari gua vei, <<Ko i zei gu za mina boka taalo za vei?>> qari gua ria.

²⁶ Nari za dogoro tariria i Jisu ria beto ari za gudi vei, <<Tana tinoni za tapata vitivitigi ani, goto tana Tamaza za doru zakazava qarike tapata,>> za gua aza.

²⁷ Nari za oe i Pita, ari za guni vei, <<Dogoro! Gami gami tori loi paledi tu ria doru zakazava ko gami tori tutigomami tu ao. Ko na za mami izongia gami?>> za gua aza.

²⁸ Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Ma poja zozotodigamu ara za gamu: totonai mina nyumu pa nana nyumunyumuna bangara za na Tuna na Tinoni pa totozo tana nana binangara, za muna somana nyumu pa manogori nyumunyumuna bangara za gamu ka manogori sepele, ko muna bangaradi ari ka manogori butubutu Izireli.

²⁹ Beto ko ria doru qari loiria na dia ruma na taidi marene na luludi reko babi na tamadi na tinadi beto ria na tуди na pezo na vei pa dia tutiqu

ara, za mina ia sogadi na Tamaza maka gogoto totozo mota joladi vei ria qari loiria ria beto mari tekui izongia vei na toa jola.

³⁰ Ba ria zoku qari momoe za mari liguligu, beto ria zoku qari liguligu za mari momoe,>> za gua i Jisu.

20

Ria na Tinoni Roiti pa Inuma Qurepi

¹ <<Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei maka tinoni za taloi votu keni volavolaza lea ko za lao nyaqo tinoni ko mari roiti pa nana inuma qurepi za gua.

² Ego ko pa liguna aza beto ria na tinoni roiti qari makarai varivaegoni za aza mina tabaradi na padana maka poata siliva pa maka rane qari gua, nari za garunu vakeni roitiria pa nana inuma qurepi aza ria.

³ Ego ko za votu keni sogu mule pa ia make-maketina padapada sia koloko za gua aza, za batiria mule ria kaki tinoni qari korapa turu goborodia kepore maka zava bari roitini.

⁴ Nari za pojadi mule ria, <Gamu ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu. Pala mana tabaradigamu tugu aza mana dogoro vatuvizini ara,> za gudi vei aza ria.

⁵ Ko qari taloi keni tugu roiti ria.

Ego pa manogori koloko, beto pa kue koloko ba za roiti vei tugu, ko za tekuria tugu kaki tinoni ko za garunu vakeni roitiria.

⁶ Totonai za tori tata lima koloko tu za mule sogu lao pa ia makemaketina aza, za batiria mule za kaki tinoni qari korapa turu goborodia. Nari

za parangaria, <Na za gamu turuni pani na rane doruna kepore maka zava bu roitini gamu?> za gudi.

⁷ Nari za ari qari guni vei, <Ura kepore tinoni bi vadigami na roiti,> qari guni.

<Ego, leana, gamu ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu,> za gudi.

⁸ Ego totonai za gore na veluvelu, na tinoni kolenana inuma za pojani za na tinoni za matamatani na roiti, <Mu kuku varikamudi ria na tinoni roiti ko mu vadi na dia tabara. Mu podalai tadiria qari podalai liguligu tinganai muna kamuria ria qari podalai momoe,> za guni.

⁹ Ego ko ria na tinoni qari podalai roiti lima koloko za vadi maka poata siliva pa maka tinoni.

¹⁰ Ko totonai mari lao teku tabara qari gua ria qari roiti momoe, za qari kole roquroqu pala mami teku vakubo qari gua. Ba totonai qari okoto teku, za qari varitoto vei tugu ria qari podalai roiti liguligu ria.

¹¹ Ko tonai qari tekuria na poata za qari kole qumiqumini ria za na tinoni za varoitiria pa nana inuma.

¹² Qari paranga ria, <Ria na tinoni qari podalai liguligu za maka aoa gu qari roiti, goto gami za gami pogožia na mamatana na rane beto qe varivasevi na mangini, ba ria ba qu varitoto veidigami tugu gami,> qari gua ria.

¹³ Nari za oea na tinoni kolenana inuma za maka ria, ari za guni vei, <Baere, qake ngangan-guligo ara ao. Beko taqe makarai varivaegoni tu gita kori za ao muna roiti na rane doruna beto ko

ara mana tabaranigo maka poata siliva taqe gua tu.

¹⁴ Mu pogožia gu na mua tabara ko mu mule kenimua gu. Aza na nyorogua taqu za aza vei qa vani na tinoni za roiti liguligu, vei tugu aza qa vanigo ao.

¹⁵ Quke gilagilai ao za na qua tuvizina makaqu ara ko mana varoiti veini aza qa nyorogua veini za na qua poata makaqu? Ba palu qu kono beka ao ura ara na tinoni leleaqu?> za guni.

¹⁶ Ko zara za vei za ria qari liguligu za mari momoe, goto ria qari momoe za mari liguligu,> za gua i Jisu.

*Na Vinaue Totozo za Pojai i Jisu na Nana Uke
(Maka 10.32-34; Luke 18.31-34)*

¹⁷ Tonai za korapa rerege zae pa Jerusalema i Jisu, za za teku kaledi ria na nana sepele ko za pojadi, ari za gua vei,

¹⁸ <<Mu vainongoro lame! Taqe korapa zae pa Jerusalema za gita, ko ketakoi za pala mina tavalao pa limadi ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za na Tuna na Tinoni. Ko pala mari jutua ko mari vaukea

¹⁹ beto za mari valaoa ria tadiria na tinoni karovodi ko mari vavaledeni, mari piqolia beto mari vaukea pa korosi aza. Ba pa vinaue rane za mina turu mule pa uke aza,>> za gua i Jisu.

*Na Tepa tana Tinadi ari Jekopi i Jone
(Maka 10.35-45)*

²⁰ Pa liguna aza za lao ti Jisu za na maqotana i Jebeti beto kori tuna marene, ko za todongo pa moena aza ko mi tepai maka za tana za gua.

²¹ Nari za nanazia i Jisu za na reko aza, <<Na za qu nyoroguani ao?>> za guni.

Nari za oe lao aza, <<Bangara, mu vakolea na taringutinguti ko ari kori tuqu marene ari mari nyumu tavitigo ao pa mua binangara, maka pa kale matuamu maka pa kale merimu,>> za gua.

²² Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Gamuke gilagilai gamu kori aza gamu korapa tepaia. Ae vei muna boka tugu gozoria gamu za na vitigi mana gozoria ara?>> za gua aza.

Nari qari oe lao ari kori, <<E, mami boka gu,>> qari gua.

²³ Nari za ari za gudi vei i Jisu ari kori, <<E, pala muna somana gozoria tugu gamu kori za na vitigi mana gozoria ara. Ba na neqi vei beto mina tamijata i ze i pa kale matua i ze i pa kale meri za nake taqu. Ria na ia veveidi ari za na Tamaqu tu za tori vatana vadi ria tu za tori mijataria tu,>> za gua i Jisu.

²⁴ Tonai qari nongoria ari ka manogaputa sepele za vei zara, za qari tagigiridi ari kori tamatazi.

²⁵ Nari za kuku varikamudi i Jisu ria doru sepele ko ari za gudi vei, <<Gamu gilagilaimiu gamu ria na bangara tadiria na tinoni karovodi za qari lalaeni za na toa tadiria na dia tinoni, beto ria na tinoni lavalavata qari vatadogoroni na dia neqi tadiria na dia tinoni.

²⁶ Ba tadigamu za minake vei zara. Aza za nyorogua tavalavata gamu, za mina nabuludigamu tu gamu doru.

²⁷ Beto aza za nyorogua momoedigamu gamu za mina pinauzu tu tadigamu doru.

²⁸ Maka moqaza podeke vei na Tuna na Tinoni za zake lame ko ria na tinoni mari vabangaria, goto za lame nabuluni na tinoni beto za vani na nana toa ko za pajuku aloria ria kubo tinoni,>> za gudi i Jisu.

*I Jisu za Salanaria Kori Tinoni nake Batabatadi
(Maka 10.46-52; Luke 18.35-43)*

²⁹ Ego tonai za taloi pa Jeriko i Jisu beto ria nana sepele, nari za maka minete puku tinoni lavata za tutiria.

³⁰ Ego ko qari nongoroni ari kori tinoni nake batabatadi qari korapa nyumu pa zona za i Jisu za korapa rerege jola lame qari gua, za qari kuku votu, <<Mu roquroqu tokadigami ao na Tuna i Devita!>> qari gua.

³¹ Nari qari tokeria ria na minete tinoni ari kori ko mari nogoto qari gudi. Ba tonai za qari kuku vaiolo viviva tu, <<Mu tokadigami ao na Tuna i Devita!>> qari gua.

³² Nari za turu nogoto i Jisu ko za kukuria beto ari za gudi, <<Na za za gamu nyoroguani gamu kori ko ba roiti vadigamu ara?>> za gudi.

³³ <<Bangara, gami nyoroguanigo gami kori ko bu vabatabatagami!>> qari gua.

³⁴ Nari za roquroqu vitivitigiria i Jisu ari kori ko za lao uliria na matadi, nari za qarike ruavo tugu na batabatadia ari kori ko qari tutiadia aza.

21

*Na Luge ti Jisu pa Jerusalema
(Maka 11.1-11; Luke 19.28-40; Jone 12.12-19)*

¹ Totonai mari toga pa Jerusalema qari gua ko qari kamu pa Betipezi aza pa Kubo pa Olive i Jisu beto ko ria na nana sepele, za za garunu lao momoedi i Jisu ari kori nana sepele,

² ari za gudi vei, <<Mu lao pa guguzu pa moemiu maka karovona lao nari. Ko aza tugu muna lao kamu za pala muna batia gamu kori za maka dongiki na tapiko vaturu kolena tavitia maka tuna. Mu ruvatia za na dongiki beto mu toka lamedia taqu.

³ Vei mari parangagamu kaki tinoni, za ari muna gua vei, <Na Bangara za nyoroguani,> mu-nagu, za pala mari vamalumu vadigamu,>> za gua aza.

⁴ Ko za taroiti vei ari ani ko za gore votu za na paranga tana Bangara za lame vei tana tinoni korokorotai, aza ari za gua vei,

⁵ <<Mu pojadi ria na guguzu tinoni pa Zaione, ari mugudi vei, <Dotu za korapa lamelamenana za na miu Bangara!

Zake tuara beto ko za zae pa dongiki, za zae pa pokotona na tuni dongiki!> mugudi,>> za gua.

⁶ Ko qari taloi lao ari kori sepele, ko qari roitini tugu aza vei za garunudi i Jisu.

⁷ Qari toka kamuni ari kori za na dongiki beto ko na tuna, beto ko qari lovaza vaakedi ria pa pokotodi za na dia koti beto za zae i Jisu.

⁸ Ria na minete tinoni lavata qari lovazadi na dia koti za na zona, goto kaki qari kaele teku suvege ko qari lovaza vakoledi pa zona.

⁹ Na puku minete tinoni za qari rerege pa moena beto pa liguna i Jisu beto qari kukuku, <<Aroia na Tuna i Devita!
Za tamana aza za lame
pa izongona na Bangara.

Aroia pa nulu vavagalo,>> qari gua ria.

¹⁰ Totonai za luge lao pa Jerusalema i Jisu, za kirikanoko za na guguzu doruna, <<I ze! za?>> qari gua.

¹¹ Nari za qari oe lao ria na puku minete qari tutia aza, <<Aza na tinoni korokorotai ani, i Jisu pa guguzu Nazareti pa Qalili,>> qari gua.

I Jisu za Aduria ria qari Vavai pa Kakabarena na Zelepade

(Maka 11.15-19; Luke 19.45-48; Jone 2.13-22)

¹² Ego ko za luge lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za adu votuvotudi ria doru qari korapa vavai beto qari vavaidi na zakazava pa kakabarena zelepade, beto za peluku vaopo paledi ria na tavolo tadiria na tinoni sogasoga poata karovodi beto ria na nyumunyumudi tadiria qari vavaidi na kuru vavavuidi.

¹³ Beto ari za gudi vei ria, <<Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, <Na qua ruma za mina takukuni na ruma varavarana,> za gua, ba gamu za gamu roiti veini na bevi ovovona tadiria na tinoni raja ikikodi,>> za gudi.

¹⁴ Ego ko qari lao tana pa kakabarena na zelepade ria nake babatadi beto na qao, ko za salanaria aza.

¹⁵ Ba ria na kuta iama beto ria qari varivagi-galaini na Vavanau za qari tagigiri totonai qari batiria na roiti varivagabaradi za roitidi i Jisu beto ko qari nongoria na kukuku irirangadi na koburu pa kakabarena na zelepade ari qari gua vei, <<Aroia na Tuna i Devita!>> qari gua.

¹⁶ Ko ari qari guni vei i Jisu, <<Qu nongororia-mua tu ao aza qari korapa pojai ria zara?>> qari guni.

Nari, <<E, qa nongororiaqua. Gamu oqoro tu tiro vakaberia gamu za na Kutikuti Tabuna aza ari za gua vei?

<Qu vatanai ao pa ngujudi ria na koburu beto na melalu
za na vatarazae zozotona,> za gua,>>
za gua i Jisu.

¹⁷ Ego tonai za taloi tadiria pa kakabarena na zelepade aza nari za lao pa Betani ko na bongina aza za puta ketakoi.

*I Jisu za Leveleveni na Suvege Piqi
(Maka 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Tonai za rerege mule sog a lao pa Jerusalema na volavolaza leana i Jisu, nari za vaia na burana.

¹⁹ Ko za batia za maka suvege piqi pa keketai zona, ko za lao kamua ba kepore maka vuana bi batia goto galegale equruna gu. Nari ari za guni vei za na suvege piqi, <<Na iamu za munake vua sog a mule ao!>> za guni. Aza tugu za paranga vei zara aza, nari za zake oriavo tugu malei ukenana za na suvege aza.

²⁰ Tonai qari batia ria na sepele za vei zara za qari gabara vitivitigi, ko qari paranga ria, <<Ae za vei ko zake oriavo tugu malei ukenana za na suvege piqi zana?>> qari gua.

²¹ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Ma poja zozotodigamu ara za gamu: vei muna vazozoto beto munake orirabeke pa miu rangerange za gamu, za pala muna bokai gu gamu aza vei qa roiti veini ara na suvege piqi ani. Ba nake makana gu ani, goto vei muna paranga laoa na kubo, <Mu iolo ao na kubo zana ko mu lao lotu pa ivere,> bu gua, za pala mina gore votu gu.

²² Beto vei muna vazozoto za gamu, za pala muna tekua gu gamu aza vei gamu tepai pa var-avara,>> za gua i Jisu.

Na Nanazana na Neqi ti Jisu

(Maka 11.27-33; Luke 20.1-8)

²³ Ego za mule lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za korapa varivagigalai, za qari kamu nananazia ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata tadiria na tinoni aza, <<Na neqi za qu izongia ao? I zei za vanigo na neqi ko qu roitidi ao ria na zakazava ari?>> qari guni.

²⁴ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Ara ba ma nanazadigamu mae maka nanaza. Ko vei muna oe vaeana gamu za pala mana ule vadigamu ara za ae neqi veveina qa izongia ko qa boka roitidi ara za na zakazava veveidi ari.

²⁵ I zei za vani na neqi i Jone beto za paputaiso tinoni? Na Tamaza ba na tinoni?>> za gua aza.

Totonai qari nongoria za paranga vei zara aza, za qari kole varigua makadi, <<Na za tana gua za tana oe laoni? Ura vei tana paranga, <Na Tamaza

za vani,> tana gua, za pala mina paranga aza, <Ba ae za vei ko gamuke vazozotoa tu gamu i Jone?> pala mina gudigita.

²⁶ Goto vei tana paranga, <Na tinoni qari vani,> tana gua, za varivamatagutu mutu za na za mari gudigita ria na tinoni. Ura ria doru tinoni za qari tori vazozotoa tu i Jone za maka tinoni korokorotai,>> qari gua.

²⁷ Ko qari oea gu i Jisu, ari qari guni vei, <<Dai, gamike gilagilai i ze i za vani na neqi i Jone beto za paputaisoria na tinoni,>> qari gua ria.

Nari za ari za gudi vei i Jisu, <<Ego, ko ara ba manake ule vadigamu tugu ropi za ae neqi veveina qa izongia beto qa roitidi na zakazava veveidi ari,>> za gua aza.

Na Vavakato Vavapadana Kori Marene

²⁸ <<Ego, ae gamu roqu veini gamu za na vavakato ani? Za kolenana za maka tinoni kori na tuna marene. Za lao momoe aza tana tuna moa, ko ari za garunu veini, <Tuqu, ao za pa ngenari za mu lao roiti pa inuma,> za guni.

²⁹ <Koi, ara daiqua,> za gua za na tuna moa, ba za zovai nari ari za sog a roquroqu ko za keni tugu.

³⁰ Beto za lao mutugu tana tuna pa ligu za na tamadi ko za garunu veini mutugu aza za poja veini na tuna moa, nari ari za oe veini, <E, leana, tamaqu,> za guni, beto za zake pavu keni roiti aza.

³¹ I ze i ari kori ari za roitini aza za nyoroguani na tamadi?>> za gua i Jisu.

Nari za qari paranga ria, <<Aza pa moa,>> qari gua ria.

Nari za paranga i Jisu, <<Ma poja zozotodigamu ara gamu: ria na tinoni ikikeredi vevei na tinoni tekuteku takisi beto na tugele za mari luge jola lao momoedigamu gamu pa binangara tana Tamaza.

³² Ura za tori kamu tu tadigamu doru i Jone ko za vadogorodigamu za na zona tuvizina ko muna tutia, ba gamuke vazozotoa tu gamu. Goto ria tu na tinoni tekuteku takisi beto na tugele za qari vazozoto. Ko gamu batiriamiu tugu gamu za na gabaladi ria na tinoni ari, ba gamu za gamuke sogapodekia tugu na roqumiu ko bu vazozotoa i Jone,>> za gua i Jisu.

Na Vavakato Vavapadadi ria na Tinoni Roiti pa Inuma Qurepi

(Maka 12.1-12; Luke 20.9-19)

³³ <<Ego, mu vainongoro lameni mule maka vavakato vavapada ani. Kolenana za maka tinoni za izongo pezo, ko za roitini na inuma qurepi, beto za bara varilivutaini. Za ruri valolua aza za maka patu ketakoi mina monyo vakoleni na vaini za gua. Beto za roitini maka ruma gelegelena. Ego beto za keni tu soru tinoni ko qari kamu roiti ko qari kopu vani za na inuma, beto za keni lekoleko pa guguzu zouna aza.

³⁴ Totonai mi kamua za gua za na totozo lokelokete, za garunu laodi na tinoni kolenana inuma za kaki nana pinauzu, ko mari lao tadiria na tinoni roiti ko mari teku vani na iana pa nana vuvua pa nana inuma za gudi.

³⁵ Ba qari lao tu ria na tinoni roiti ko qari aru tamanaria ria na pinauzu, ko maka za qari majamajai, maka qari vai vaukea, goto maka mutu za qari buti tarini patu.

³⁶ Pa liguna aza za garunuria mutugu ria kaki nana pinauzu, ria za qari mota joladi ria za garunu momoeria. Ba qari roiti veidi mutugu ria za garunu laodi momoe.

³⁷ Pa liguligu betobeto za garunu laoni tadiria za na tuna zozoto.

<Na tuqu ani ko pala mari pangagani ria,> za gua za na roverove tana.

³⁸ Ba totonai qari batia ria na tinoni roiti za na tuna, za qari kole variparanga, <Ani za na tuna mina teku vakarovoria na izizongo tana tamana! Mae, lame ko tavai vauke pale beto ta tekua nada za na izizongo tana!> qari gua.

³⁹ Ko qari lao ko qari ragata tekua, beto qari gona votuni keta peguruna na inuma, ko qari vauke pale aza,>> za gua i Jisu.

⁴⁰ Beto za nanaza laoria i Jisu ria, <<Ego, vei totonai mina mule lame kamu za na tinoni kolenana inuma, za na za beka pala mina roitini tadiria na tinoni roiti ari?>> za gua aza.

⁴¹ Nari za qari oea ria aza, <<Pala mina vauke paledi gu aza ria na tinoni ikikeredi zara. Beto pala mina vakarovo lao vadi tu kaki goto tinoni za na nana inuma, ria na tinoni mari boka vani na iana totonai mari lokelokete,>> qari gua.

⁴² Nari za parangaria i Jisu ria, <<Gamu oqoro tu tiro vakaberiamiu gamu za na Kutikuti Tabuna aza ari za gua vei?

<Na patu aza qari kilu pale
ria na tinoni vavaturu ruma,
za aza tugu za na kuta patu vizovizo.
Na Bangara za roiti veini ani,
ko za varivagabara jola

pa nada dogodogoro!> za gua,>>
za gua i Jisu.

⁴³ <<Ko na binangara tana Tamaza za mina tateku varijo pale tadigamu, ko mina tavalao mule tadiria na tinoni karovodi mari boka roiti vavoturia na vua leadi.

⁴⁴ (Aza na tinoni za lotu pa patu mina talomolomoto. Goto na tinoni za takoa na patu aza za mina avuru bilu*,)>> za gua i Jisu.

⁴⁵ Totonai qari nongoria ria na kuta iama beto na Parese za na vavakato vavapada ti Jisu, za qari gilagilai za aza za korapa gu pojai na veveidi ria qari gua.

⁴⁶ Ko qari kole podepodeke ko bari aru tamania qari gua, ba qari matagutudi na minete tinoni, ura ria doru tinoni za qari vazozotoa maka tinoni korokorotai i Jisu qari gua.

22

Na Vavakato Vavapadana na Vavolo Varielava (Luke 14.15-24)

¹ Ego i Jisu za vavakato vadi mule kaki vavakato vavapada ria. Ari za gudi vei,

² <<Na binangara pa noka za vei ari. Kolenana za maka bangara za vatanani na vavolo varielava tana tuna marene.

³ Beto za garunu ria na nana nabulu ko mari lao kuku varikamudi ria na tinoni qari tasoru ko mari somanani na vavolo za gua, ba qari daidia kamu ria na tinoni tasorudi.

21:42 Kera Vatarazae 118.22-23. * **21:44** Na pikata 44 zake kole pa zoku kutikuti kolekoledi.

⁴ Nari za maka garunuria mule ria kaki goto nana nabulu ko ari muna paranga veidi ria qari tasoru za gudi, <Vainongoro ko! Za tori naqiti beto tu za na vavolo taqu koviria, qari tori takubolo tu za na bulumakau lavalavatadi beto na tuni bulumakau nyobonyobokodi ko qari tori mogemoge vatana tu, beto doru maka za qari tori tavatana tu. Mae, lame somanani na tekuteku varielava, muna gudi,> za gudi.

⁵ Ba qarike pavu vagalani ria qari tasoru za na paranga ani. Rari vei qarike gudi tugu ria na nabulu goto qari kole gu tapatianani na dia roitina. Kaki qari kenidia tu pa dia inuma, kaki qari keni tu nyaqodia poata,

⁶ goto ria kaki qari tasoru za qari lao tu ko qari aru tamanaria ria na nabulu tagarunudi ari ko qari komiti vikevikereria beto qari vaukeria.

⁷ Nari za tagigiri vikevikeredi na bangara ria, ko za garunuria ria na nana tinoni varipera ko qari lao vai vauke betoria ria qari vaukeria na nana nabulu, beto qari vurungu paleni za na dia guguzu.

⁸ Beto za kukuria ria kaki nana nabulu mule ko ari za gudi vei, <Na qua vavolo varielava za tori tana tu, ba ria na tinoni qa soruria za nake garodi tugu ko mari lame.

⁹ Ko mu lao pa zona lavalavata, ko mu soruria ria doru tinoni muna batiria pa zona, ko mari kamu somanani na vavolo,> za gudi.

¹⁰ Ko qari keni ria na nabulu ko qari kuku vakamu betoria ria na tinoni ria vei qari batiria, na tinoni leadi beto ria nake tinoni leadi. Ko qari pugelia ria na tinoni za na ruma ketakoi za taroiti

na vavolo varielava.

¹¹ Ego ko tonai za luge lao za na bangara, ko mi dogororia ria na tinoni tasorudi za gua, nari za batia za maka tinoni zake vazaeria na poko varielava.

¹² Ko za nanazia na bangara aza, <Baere, ae za vei beto qu boka luge lame pani ao, ura ao za quke vazaeria na poko varielava?> za guni. Ba zake vagala za na tinoni aza.

¹³ Nari za parangaria na bangara ria na nabulu, <Mu lao ko mu piuria na limana na nenena, ko mu gona votu lao pale pa peguru rorodomo kunikunina za na tinoni ani. Ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni,> za gua.

¹⁴ Ura kubo ria qari tasoru, ba ari ka viza gu za qari tamijata,>> za gua i Jisu.

*Na Nanazana na Tabara Takisi
(Maka 12.13-17; Luke 20.20-26)*

¹⁵ Ego qari varikamu ria na Parese ko qari varivavavakato ko mari vagonai pa kaki dia nanaza i Jisu qari gua.

¹⁶ Qari garunu laoni ria tana za kaki dia sepele beto ko kaki ria na tinoni qari somana jukai i Herodi. Ko ari qari guni vei, <<Tinoni varivagigalai, gami gilagilaimami gami za qu zotomua gu ao. Qu varivagigalaini ao pa zozoto za na zona tana Tamaza, beto ko zake vatakulanga podekigo ao za na za mari gua ria na tinoni, ura quke dogoro laoa ao za ae qari poreveveidi vei ria na tinoni.

¹⁷ Ko mu pojadigami moko na mua roquroqu. Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za tana tabara laoni na nada takisi tana bangara i Siza, ba dai?>> qari gua ria.

¹⁸ Ba za tori batia tu i Jisu za na dia roquroqu ikikerena qari vatanani ria. Ko ari za gudi vei ria, <<Na tinoni jola vavabatamiu na sekesekemiu za gamu! Ae za vei ko gamu korapa nyorogua podeke vagonaziu ara?

¹⁹ Mu vabatiniziu moko za na poata siliva aza gamu tabarani takisi!>> za gudi. Ko tonai qari pogoza laoni tana za maka poata siliva,

²⁰ Nari za nanazaria, <<I ze na izumatana beto na izongona za kole pa poata siliva zana?>> za gudi.

²¹ Nari za qari paranga ria, <<I bangara Siza,>> qari gua.

Nari ari za gudi vei i Jisu ria, <<Ego mu valao vani i Siza za ria ti Siza, beto mu valao vani na Tamaza za ria tana Tamaza,>> za gua aza.

²² Totonai qari nongoria za na oe tana za qari gabara ria ko qari loi pale ko kenidia.

*Na Nanazana na Turumule pa Uke
(Maka 12.18-27; Luke 20.27-40)*

²³ Ego pana rane tugu aza za qari kamu ti Jisu ria na Sadusisi, ria qarike vazozotoa na veveina na tinoni mina boka turu mule pa uke, ko ari qari guni vei aza,

²⁴ <<Tinoni varivagigalai, na Vavanau ti Mosese za ari za gua vei, <Bi maka tiolata marene za bi kepore tuna beto ko bi uke, za pala na taina marene mina teku vakarovia za na naboko, ko ria na koburu mari vaporeria ari kori za mina tagigaladi na tuna tugu na marenena momoe za uke,> za gua.

²⁵ Ego ko koledia za ari ka vitu tamatazi marene. Aza pa moa zozoto ria za varielava ko za oqoro pore na tuna beto za uke aza, ko za loia za na naboko ko za elavia mule na taina marene aza za tuti tana tugana moa.

²⁶ Ba aza na marene vinaori ani ba za vei tugu na tugana, za oqoro pore na tuna beto za uke. Na marene vinaue ba maka moqaza podeke tugu, ko qari beto pudala tugu ari ka vitu tamatazi.

²⁷ Beto za liguligu tu beto za uke za na reko.

²⁸ Ego, ko na rane mari turu mule pa uke ria na tinoni, za i zei ari ka vitu tamatazi ari na maqotana za na reko aza? Ura ari ka vitu doru za qari elavia aza!>> qari gua.

²⁹ Ba za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Dai, gamu sela za gamu! Ura gamuke vakaberia gamu za na ginuadi na Kutikuti Tabuna babi na neqi tana Tamaza.

³⁰ Ura tonai mari turu mule pa uke ria na tinoni, za pala mari suvere vei gu ria na mateana pa noka ria ko marike varielava.

³¹ Goto na veveina na turu mule pa uke za ae vei gamu oqoro tu tiro vakaberia za aza za po-jadigamu na Tamaza? Ari za gua vei aza,

³² <Ara za na Tamaza ti Ebarahami, na Tamaza ti Aisake, beto na Tamaza ti Jekopi,> za gua aza. Ko aza za nake Tamaza tadiria na tinoni ukedi, goto tadiria tu na tinoni toadi,>> za gua i Jisu.

³³ Totonai qari nongoria ria na minete tinoni za ani, za qari gabara betoni ria za nana varivagi-galai.

Na Garunu Poreveveina Jola
(Maka 12.28-34; Luke 10.25-28)

³⁴ Ego totonai qari nongoria za vapapakaria i Jisu ria na Sadusisi, nari za qari varikamu ria na Parese.

³⁵ Ko maka ria na Parese aza za varivagigalaini na Vavanau za nyorogua vagonai i Jisu.

³⁶ Ko za paranga, <<Tinoni varivagigalai, ave za na garunu poreveveina jola pa Vavanau?>> za gua.

³⁷ Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, <<Mu roqueroqua na Bangara na mua Tamaza pa doruna bulomu, pa doruna ongongumu, beto pa doruna na roqumu.

³⁸ Aza za na garunu za poreveveina jola beto za momoe.

³⁹ Na vinaori garunu ani gu: Mu roqueroqua na tavitimu maka moqaza podeke vei qu roqueroqu mule veinigo makamu.

⁴⁰ Tadi ari kori garunu ari qari titi za na doruna na Vavanau beto na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai,>> za gua i Jisu.

Na Karisito za na Bangara Kole Jolana
(Maka 12.35-37; Luke 20.41-44)

⁴¹ Ego tonai qari korapa tugu varikamu ketakoi ria na Parese, za nanazaria i Jisu ria,

⁴² <<Na za gamu roqueroquni gamu za na Karisito? Na tuti lamena ti ze i aza?>> za gua.

Nari qari oe lao ria, <<Na tutina i Devita,>> qari gua.

⁴³ Nari za parangaria i Jisu ria, <<Ba ae za vei ko za pojani tu na Ongongu Tabuna i Devita ko za

gigalani tu na Bangara i Devita aza? Ura i Devita za ari tu za paranga vei,

⁴⁴ <Ari za gua vei za na Bangara Tamaza tana qua Bangara na Karisito:

Mu nyumu pa kale matuaqu, tingnai tu mana vakilasaria ria na mua kana,> za gua.

⁴⁵ Ego, ko vei bi gigalani nana Bangara bi guni i Devita aza, za ae za vei beto mina na tuti lamena tu ti Devita za na Karisito?>> za gua i Jisu.

⁴⁶ Kepore maka ria bi boka oea i Jisu. Ko podalai pa rane aza za qarike tumanani nanaza sogai ria aza.

23

Qari Tapitu ria qari Varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese

(Maka 12.38-40; Luke 11.37-52; 20.45-47)

¹ Ego beto za paranga laoria i Jisu ria na minete tinoni beto ria na nana sepele, ari za gudi vei,

² <<Ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese za qari nyumua na nyumunyumuna ti Mosese.

³ Ko muna kopuni beto mu tutia gu gamu aza vei qari varivagigalaini ria tadigamu, ba muke tutiria ria na roiti qari roroitidi ria. Ura ria za qarike tutiria ria na zakazava qari varivagigalaidi.

⁴ Pana dia ruvata vokele paranga za qari vakedi na pogoza mamata ria na tinoni, ba maka karukarusudi gu bi uli pa pogoza mamata ko bi iapeki vakopele vadi na tinoni ba qarike nyorogua vei tugu.

⁵ Doru dia roiti za qari roitidi ria ko vei ko mari dogororia gu ria na tinoni qari gua. Qari vatogazaria pa readi beto pa limadi za na bokese za pugelia na paranga pa Kutikuti Tabuna, beto qari piti vakakazaria ria na uqudi na dia poko.

⁶ Qari nyonyorogua tavanyumu pa ia poreveveidi pa vavolo beto pa nyumunyumumu poreveveidi pa leo ruma varivarikamuna.

⁷ Qari nyoroguani ko ria na tinoni mari gozoro qeraqeradi pa ia makemaketina beto mari giga-ladi na <Rabi> mari gudi na tinoni qari gua.

⁸ Ba gamu na qua tinoni za munake tagigala na <Rabi> ura na tamatazi gu za gamu, beto ko maka moqazana gu za na miu Tinoni varivagigalai.

⁹ Muke giga-lani na <tamamiu> za maka tinoni pa pezo, ura maka moqazana gu za na Tamamiu, aza na suverena pa noka.

¹⁰ Muke giga-lani na tinoni matamata za maka tinoni, ura na Karisito gu za na miu tinoni mata-mata.

¹¹ Aza na tinoni za poreveveina jola gamu za mi nabaludigamu za gamu.

¹² Aza za valavata muleni makana za pala mina tavapeki, beto aza za vapeki muleni makana za pala mina tavalavata.

¹³ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu vari-vagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu pate suqutia gamu pa moedi na tinoni za na atakamanana na binangara pa noka. Ko makamiu gamuke boka luge laoa tugu beto ko gamu suquturia tugu ria qari korapa podepodeke ko mari luge qegua.

¹⁴ (Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu iko toaria na ruma beto na zakazava tadiria na nabonaboko, beto gamu jola varavara vakakazamiu pa moedi na tinoni! Zara gamu vei ko mina lavata jola za na vinakilasa muna gozoria.)*

¹⁵ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu karovoria na kolo ka kolo beto gamu reregeria na ia ka ia, ko gamu vagabalia maka tinoni ko za tutia na Vavanau, beto totonai za gabala nari za ikere joladigamu mule gamu ko za padana na gana gu pa heli za na tinoni aza.

¹⁶ Mu takulangagemiu tugu za gamu na tinoni varitoka nake batabatamiu! Ura ari gamu vavanau vei za gamu, <Bi maulu galegale pa nizongona na zelepade madina za maka tinoni, za vei minake roiti votuni za nana maulu ba zake vei makia. Ba vei tu mina maulu lao aza pa qolo qari tavakole pa leo zelepade madina, nari za minake sogai goto mina roiti votuni tugu aza za na maulu za mauluni,> gamu gua za gamu.

¹⁷ Gamu duviduvili nake batabata za gamu! Ae ari kori za na poreveveina jola, na qolo ba na zelepade madina? Na zelepade madina gu za poreveveina, ura ketakoi gu qari boka tavamadi ria na qolo qari tavaroit pa vatarazaena na Tamaza.

¹⁸ Beto za ari mule gamu vavanau vei, <Bi maulu pa izongona na idi vavavuina za maka tinoni, za

* **23:14** Na pikata 14 ani zake kole pa zoku kutikuti kolekoledi.

vei minake roiti votuni nana maulu ba zake vei makia. Ba vei tu mina maulu lao aza pa varivana za ake pa idi vavavuina, nari za minake sogai goto mina roiti votuni tugu aza na maulu za mauluni aza,> gamu gua za gamu.

¹⁹ Za iapekigana tugu za nake batabata za vaigamu gamu! Aza tu na idi patu vavavuina za vamadia na varivana za za poreveveina jolani za na varivana za tavaake pa narena aza.

²⁰ Za vei zara za, na tinoni za maulu lao pa ia vavavuina za maulu lao tugu za tadiria doru varivana qari tavakole pa narena.

²¹ Beto ko na tinoni za maulu lao pa zelepade madina za maulu tavitini tugu za na Tamaza za suvere pa leo zelepade madina.

²² Beto ko na tinoni za maulu zae pa noka, za maulu lao tugu za pa nyumunyumuna bangara, beto ko za maulu tavitini tugu za na Tamaza za nyumu pa nyumunyumuna aza.

²³ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu vari-vagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu valao vani na Tamaza za maka pa manoga pa miu umuma qari vavalingilingia na tekutekuna vevei na miniti, na dilli beto na kiumini. Ba gamu dogoro paledi gamu ria na uana poreveveidi pa Vavanau, na roiti vatuvizi lao tana na tinoni, na variroqu varitokai, beto na tuti vaeania na Tamaza. Ari ria na uana za pada ko muna kopudi na roiti tutidi, beto ko vei tugu ria kaki tuti zara.

²⁴ Na tinoni varitoka nake batabatamiu za gamu! Gamu podeke vitivitigi ko gamu teku pale za na lango peki za lao pa gemiu kapa pie bukuna,

ba beto gamu ponyolo toaia za na kameli tu naregogoto!

²⁵ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu vari-vagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu valiosoria na pegurudi na miu kapa beto na peleita, goto pa leodi za pugeleria na zakazava ikikeredi gamu tekuria gamu pa miu zona ngangangulu beto na muino.

²⁶ Na Parese nake batabatamu ao! Mu valioso momoea mae tu na leona na mua kapa, beto za pala mina lioso mutugu za na peguruna.

²⁷ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu vari-vagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu kale na bevi varigolomoni kobukobu tinoni ukedi, za tapedi vakeka ko za batabata lea na peguruna, ba pa leona za za pugelia na pudapuda beto na nyabo tomete.

²⁸ Ko zara gamu vei putaputa za gamu. Pa pegurumiu za gamu dogoro vei na tinoni tuvizimiu pa dogodogoro tana tinoni, goto pa bulomiu za pugelia na nyonyorava beto doru roiti ikikeredi.

²⁹ Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu roiti valeadi beto gamu vasari vabatabata learia tugu vei ria na poudi ria na tinoni korokorotai beto na merumerudi ria na tinoni tuvizidi pa moa.

³⁰ Gamu paranga za gamu, <Vei babi korapa suveremami na totozo qari suvere ria na tamamami pa moa gami, za mamike somana vaukeria gami ria na tinoni korokorotai,> gamu gua.

³¹ Ko zara za vei za gamu ule votuni gu pa miu uana za gamu za na tinoni veveimiu gu ria qari vaukeria na tinoni korokorotai pa moa!

³² Ko mu laomiu gu ko mu roiti vaokotoni tu aza qari tori podalaini tu ria na tamamiu pa moa.

³³ Boko dole! Boko tuni dole ikikeremiu! Ae vei, muna boka ukuni gamu za na vinakilasa pa heli?

³⁴ Ko za vei za mu vainongoro! Ara qa ko-rapa garunu lamedì ara tadigamu ria na tinoni korokorotai, na tinoni gigigalai, beto ria na tinoni varivagigalai. Kaki ria za pala muna vaukeria tugu gamu, kaki mule za pala muna vaukeria pa korosi, beto kaki za pala muna majamajaria pa ruma varivarikamuna beto ko muna adu vata-gatagararia pa guguguzu.

³⁵ Gamu vaukeria ria na tinoni tuvizidi ko na tinajutu za muna gozoria gamu. Ko ria muna gozoroni tinajutu gamu za podalai ti Ebolo na tinoni tuvizina ko za lame kamu ti Zakarae na tuna marene i Barakia aza gamu vai vaukea gamu pa varikorapaina na zelepade madina beto na ia vavavuina.

³⁶ Ma poja zozotodigamu ara za gamu: na vinakilasa tadiria dodoru qari vai tinoni ari, za mari gozoria tugu ria na zazae tinoni koviria,>> za gua i Jisu.

*I Jisu za Roquroqua na Guguzu Jerusalema
(Luke 13.34-35)*

³⁷ <<Kei, Jerusalema, Jerusalema! Ao za qu vai vaukeria na tinoni korokorotai, beto ko qu buti taridi na patu ria na tinoni pogoza nongoro za garunu laodi na Tamaza tamu! Kubo totozo za

qa nyorogua teku varikamudi ria na mua tinoni, ba veidigamu na kokorako za vaonguria na boko tuna pa kauru babanana ko ba kopudigamu qa gua, ba gamuke vamalumu podekeziu tugu!

³⁸ Vainongoro! Na miu ruma za taloi pale, za kobakoba, beto mina ivulu gogoepe za na guguzu.

³⁹ Ura ma poja valeadigamu ara za gamu: po-dalai tugu koviria za munake bati liguziu ara za gamu, tinganai tu mina kamua za na totozo to-tonai pala ari muna paranga vei za gamu, <Na tamanana aza za lame pa izongona na Bangara,> muna gua,>> za gua i Jisu.

24

I Jisu za Korotoni na Jegarana na Ruma Zelepade

(Maka 13.1-2; Luke 21.5-6)

¹ Ego tonai za taloi pa kakabarena na zelepade i Jisu, za qari lao tana ria na nana sepele, ko qari vadogoroni aza za na roitina na ruma zelepade doruna.

² Nari za parangaria i Jisu ria, <<Qari vagabaragamu gamu za ari? Ba ma poja zozotodigamu ara gamu: ria doru patu gamu batiria ari za marike kole varivaritopare lalaodia, ba pala mari taqovara beto,>> za gudi.

Ria na Tapata mari Gozororia ria na Sepele

(Maka 13.3-13; Luke 21.7-19)

³ Ego totonai za korapa nyumunana pa batu kubo pa Olive i Jisu, za qari peki lao makadi tana ria na nana sepele, ko ari qari gua, <<Mu ule

vadigami. Ae totozo mari podo ria doru zakazava qu gudi ao zara? Beto na za mina tabata vei na vinagilagilana na mua bola lame beto na vinabetona na totozo?>> qari guni.

⁴ Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, <<Mu kopu valeana gu ko marike toka vapisugamu.

⁵ Ura kubo ria na tinoni pala mari lame pa izongoqu ara, ko ari mari gua vei, <Ara za na Karisito!> mari gua, ko mari toka vapisudi ria na zoku tinoni.

⁶ Pala muna nongorodi ria na varipera beto na vavakatodi na varipera, ba munake matagutu. Pala mari pidoko tugu za na zakazava zara, ba nake aza za na vinabetobetona.

⁷ Maka puku tinoni mina turu talea maka goto puku tinoni, beto maka binangara mina turu talea maka goto binangara. Beto na songe beto na nunu mari raja doru kota.

⁸ Doru zakazava ari za vei na podapodalaina na vitivitigi teku koburu.

⁹ Na totozo aza za pala muna taaru tamana za gamu ko mari toka laodigamu tadiria na tinoni ko muna tavakilasa beto mari vaukegamu. Pana ginuana gamu tutiziu ara za pala marike tavaraguadigamu ria na tinoni karovodi za gamu.

¹⁰ Kubo tinoni za na dia rangerange mina lotu ko mari taloi rijodia taqu, beto ko mari varigabala vikere beto marike varitavaragua ria.

¹¹ Beto kubo tinoni korokorotai sekesekeki za mari votu lame ko pala mari toka vapisuria ria zoku tinoni.

¹² Pala zara mina koi vei gigiri vei za na reregena na toa ikikerena ko na toa variroqu tadiria

na tinoni za mina lomozo betonana.

¹³ Ba aza gu za vangaju kamua na betobetona za mina taalo.

¹⁴ Ko na nongoro leana ani, aza na veveina na binangara tana Tamaza, za mina tatarae pa kasia guguzu doruna ko ria doru tinoni karovodi mari nongoria. Pa liguna tu aza za mina lame za na vinabetobetona na totozo,>> za gua i Jisu.

Na Zakazava Ikerena Jola

(Maka 13.14-23; Luke 21.20-24)

¹⁵ <<Pala muna batia za na **Zakazava Ikikerena Jola** aza vei za tori pojai tu i Daniela na tinoni korokorotai. Ko na Zakazava Ikikerena Jola* aza za mina turu pa ia madina pa ruma zelepade (Gamu gamu tiroa na paranga ani za mu vakoinonoa na ginuana).

¹⁶ Totonai mina vei aza za ria qari suvere pa Jiu-dia za mari uku zagereria tu ria na kubo ketakoi.

¹⁷ Aza za korapa suvere pa narena na nana ruma za mike mule gore qaqiriria na nana zakazava pa leo ruma.

¹⁸ Aza na tinoni za korapa pa nana inuma za mike mule tekua na nana poko.

¹⁹ Na totozo takulangadi tadiria na reko qari bogata beto ko tadiria qari izongo melalu ria na rane ria!

²⁰ Mu varavara tepai na Tamaza, ko nake pa totozo lomozo babi na rane Minyere za mu uku gamu.

²¹ Ura na tapata pa totozo aza za mina lavata joladi ria na tapata qari jola totonai vei za podalai

* **24:15** Na **Zakazava Ikikerena Jola** ani za maka tamaza beku sekeseke veveina za pojai i Daniela pa Daniela 9.27; 11.31; 12.11.

na kasia guguzu ko za lame kamu koviria. Ko pa liguna za kepore za maka tapata mina ikikerena jola vei ani.

²² Ba za tori vapapakia tu na Tamaza za na ngutidi na rane totonai. Goto bike vei za kepore maka tinoni bi boka toa. Ba koko vei gu za roquroquria na nana tinoni tamijatadi za na Tamaza za vei za mina vapapakia za na ngutidi na rane pa totozo tapata aza.

²³ Vei ari bi paranga veinigo maka tinoni totonai, <Dotu, nari za na Karisito!> babi, <Zana aza!> bi gua, ba keta vazotoa.

²⁴ Ura pala mari votu lame ria na karisito seke-sekedi beto na tinoni korokorotai sekese-kedi ko mari roitidi ria na roiti varivagabara poreveveidi beto mari vavoturia na dia vinagilagila, ko vei mari boka za mari toka vapiruria tugu vei ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza.

²⁵ Mu vainongoro! Za ogoro kamua na totozo aza za qa korapa pojadigamu ara ani.

²⁶ Ko vei ari bari ule veini vadigamu ria na tinoni, <Nari! Korapa suverenana gu pa qega aza!> bari gua, za keta votu lao. Babi, <Zana! Korapa gu suverenana pa leo ruma aza!> bari gua, za keta vazotoria.

²⁷ Ura na bola lame tana Tuna na Tinoni za pala mina vei gu na kapi za malara podalai pa kale zagere tapo ko za kamu pa kale suvu tapo.

²⁸ Ketakoi za kole na kobukobu tinoni ukenu za pala mari varikamu ketakoi za na nyae,>>† za gua i Jisu.

† 24:28 Na nyae babi maka manugu za vei na zako ko za boka ganigani nyabo babi na tini kobukobu tinoni.

*Na Bola Lame tana Tuna na Tinoni
(Maka 13.24-27; Luke 21.25-28)*

²⁹ <<Mina jola za na tapata pa rane ria,
za pala mina rodomo za na tapo,
na popu minake kabere,
na seru pa noka mari lotu,
beto doru zakazava pa noka mari tajou
vakanoko beto.

³⁰ Beto mina tabata votu lame pa vavagalo kota
za na vinagilagilana na Tuna na Tinoni. Beto za
mari lukana tadungana beto ria doru tinoni pa
kasia guguzu totonai mari batia na lamena na
Tuna na Tinoni pa lei pa noka, mina lame tavitia
na neqi lavatana beto na kabere lavatana.

³¹ Mina taivu vaqovaqoro viva za na kuvili,
beto mina garunu laodi aza ria na nana mateana
pa doru kota pa kasia ababana, ko mari toka
varikamudi na nana tinoni tamijatadi pa doru
uququdi na kasia guguzu pa maka uququna na
noka kamua maka uquna.

³² Mu dogoria na suvege piqi ko mu tekua maka
vinakabere. Totonai mina ijoko ko mina podalai
equru ko mina bu valeana, nari za qu gilagilai za
tori takelai tu za na suvege aza ko za tata gu za
nana totozo vua.

³³ Pala zara tugu muna vei za gamu na totozo
aza. Tonai muna batiria gamu ria doru zakazava
ari, za pala muna gilagilaimiu gu za tata za na
totozo, ko za tata vitivitigi gu za na Tuna na Tinoni.

³⁴ Ara ma poja zozotodigamu ara gamu: doru
zakazava ari za pala mari gore votu totonai mari
oqoro uke beto na zazae tinoni koviria.

³⁵ Na oka beto na pezo za mari maragutu, ba ria na qua paranga za marike izongo maragutu,>> za gua i Jisu.

*Na Rane na Totozo Qarike Tagilagila
(Maka 13.32-37; Luke 17.26-30, 34-36)*

³⁶ <<Goto na veveina na rane beto na totozo aza za kepore maka tinoni bi gilagilai. Ria na mateana pa noka babi na Tuna ba zake gilagilai, goto makana gu na Tamana za gilagilai.

³⁷ Na bola lame tana Tuna na Tinoni za pala mina maka moqaza podeke vei tugu pa totozo ti Noa.

³⁸ Ria na rane totonai za oqoro dururu na abana, za ria na tinoni za qari kole ganiganigedi, qari kole bukubukugedi, beto ria na marene na reko za qari varivarielavadia, tinganai ko za kamu za na ranena za luge pa leo aka i Noa.

³⁹ Ba qarike izongo vagilagila podekia tugu ria za na za korapa taroiti, tinganai ko za gore na vae ko za pogoza vakeni beto paledi. Pala zara tugu mina lame vasiboro vei za na lamena tana Tuna na Tinoni.

⁴⁰ Na totozo aza za kori tinoni mari korapa roiti pa inuma, za maka za mina tateku vakeni goto maka za mina taloi pale.

⁴¹ Kori reko za mari korapa kija vaavururia na dia kiko vuiti, za maka za mina tateku vakeni goto maka za mina taloi pale.

⁴² Ko za vei za mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na rane mina lame na miu Bangara.

⁴³ Gamu gilagila voleaniamiu gamu za vei bi tori gilagila momoenana tu na tinoni kolenana

ruma za ae totozo mina kamu na tinoni ikiko, za pala mina suvere gelegele ko minake boka pururu lugea na tinoni ikikona za nana ruma.

⁴⁴ Ko za vei za gamu mu kole suvere vanaqiti doru totozo, ura na Tuna na Tinoni za mina lame na totozo gamuke rove veini mina lame,>> za gua i Jisu.

Na Nabulu Tarangena beto na Nabulu nake Tarangena
(Luke 12.41-48)

⁴⁵ <<Ego koviria ma vavakato vadigamu na veveina na nabulu tarangena. Na nabulu tarangena za aza tugu maka za vatiolatai na bangara ko za kopu valeadi ko za iadi na ganigani ria pa tatamana tana bangara pa totozo za nguti vakoledi na bangara.

⁴⁶ Mina tamana za na nabulu aza totonai mina mule na nana bangara za mina batia za korapa tugu roitini aza za na roiti za taiani ko mina roitini.

⁴⁷ Ma poja zozotodigamu ara gamu: pala mina vatiolata lavatia zozoto na nana bangara aza, ko mina kopu vani doru nana izizongo.

⁴⁸ Ba vei bike nabulu leana aza ko bi roquroqua aza za pala minake oqanai mule lame za nana bangara bi gua,

⁴⁹ ko bi podalai majamajaria ria na nabulu tavitina, beto bi somana tekuteku beto bukubuku tavitiria ria na tinoni bukubukudi.

⁵⁰ Ego beto mina mule kamu za na bangara tana nabulu ani na rane beto na totozo mina korapa suvere muma ko minake gilagilai aza.

⁵¹ Na bangara mina lomoto kobukobu pale aza, beto mina vakole tavitidi ria na tinoni sekesekeki. Ketakoi za mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni,>> za gua i Jisu.

25

Na Vavakato Vavapadadi ari ka Manogaputa Reko

¹ <<Pana totozo aza za na binangara pa noka za pala ari mina vei. Koledia ari ka manogaputa reko koregadi qari okoto pogozoria na dia juke ko mari lao gozoria za na tinoni mina varielava tonai mina lame ko mina tekua na maqotana qari gua.

² Ari ka lima za na duviduvilidi goto ari ka lima za na tavagigaladi.

³ Ari ka lima duviduvilidi qarike pogoza vatanadi na oela za na dia juke.

⁴ Goto ria na tavagigaladi za qari pogozoria na dia juke beto qari okoto toto pogoza vatanadi pa dia tototodi za na oela.

⁵ Ego za vavabongi na kamuna za na tinoni varielava, ko qari doki ko qari puta beto ria doru.

⁶ Ko za tori varikorapai bongi tu na kota, za tanongoro za na kuku, <Vainongoro! Ani za na tinoni varielava! Mu votu lame gozoria!> qari gua.

⁷ Nari qari okoto sasuru iqolo beto ari ka manogaputa reko koregadi ko qari okoto piju vatoria za na dia juke.

⁸ Beto za ari ka lima reko duviduvilidi qari paranga laoria ari ka lima tavagigaladi, ari qari gua vei, <Muna vadigami tu kaki miu oela, ura

iapeki gu mina pidili gapugapu na mami juke gami,> qari gua.

⁹ Ba qari oe lao ria na tavagigaladi, <Dai, ura nake padada gita doru ria na mami oela ari. Goto mu mule lao vai sogamiu tadiria qari vavai oela,> qari gua ria.

¹⁰ Ego ko pa ligudi tu qari korapa keni nyaqo oela ari ka lima reko duviduvilidi ari, za kamu gu za na tinoni varielava. Ko ari ka lima reko tavagigaladi qari tori vatana vakoledia tu za qari luge lao tavitia aza pa vavolo varielava. Ko qari luge beto ria za tapate gu za na atakamana.

¹¹ Ko liguligu tu beto za qari kamu ari ka lima reko koregadi duviduvilidi. Ko qari kamu kole kukuku, ari qari gua, <Bangara! Bangara! Mu revanga vadigami!> qari gua.

¹² Ba za oe laoria na tinoni varielava ria, <Ma poja zozotodigamu ara za gamu: qake izongo gilagilagamu ara za gamu,> za gudi na tinoni varielava.

¹³ Ko za vei za mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na ranena beto na totozo tonai mina lame na Tuna na Tinoni,>> za gua i Jisu.

*Na Vavakato Vavapadapadadi ari kue Nabulu
(Luke 19.11-27)*

¹⁴ <<Ura pana totozo aza za na binangara pa noka za ari mina vei. Kolenana za maka tinoni za taloi keni pa maka nana rererege. Tonai za ogoro keni za kukuria ria na nana nabulu ko za okoto ia vadi na nana zakazava ko mari kopu vani za gudi.

¹⁵ Ko tana maka za vani ka lima baeke poata, tana maka za vani kori baeke poata, beto tana maka mule za vani maka baeke poata. Ria doru

za okoto vadi na padana na dia boka beto za taloi keni pa nana rererege.

¹⁶ Ego na nabulu aza za tekua ka lima baeke poata za aza tugu za tekua za keni gu varoitia za na poata, ko na vuana za tekua za ka lima baeke poata mutugu.

¹⁷ Aza na tinoni za tekua kori baeke poata ba za vei tugu, ko na vuana za tekua za kori baeke poata mutugu.

¹⁸ Goto aza na tinoni za tekua maka baeke poata, za za keni gelia na pezo ko za golomo vapaea za na poata tana nana bangara.

¹⁹ Ego za zovai tu beto za gabala mule kamu za na bangara tadi ari kue nabulu ari ko mi dogoria ae qari varoitia veini ria ari ria na nana poata za gua.

²⁰ Na nabulu za tekua ka lima baeke poata za luge lao, ko za kaqama laoni aza ka lima baeke poata beto ka lima baeke poata mule na vuana. Beto za paranga aza, <Bangara, ka lima baeke poata za qu vaniziu ao. Dogoro! Qa vavuai ko ka lima baeke poata mule za qa tamo laoni ara tonai,> za gua.

²¹ Nari za parangia na bangara aza, <Leana jola. Na nabulu leleamu beto na tarangemu ao. Qu tarange pa kopuna ka viza poata ari ao, ko koviria mana vakopunigo kubo zakazava ara ao. Mae lame ko mu somanani na qeraqera tana mua bangara,> za guni.

²² Beto za luge lao gu mule aza na tinoni za tekuria kori baeke poata, ko ari za guni vei, <Bangara, kori baike poata za qu vaniziu ao. Dogoro!

Qa vavuai ko kori baeke poata mule za qa tamo laoni ara,> za gua aza.

²³ Nari za parangia na bangara aza, <Leana jola. Na nabulu leleamu beto na tarangemu ao. Qu tarange pa kopuna ka viza poata ao, ko koviria mana vakopunigo kubo zakazava ara ao. Mae lame ko mu somanani na qeraqera tana mua bangara,> za guni.

²⁴ Beto za luge liguligu lao za na nabulu za tekua maka baeke poata, ko za paranga, <Bangara, qa gilagilaiqua ara za maka tinoni tapatamu ao. Ura ao qu boka ababu ketakoi quke umuma, beto qu aqaqono varikamu ketakoi quke vavuvuzia maka kiko.

²⁵ Ko qa matagutuqua ara, ko qa keni geli golomo vapaea pa pezo za na mua poata. Ko, dogoro, ani aza na mua,> za guni.

²⁶ Nari za oea na nana bangara, ari za guni vei, <Na nabulu ikikeremu beto na ududapelumu ao! Beko qu tori gilagilaimua tugu ao za ara qa ababu ketakoi qake umuma beto qa aqaqono varikamu ketakoi qake vavuvuzia maka kiko.

²⁷ Ko za vei za vei buke nyorogua varoitia ao aza, za bu valugea gu pa banga za na qua poata. Ko bu vei ao za totonai ba mule kamu za ba kamu tekua za na qua poata taviti vuana.

²⁸ Ego ko, ka viza nabulu, mu tekua za na poata tana tinoni ani, ko mu valao vani aza na tinoni za izongia manogaputa baeke poata.

²⁹ Ura na tinoni za kolenana za mina taia mutugu ko mina pugele nyonyoa na nana. Goto na tinoni za kepore nana za mina tateku pale za aza vei iapeki za izongia aza.

³⁰ Mu tekua za na nabulu kepore maka za bi vapodoa ani, ko mu gona votu laoni pa peguru rorodomona. Ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni,> za gudi,>> za gua i Jisu.

Na Tuna na Tinoni mina Tutidi ria Dodoru Tinoni

³¹ <<Tonai mina lame pana neqi tana bangara za na Tuna na Tinoni za pala mari tutia ria doru mateana, ko mina nyumu pa nana nyumunyu-muna bangara aza.

³² Ko ria doru puku tinoni za mari varikamu lao pa moena aza. Ko aza mina varipikataidi pa kori pikatana maka moqaza podeke vei na sepati za mijata pikata tekuria na sipi tadiria na qoti.

³³ Ko mina vakoledi pa kale matuana ria na sipi, goto ria na qoti za mina vakoleria pa kale merina.

³⁴ Beto za mina parangaria na bangara ria na tinoni pa kale matuana, <Mae, lame gamu za manadigamu na Tamaqu! Mu teku izongia na binangara, aza za vatana vakole vadigamu na Tamaza pa podapodalaina tu tonai za taroiti na kasia guguzu.

³⁵ Ura tonai qa burana ara za gamu iaziu, qa kidepe ara za gamu vabukuziu, na tinoni gotoqu ara ba gamu vatoga valeaziu gamu pa miu ruma.

³⁶ Na gadogadoqu, ba gamu vapokopokoziu; qa mo, ba gamu kopuniziu gamu; tonai qa tapiu, ba gamu ovikiziu tugu gamu,> mina gua.

³⁷ Nari mari oea ria na tinoni tuvizidi, ari mari gua, <Bangara, pa viza za qu burana ao ko gami iago gami? Toto za qu kidepe ao za gami lao vanigo na pie gami?

³⁸ Pa viza za na tinoni gotomu gamigunigo, ko gami vatogago pa mami ruma gami? Beto pa viza gami batigo na gadogadomu ko gami vapokopokogo gami?

³⁹ Toto za gami batigo qu korapa momomu ao beto ko pa viza za na suveremu pa ruma varipiuna ko gami lalao ovikigo gami?> mari gua.

⁴⁰ Nari mina oeria na Bangara ria, ari mina gudi vei, <Ma poja zozotodigamu ara gamu: tonai gamu roiti laoni gamu maka roiti leana tana maka ria na taiqu nake poreveveidi ari, za gamu korapa tugu roiti valame vaniziu ara aza,> mina gua.

⁴¹ Beto za mina paranga laoria aza ria pa kale merina, ari mina gua vei, <Mu taloi taqu za gamu, gamu za tori levelevedigamu tu na Tamaza. Mu lao pa iku kole jolana aza za tavatana vakole vani na bangaradi na tomete beto ko ria doru nana mateana!

⁴² Ura tonai qa burana ara, ba gamuke izongo ia podekeziu tugu ara za gamu; tonai qa kidepe, ba gamuke vabukuziu;

⁴³ tonai na tinoni gotoqu tugu ara, ba gamuke vatogaziu pa miu ruma ara za gamu; na gado-gadoqu tugu, ba gamuke vapokopokoziu ara za gamu; tonai na momoqu tugu beto na tapiuqu tugu pa ruma varipiuna, ba gamuke galaniziu ara,> za gua aza.

⁴⁴ Nari za mari oea ria za na Bangara, ari mari gua vei, <Bangara, toto za gami batigo gami qu kole burana, na kidepe, na tinoni gotomu, na gadogadomu, qu mo, babi qu tapiu ao, beto gamike pavu galanigo na tokanigo gami?> mari gua ria.

⁴⁵ Nari mina oeria na Bangara ria, ari mina gua vei, <Ma poja zozotodigamu ara za gamu: tonai gamu daimiu tokani za maka ria nake poreveveidi ari, za gamu daimiu tokaniziu tugu ara,> mina gudi.

⁴⁶ Ko ria na tinoni ikeredi ari za mari tavalao pa vinakilasa kole jolana, goto ria na tinoni tuvizidi za mari lao pa toa jola,>> za gua i Jisu.

26

*Ria na Tinoni Matamata qari Kukitini i Jisu
(Maka 14.1-2; Luke 22.1-2; Jone 11.45-53)*

¹ Ego totonai za beto varivagigalaidi i Jisu ria doru zakazava ari, za ari za gudi vei ria nana sepele,

² <<Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za kori rane gu za kole beto mina kamua za na rane vavolo Alokata, ko totonai za pala mina tavalao pa limadi ria na tinoni za na Tuna na Tinoni ko mina tavauke pa korosi,>> za gua.

³ Ko na totozo tugu aza za ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata tadiria na tinoni za qari varikamu pa ruma ti Kaiapasi aza na kuta iama lavata.

⁴ Ko qari roitidi kaki roquroqu vei beto mari aru tamana golomia ko mari vaukea i Jisu qari gua.

⁵ Ba ari qari kole variparanga vei ria, <<Dai, taneke roitini na roiti aza pa totozo vavolo Alokata, ura keta takole variperadi ria na tinoni,>> qari gua.

*I Jisu za Talumu pa Betani
(Maka 14.3-9; Jone 12.1-8)*

⁶ Ego za lao suverenana pa Betani i Jisu, pa ruma ti Saimone aza za rajai na poqupoqu perangaina.

⁷ Ko tonai za korapa tekuteku i Jisu za luge lao za maka reko za pogožia maka tototona za taroiti pa maka patu batabata leana. Za pugelia na lumu omanga lea beto za zae viva na vaina za na tototona aza. Ko za lobitia, beto za vuvani pa batuna i Jisu.

⁸ Nari totonai qari batia ria na sepele ani, za qari tagigiri ria ko qari paranga, <<Ae za vei ko za korapa aru vikevikeria na lumu zana!

⁹ Aza bi boka tatekuni poata lavatana zana, ko bi iadi ria na tinoni varivasevidi!,>> qari gua.

¹⁰ Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za na paranga qari pojai ria, ko ari za gudi vei, <<Ae za vei ko gamu korapa tu poja vikevikeria gamu za na reko ani? Maka roiti leana za roiti lameni aza taqu.

¹¹ Ura gamu suvere tavitiriamiu gu gamu doru totozo ria na tinoni varivasevidi, goto ara za manake suvere tavitigamu lalaoqua.

¹² Tonai za vuvani na lumu na reko ani za na tiniqu ara, za vatanani aza ko mina tagolomo za na tiniqu ara.

¹³ Ma poja zozotodigamu ara gamu: doru kota pa kasia guguzu mina tatarae na nongoro leana ani, za mina tavavavakato tugu za na roiti za roitini na reko ani taqu, ko minake tamuma za na reko aza,>> za gua i Jisu.

I Jiudasi za Tatabara ko Mina Gabala Kanai i Jisu

(Maka 14.10-11; Luke 22.3-6)

¹⁴ Pa liguna aza za maka ari ka manogori sepele, na izongona i Jiudasi Isikarioti, za lao tadiria na kuta iama,

¹⁵ ko ari za gudi vei, <<Na za muna vaniziu ara gamu, ko mana boka tokadigamu ko muna boka aru tamania gamu i Jisu?>> za gudi. Nari qari nguti tekuria za ka uengavuluputa poata siliva, ko qari vani.

¹⁶ Ko za podalai tugu na totozo aza za podalai nyaqonyaqa i Jiudasi za maka lolomo leana vei beto mina tokadi ko mari boka aru tamania ria i Jisu za gua.

I Jisu beto ria na Sepele qari Makarai tekua na Vavolo Alokata

(Maka 14.12-21; Luke 22.7-14, 21-23; Jone 13.21-30)

¹⁷ Tonai za kamua za na rane momoe tonai mina taroiti za na vavolona na Bereti Nake Kovuruna, za qari lao ria na nana sepele ko qari nanazia i Jisu, <<Pae za qu nyoroguani ao ketakoi mami vatana vanigo gami za na vavolo Alokata?>> qari guni.

¹⁸ Nari ari za gudi vei, <<Mu lao tana tinoni ani pa Jerusalema, ko ari muna guni vei, <Ari za gua vei za na tinoni varivagigalai, za tata kamua za na qua totozo. Ko koviria za ara beto ria na qua sepele za mami tekua na vavolo Alokata pa ruma tamu za gua,> muna guni,>> za gua i Jisu.

¹⁹ Ko qari lao tugu ria na sepele ko qari vatanani za na tekutekuna Alokata aza vei za pojadi i Jisu.

²⁰ Ego ko totonai za gore na veluvelu za nyumu tekuteku tavitiria i Jisu ari ka manogori nana sepele.

²¹ Ko tonai qari korapa tekuteku ria za paranga i Jisu, <<Ma poja zozotodigamu ara za gamu: maka gamu ari za mina gabala kanaziu ara,>> za gua.

²² Nari za qari takulanga beto ria na sepele, ko qari okoto nananaza makamakai aza, <<Bangara, nake ara za qu guniziu ao, uve?>> qari okoto gua.

²³ Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, <<Aza za somana togotogolo tavitiziu pa baolo ara na gana bereti za aza tugu za mina gabala kanaziu ara.

²⁴ Na Tuna na Tinoni za mina tavauke vei tugu aza za pojai na Kutikuti Tabuna, ba mina gana na takulanga aza na tinoni za gabala kanai aza! Za leana jola za bike pavu tavapodo za na tinoni aza! >> za gua i Jisu.

²⁵ Nari za paranga i Jiudasi, aza na tinoni za malumu ko mina gabala kanai i Jisu, <<Rabi, nake ara za qu guniziu ao, uve?>> za gua.

Nari za oea i Jisu aza, <<Aza makamu qu pojai aza,>> za guni.

Na Vavolo tana Bangara

(Maka 14.22-26; Luke 22.15-20; 1 Koriniti 11.23-25)

²⁶ Ego totonai qari korapa tekuteku ria, za tekua i Jisu za na bereti, ko za manani, beto za kipakipai ko za iadi ria na nana sepele, beto za paranga, <<Pia ko mu tekua, ani za na tiniqu,>> za gua.

²⁷ Beto aza za ovulia za na kapa, ko za paranga leana laoni tana Tamaza, ko za vadi ria na nana sepele beto za paranga, <<Mu bukua gamu doru ani;

²⁸ na orunguqu ani, aza na vamauruna na taringutinguti tana Tamaza tadiria nana tinoni.

Na orunguqu ani za nyoro ko na vulazadi na sela tadiria na tinoni.

²⁹ Ma poja valeadigamu: pala manake buku sogai ara za na vaini ani, tinganai tu mina kamua na rane mana buku tavitidigamu ara na vaini korega pa binangara tana Tamaqu,>> za gua i Jisu.

³⁰ Beto za jola gu za vei zara, za qari kerani maka kera, beto qari votu ko qari taloi lao pa kubo pa Olive.

*Za Korotoni i Jisu za i Pita mina Kilu Paleni aza
(Maka 14.27-31; Luke 22.31-34; Jone 13.36-38)*

³¹ Ego ketakoi za parangaria i Jisu ria na nana sepele, <<Pana veveiqu ara za ngena bongi za gamu doru pala muna uku loi pale betoniziu ara, ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna,
<Ara mana vaukea za na sepati,

ko na varikamu godo sipi
za mari okoto nyanyalia na kota,> za gua.

³² Ba pa liguna mana turu mule pa uke ara, za mana lao momoe pa Qalili ara,>> za gua.

³³ Nari ari za gua vei i Pita, <<Goto ara za vei mari uku loi palenigo tu ria doru, ba manake uku loi palenigo ara!>> za gua.

³⁴ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Ma poja zozotonigo ara ao: pa na bongi tugu ani tonai mina oqoro kiu na kokorako za pala muna kilu paleniziu kue totozo ara ao,>> za guni.

³⁵ Nari za paranga i Pita, <<Vei mana uke tavitigo tugu ao, ba manake izongo kilu palenigo tugu ara,>> za gua. Ko ria doru sepele za qari paranga vei beto tugu zara.

*Za Varavara pa Qetisemani i Jisu
(Maka 14.32-42; Luke 22.39-46)*

³⁶ Ego beto za tokaria i Jisu ria na nana sepele, ko qari lao pa maka ia na izongona pa Qetisemani. Beto za poja veidi ari, <<Mu nyumu pani za gamu, goto ara ma jola lao varavara pata lao pa nari,>> za gudi.

³⁷ Ko i Pita gu beto kori tuna marene gu i Jebeti za tokaria. Za takulanga beto za roquroqu mamata vitivitigi aza,

³⁸ ko za parangaria ari kue, <<Za lavata jola pa buloqu za na takulanga ani, ko pala mina boka vagojozi tu. Mu suvere pani ko mu suvere gelegele tavitiziu,>> za gudi.

³⁹ Beto za rerege rijo lao iapeki aza, ko za gona kole opo kokou pa pezo, ko za varavara, <<Tamaqu, bi vei bu boka ao, za mu varijoia taqu za na kapa vitigi ani. Ba nake aza vei qa nyoroguani ara za mina taroiti, goto aza tu vei qu nyoroguani ao,>> za gua.

⁴⁰ Beto za rerege mule lao tadi ari ka kue sepele, ko za batiria qari korapa putagedi nari za parangia i Pita, <<Ai vei, quke boka suvere gelegele tavitiziu ara maka totozo papakana za gamu?

⁴¹ Mu suvere gelegele beto mu varavara ko muke gozoria na toketoke. Na ongongu za malumu, ba na tini za munyala,>> za gua aza.

⁴² Beto za gabala mule sogala lao varavara i Jisu, ari za gua vei, <<Tamaqu, vei minake boka tavarijo za na kapa vitigi ani goto mana bukua tugu ara, ba leana gu. Aza gu qu nyoroguani ao za mi taroiti,>> za gua aza.

⁴³ Za beto aza za gabala mule sogla lame mutugu tadi ari ka kue sepele za batiria qari korapa puta betogedi, ura za ngaolo vitivitigiria na nyoro puta.

⁴⁴ Ego za loiria mutugu i Jisu ari ka kue ko za mule keni sogla varavara na vinaue totozo, ko za maka pojaria mutugu aza ria za tori varavaradi tu.

⁴⁵ Beto za gabala mule tadi ari ka kue sepele, ko ari za gudi vei, <<Gamu korapa tugu putagemiu beto minyeremiu za gamu? Dogoro! Mi kamua gu za gua za na totozo na Tuna na Tinoni mina tavakarovo lao pa limadi ria na tinoni seladi.

⁴⁶ Turu ko talao. Dogoro! Za kamu gu ani na tinoni za gabala kanaziu ara,>> za gua i Jisu.

*I Jisu qari aru Tamania ria qari Kanai
(Maka 14.43-50; Luke 22.47-53)*

⁴⁷ Ko za korapa tugu paranga vei zara i Jisu za bola gu i Jiudasi, aza maka ari ka manogori sepele. Qari garunu vatutini ria na kuta iama beto na tiolata matamata tadiria na tinoni za maka puku minete tinoni lavata. Qari okoto pogoza benete variperana beto na kubau.

⁴⁸ Ko za tori poja vakoledi tu ria i Jiudasi perangaina za maka vinagilagila mina roitini ti Jisu, ari za gudi vei, <<Aza na tinoni mana lao aoa ara, za aza tugu za na tinoni gamu nyoroguani gamu, ko muna lao gu aru tamania aza,>> za gudi.

⁴⁹ Ko za rerege toto lao gu i Jiudasi i Jisu, ko za gozoro qeraqerani, <<Leana, Rabi!>> za gua, beto za aoa i Jisu.

⁵⁰ Nari ari za guni vei i Jisu aza, <<Baere, na za za qu lameni ao?>> za gua aza.

Beto za qari aru tamania ria i Jisu.

⁵¹ Na totozo tugu aza za maka ria na sepele za tutia i Jisu za saputu tekua za na nana benete variperana ko za taqaza teusu pale za maka kale talingana na pinauzu tana kuta iama lavata.

⁵² Nari za lao i Jisu ko za tokea za na tinoni aza, <<Mu soba muleni pa nana sobasobana za na mua benete zana! Ria doru qari aru benete varipera za mari uke tugu pa benete varipera.

⁵³ Ae za vei quke gilagilai tu ao za nake tapatana taqu za ara ba boka tepai gu na Tamaqu ko bi garunu lageredi ria na zoku vuro mateana ko bari tokaniziu?

⁵⁴ Ba vei mana roiti vei zara ara, za minake boka gore votu za aza vei za pojai pa Kutikuti Tabuna na veveina aza qa korapa gozoria ara,>> za guni i Jisu aza.

⁵⁵ Na totozo aza za ari za gudi vei i Jisu ria na minete tinoni, <<Maka tinoni raja ikikoqu ara ko gamu pogoza bola tariniziu tu na benete beto na kubau ko muna tekuziu? Doru rane za pa kakabarena na zelepade gu qa kole suvere vari-vagigalai ara, ba gamuke aru tamanaziu.

⁵⁶ Ba doru zakazava ari za qari taroiti ko vei tugu ko mi gore votu beto ria na korokorotai tadiria na tinoni korokorotai,>> za gua aza. Beto za ria doru sepele za qari okoto uku loi pale aza.

*I Jisu za Tatoka lao pa Kauniseli Tadiria na Jiu
(Maka 14.53-65; Luke 22.54-55, 63-71; Jone
18.13-14, 19-24)*

⁵⁷ Ego ko ria tugu qari aru tamana tekua i Jisu za qari toka laoni aza pa ruma ti Kaiapasi, aza na

kuta iama lavata. Ko ketakoi qari kole suvere varivarikamudia ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata.

⁵⁸ Ba i Pita za kole tututi vazozounana tu pa liguligu, tinganai za lame kamu pa bolebole sebe-sebe na ruma tana kuta iama lavata. Beto za luge lao pa leo kakabarena na ruma ko za lao nyumu varirurainana tadiria na nabulu kopu ko mi dogoria aza za na roiti mari roitini ria ti Jisu za gua.

⁵⁹ Qari podekia ria na kuta iama beto ko ria doru tiolata pa kauniseli ko mari nyaqo votudi za kaki vinazozoto sekesekeki, ko mari boka vaukea i Jisu qari gua.

⁶⁰ Ko kubo ria za qari turu vavotuvoturua na paranga sekesekeki, ba kepore za maka ginugua leana bari batia vei bari boka vaukea aza. Pana vinabetobetona za qari turu za kori tinoni,

⁶¹ ko ari qari gua vei, <<Za paranga za na tinoni ani, <Mana boka jegara pale ara za na zelepade madina tana Tamaza, beto pa rane vinaue za mana vaturu sogai ara,> za gua,>> qari gua ari kori.

⁶² Nari za turu za na kuta iama lavata ko za nanazia i Jisu, <<Ae vei, quke boka oeia ao aza qari jutunigo ari kori zara?>> za guni.

⁶³ Ba zake vagala i Jisu.

Nari za paranga za na kuta iama lavata, <<Pa korapa izongona na Tamaza toana za qa pojanigo ara ao: mu ule valeana vadigami, ao tugu za na Karisito na Tuna na Tamaza?>> za gua.

⁶⁴ Nari za paranga i Jisu, <<Aza tugu qu pojai ao. Ba ma poja voleanadigamu ara ani: podalai koviria ko mi lao pala muna batia gamu za na

Tuna na Tinoni mina nyumu pa kale matuana na Tamaza vivana jola, beto mina mule lame vei pa lei pa noka!>> za gua i Jisu.

⁶⁵ Aza tugu za nongoria za paranga vei zara i Jisu za bako rikata pale na kuta iama lavata za nana poko beto ari za gua vei, <<Za vamoroania na Tamaza za na tinoni ani! Na vinazozoto za mule za tana nyaqoa gita? Dogoro, gamu tori nongoriamiu tugu gamu za poja vikevikeria na Tamaza ani!

⁶⁶ Ko na za na roquroqu gamu vanyumua za gamu ka viza bangara?>> za gudi.

Nari qari oe ria na tinoni lavalavata, <<Za pada vitivitigi gu ko mina tavauke aza,>> qari gua.

⁶⁷ Beto nari za qari tue taria na izumatana beto qari iriruni na variiriruna. Ria kaki tinoni qari kole popoaria

⁶⁸ za ari qari paranga veini aza, <<Ego tu, ao na Karisito! Mu ule vadigami tu moko i ze i za korapa majago?>> qari guni.

I Pita za Kilu Paleni i Jisu

(Maka 14.66-72; Luke 22.56-62; Jone 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ego totonai za korapa nyumunana pa kak-abarena na ruma tana kuta iama lavata i Pita, za lame za maka nabulu reko ko za parangia, <<Ao tugu za maka qu tututia i Jisu na tinoni Qalili!>> za guni.

⁷⁰ Ba za kilu paleni aza pa moedi ria doru, ari za gua vei, <<Qake gilagilai ara za na manugu qu korapa pojai ao zana,>> za gua.

⁷¹ Tonai za votu lao pa atakamanana na kak-abarena na ruma za batia mule maka nabulu reko

aza, ko ari za gudi vei ria na tinoni qari suvere ketakoi, <<Na tinoni ani za kole tugu tututi ti Jisu na tinoni Nazareti!>> za gua.

⁷² Ba za kilu pale mutugu taviti mauulu i Pita, ari za gua vei, <<Qake izongo gilagila podekia tugu ara za na tinoni zana!>> za gua.

⁷³ Za oqoro zovai gu za vei zara, beto za qari lao gu ria na tinoni qari kole turu ketakoi ko ari qari guni vei i Pita, <<Ao zozoto gu za maka ria qari tututia i Jisu, ura na vakerana na mua vokele paranga za ulenigo zozoto ao,>> qari guni.

⁷⁴ Nari za paranga i Pita, <<Qa mauulu ara ko qa korapa pojai na zozoto! Vei mana sekeseke za mina vakilasaziu na Tamaza! Qake gilagilai ara za na tinoni gamuguni gamu zana!>> za gua.

Ego aza tugu za paranga vei zara i Pita, nari za kiu gu za na kokorako.

⁷⁵ Beto za gilagilai kamua i Pita za aza vei za pojai perangaina i Jisu tonai ari za guni vei, <<Mina oqoro kiu na kokorako, za ao muna kilu paleniziu kue totozo,>> za guni. Ko za votu pa peguru i Pita ko za lukana vapazani.

27

I Jisu za Tatoka Lao ti Paelati

(Maka 15.1; Luke 23.1-2; Jone 18.28-32)

¹ Na volavolaza leana za qari varikamu ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata, ko qari kole varingodoni kaki roquroqu vei beto mari vaukea i Jisu qari gua.

² Beto za qari piua i Jisu ko qari toka laoni ti Paelati na qavuna.

*Na Ukena i Jiudasi
(Roiti 1.18-19)*

³ Ego tonai za gilagilai i Jiudasi, aza za gabala kanai i Jisu, za tapitu ko mina tavauke i Jisu, nari za roqu mule aza ko za pogoza mule laodi tadiria na kuta iama beto na tiolata matamata za ka uengavuluputa poata siliva,

⁴ ari za gua vei, <<Qa sela ara, ura na tinoni tuvizina za qa gabala kanai ara ko mina tavauke,>> za gua.

Nari ari qari guni vei ria aza, <<Ko ae mami veini gami? Aza na mua ginugua tu makamau ao aza,>> qari guni.

⁵ Nari za lao gona paleni pa zelepade madina i Jiudasi za na poata, beto za taloi keni boru ukenana.

⁶ Ko qari tekua ria na kuta iama za na poata, beto ari qari gua vei, <<Na poata laona na orungu za ari, ko nake tavamalumuna pana Vavanau za mina tavalao pa poata ruma zelepade,>> qari gua.

⁷ Ko qari varingodoni ria za na roquroquna na poata aza ko qari vaini maka iapeki kobu pezo tana tinoni za roiti raro patu, ko ketakoi za na varivarigolomona tadiria na tinoni gotodi.

⁸ Zara za vei ko na ia aza za qari vaizongoni na Kobu Pezo Orungu, ko za korapa kole tinganai za kamua tu pa rane pa ngenari ani aza.

⁹ Ko za gore votu tugu za na korokorotai aza za lame vei ti Jeremae na tinoni korokorotai, ari za gua vei, <<Ko qari tekuria za ka uengavuluputa poata siliva, na vaina aza qari malumu vaini ria na tinoni Izireli,

¹⁰ ko qari vaini iapeki kobu pezo tana tinoni roiti raro patu, aza za garununiziu na Bangara ara ko mana roitini,>> za gua.

I Paelati za Nanazia i Jisu

(Maka 15.2-5; Luke 23.3-5; Jone 18.33-38)

¹¹ Ego ko za lao turu pa moena i Paelati na qavuna i Jisu, ko za nanazia na qavuna aza, <<Na bangara tugu tadiria na Jiu ao?>> za guni.

Nari ari za gua vei i Jisu, <<Aza tugu qu pojai ao zana,>> za guni.

¹² Tonai qari jutuni doru paranga ria na kuta iama beto na tiolata matamata, za zake pavu oeria i Jisu ria.

¹³ Nari za parangia i Paelati aza, <<Ae vei, quke nongororia ao za doru zakazava qari jutunigo zara?>> za guni.

¹⁴ Ba kepore tugu za maka pakata paranga peki bi oe laoni i Jisu, ko ketakoi za gabara jola za na qavuna.

I Jisu za Tamijata ko mina Tavauke

(Maka 15.6-15; Luke 23.13-25; Jone 18.39-19.16)

¹⁵ Ego pa doru totozo vavolo Alokata za na nana tutina tugu na qavuna za boka ruvata vadi ria na tinoni Jiu za maka tinoni tapiuna mari tepai.

¹⁶ Ko pa totozo aza za kolenana za maka tinoni tapiuna na tagilagila valeanana za maka tinoni ikikerena jola aza, na izongona i Jisu Barabasi.

¹⁷ Ko totonai qari lao varikamu beto ria doru tinoni za nanazaria i Paelati ria, <<I zei ari kori za gamu nyoroguanu gamu ba ruvata vadigamu ara?

I Jisu Barabasi ba i Jisu aza za tapoja na Karisito?
>> za gua.

¹⁸ Ura za gilagila valeanarianana i Paelati ari ka viza tiolata matamata za qari konoa gu i Jisu ko vei za qari loi laoni tana.

¹⁹ Totonai za korapa nyumunana pa nana nyumunyumuna pa ia varivaritutina i Paelati, za garunu laoni na maqotana tana za maka nongoro, ari za gua vei, <<Muke kotia ao na tinoni tuvizina zana, ura kubo zakazava varivatakulangadi za qa putagitaria ara pa bongi na veveina na tinoni zana,>> za gua.

²⁰ Ego pa totozo aza za ria na kuta iama beto na tiolata matamata za qari paranga sorisoriria na minete tinoni, ko mari parangia tugu i Paelati ko mi ruvatia i Barabasi goto i Jisu za mina tavauke tugu qari gua.

²¹ Ba i Paelati za nanazaria mule ria na minete tinoni, <<I ze i ari kori ari za gamu nyoroguani gamu ko ba ruvata vadigamu ara?>> za gudi.

Nari za, <<I Barabasi!>> qari gua.

²² Nari za parangaria i Paelati ria, <<Ko ae mana veini ara i Jisu aza za tapoja na Karisito?>> za gua.

Nari za qari oe lao ria doru, <<Aza za mi tavauke gu pa korosi!>> qari gua.

²³ Ba za nanaza liguria mutugu i Paelati ria, <<Na sela za za roitini aza?>> za gudi.

Ba totonai za qari velavela vaiolo viviva ria, ari qari gua vei, <<Vaukea pa korosi!>> qari gua.

²⁴ Totonai za dogoro gilagilai i Paelati za kepore mule maka za mina boka roitini aza goto na varipera gu za pala mina podo za gua, nari za lao nobu pie ko za loqa lima pa moedi ria na

minete tinoni, beto ari za paranga vei, <<Ara za qa talegazani za na uke tana tinoni ani! Koviria za na miu ginugua tu makamiu gamu ani,>> za gua aza.

²⁵ Qari paranga ria na minete tinoni doruna, <<Leana, gami beto ria na tumami mami gozoroni vinakilasa za na uke tana tinoni zana!>> qari gua.

²⁶ Ko za garunuria i Paelati ria na solodia ko qari ruvatia i Barabasi, beto za pa liguna qari iruni variiriruna i Jisu za loi lao vadi ko mari vaukea za gua.

*Qari Vavagoreni Qera i Jisu
(Maka 15.16-20; Jone 19.2-3)*

²⁷ Beto za qari toka laoni ria na solodia ti Paelati pa kakabaarena na ruma tana qavuna i Jisu, ko qari lao turu varilivutai betoni ria na minete solodia doruna aza.

²⁸ Qari jokolo vagore pale za nana poko, beto qari vazae sogani maka poko gojo jemejemerena.

²⁹ Beto qari tekua na kae suvege variokana ko qari polo vadididolai varipilupiluaini beto za qari vasolapani pa batuna, beto qari tekua maka kolu ko qari vaaruni pa lima kale matuana. Beto za qari kole totodongo pa moena ko qari kole vavagoreni qera, ari qari gua vei, <<Mi toa vakakaza tu na bangara tadiria na Jiu!>> qari gua.

³⁰ Beto za qari tue taria, beto qari majai na batuna.

³¹ Pa liguna qari beto vavagoreni qera veini zara, za qari vagore pale za na poko jemere qari vazaeni, ko qari vazae sogani nana poko, beto za qari toka votu laoni ko mari vaukea pa korosi qari gua.

*Za Tavauke pa Korosi i Jisu**(Maka 15.21-32; Luke 23.26-43; Jone 19.17-27)*

³² Ego totonai qari taloi keni za qari lao gozoria za maka tinoni pa Saerini, na izongona i Saimone. Qari juju tarini ko qari vapogozoni aza ria na solodia za na korosi ti Jisu.

³³ Qari lao kamua ria za maka ia na izongona pa Qoloqota, na ginuana za na Kota Batu Tomete.*

³⁴ Pa ia ketakoi za qari vani na vaini aza qari varisomanaini na zakazava pazana za vamalibua na vitigi. Ba tonai za gilagilai na lingilingina za paza nari za dainana bukua.

³⁵ Qari vaukea pa korosi ria aza, beto za qari gonani na patu mijamijata ko qari mijatia i zei mina tekuria ria nana poko.

³⁶ Beto nari za qari kole nyumu dogoro kopuni.

³⁷ Qari kuti vakolea pa korosi pa toto batuna pa narena aza ria na paranga za tajutuni aza, ari za gua vei: ANI I JISU NA BANGARA TADIRIA NA JIU.

³⁸ Ko qari makarai vauke tavitini aza za kori tinoni raja ikikodi, maka keta pa kale matuana, maka keta pa kale merina.

³⁹ Ria na tinoni qari rerege jola za qari begobegolo beto bekubekuturia na batudi beto qari au beto poja vikevikere pale i Jisu,

⁴⁰ ari qari gua vei, <<Ao na tinoni muna jegaria na zelepade madina beto pa rane vinaue muna roiti sogani qu gua! Ego tu mu alo mulenigo makamu vei muna Tuna na Tamaza ao. Mu tavizu goremua pa korosi!>> qari guni.

* **27:33** Zake tagilagila vei beto za tagigala na **Kota Batu Tomete** za na ia ani. Palu na dogorona pa zouna za na kubo aza za dogoro vei na batu.

⁴¹ Ko ria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata ba qari kole ngangangulu veini tugu zara i Jisu, ari qari gua vei,

⁴² <<Na goto tinoni tu za aloria, goto makana zake boka alo muleni makana! Na Bangara pa Izireli aza za gua ke! Ko koviria mi tavizu gore lagere tu pa korosi ko tavazozotoa.

⁴³ Za rangea ko na Tamaza beto makana ba, <Ara za na Tuna na Tamaza,> za gua. Ko aria ko tadogodogoro kopuni moko! Mina nyorogua tugu beka aloa na Tamaza aza!>> qari gua.

⁴⁴ Ari kori tinoni raja ikikodi qari titi tavitia aza pa kori kalena ba qari somana paranga ngangan-gulu veini tugu aza.

Na Ukena i Jisu

(Maka 15.33-41; Luke 23.44-49; Jone 19.28-30)

⁴⁵ Ego podalai na korapa rane za udea na rodomo kunikuni za na doru kota, ko za kole rodomo pada kue aoa.

⁴⁶ Ko za kamua padapada vei kue koloko za kukuku lukana i Jisu, <<Elai, Elai, Lama Sabakatani?>> za gua. (Na ginuana za ari za gua vei, <<Qua Tamaza, qua Tamaza! Ae za vei ko qu loi paleniziu tu ao?>> za gua.)

⁴⁷ Kaki ria qari korapa turu ketakoi za qari non-goriadia za paranga vei zara aza, ko qari paranga ria, <<Na tinoni zana za korapa kukua i Elaija,>> qari gua.

⁴⁸ Ko maka ria za siqarai abutu lao tekua maka poko, ko za vatubuluni maka buku pazana, ko za

vakolea pa uquna na kolu, beto za alaka zaeni ko mi vabukua za gua.

⁴⁹ Ba qari paranga ria kaki, <<Loia ko! Tadogodogoria mae, palu pala mina kamu aloa i Elaija zana!>> qari gua.

⁵⁰ Beto za maka lukana vaiolo viviva i Jisu, beto za loia na singo.

⁵¹ Ko pana totozo tugu aza za na toba poko babana za piko pa ia madina pa zelepade za tarikataori, za podalai tu pa nulu ko za gore tu kamu pa uquna pa pezo. Ko za jojou za na pezo ko qari tapaqaqapala za na patu,

⁵² ria na bevi varivarigolomona za qari tajejegara ko qari tarevanga, ko na motadi ria na tinoni tana Tamaza qari tori uke tu pa moa za qari tavatoa mule.

⁵³ Ko qari turu taloi pa dia bevi, ko pa liguna za turu mule i Jisu za qari luge lao pa guguzu tabuna pa Jerusalema, ko qari batiria ria na mota tinoni suveredi ketakoi.

⁵⁴ Na tinoni matamata gogoto beto ko ria na tinoni varipera qari suvere tavitia aza ko qari kole kopuni i Jisu za qari matagutu vitivitigi totonai qari vagilagilai na nunu beto doru zakazava qari taroititi, ko qari paranga ria, <<Zozoto na Tuna tugu na Tamaza za na tinoni ani!>> qari gua.

⁵⁵ Ego na motadi ria na reko qari rererege tavitia i Jisu na koko lame veidi pa Qalili ko qari tokatokani aza za qari kole tugu suveredia ketakoi. Qari turu pa zouna ko qari kole dogodogoro lao.

⁵⁶ Ko ari Mere pa guguzu Magadalene, i Mere na tinadi ari Jekopi i Josepa, beto na maqotana

i Jebeti za qari kole tugu suvere varisomanaidia tadiria na reko ketakoi.

I Jisu za Tavapae

(Maka 15.42-47; Luke 23.50-56; Jone 19.38-42)

⁵⁷ Ego totonai za gore za na veluvelu za kamu i Josepa maka tinoni izizongo pa Arimatia. Maka sepele tugu ti Jisu aza.

⁵⁸ Za lao ti Paelati aza ko za tepai za na kobukobu tinina i Jisu. Nari za vamalumia i Paelati ko mari loi lao vani i Josepa za na kobukobu tinina i Jisu za gua.

⁵⁹ Ko za lao tekua vagorea i Josepa za na kobukobu tinina i Jisu, ko za udeni maka poko liosona.

⁶⁰ Beto za lao vakolea pa nana bevi koregana, aza za koni ruri vaoqilia pa patu. Ko za bokili laoni maka patu lavata za pa atakamanana na bevi, beto za keninana.

⁶¹ Ko i Mere pa guguzu Magadalene, beto maka goto Mere mule za qari kole tugu nyumu bata lao veidia tugu pa bevi aza.

Ria na Solodia qari Kopuni na Bevi

⁶² Ego za rane sogana kota, na rane Minyere, za qari makarai lao kamua i Paelati ria na kuta iama beto na Parese.

⁶³ Ko qari paranga ria, <<Bangara, gamike roqu mumani gami za na paranga tana tinoni seke-sekena zana totonai za korapa toana aza za pojai, ari za gua vei, <Pa rane vinaue mana toa mule pa uke ara,> za gua.

⁶⁴ Ko muna garunu laodi tu kaki tinoni kopu za pa bevi ko mari kopu voleanani tinganai mina

jola tu kue rane. Keta ria na nana sepele gu mari kamu iko tekua za na kobukobu tinina beto mari lao sekeseke tadiria na tinoni, <Za tori toa mule tu pa uke aza,> keta mari gua. Ko aza na sekeseke aza za keta mi ikerena jolani na momoena,>> qari gua.

⁶⁵ Nari za ari za gudi vei i Paelati, <<Mu lao tekuria kaki solodia ko mu kopu valeana veini aza muna bokai gamu za na bevi,>> za gudi.

⁶⁶ Nari qari taloi keni ria ko qari lao varamata valeania maka vinagilagila pa patu patena na bevi, beto za qari vasuvereria na tinoni kopu ko mari kopu valeanani qari gua.

28

I Jisu za Toa Mule pa Uke

(Maka 16.1-8; Luke 24.1-12; Jone 20.1-10)

¹ Ego pa liguna na rane Minyere ko na volavolaza leana na rane momoe pa vuiki, za i Mere na reko pa guguzu Magdalene beto maka goto Mere mule za qari lao ko mari dogoria na bevi qari gua.

² Nari za raja za maka nunu lavata, ura maka mateana tana Bangara pa noka za gore lagere beto ko za bokili variyo pale za na patu za tapateni na bevi, beto za keza kole nyumunana pa narena.

³ Ko na dogorona na tinoni aza za vei na malarana na kapi, beto nana poko ba qari keka keala lelei.

⁴ Ria na tinoni kopu ba qari matagutu vitivitigini aza, ko qari gona kole neqeneqere vei na tinoni mari uke qegua.

⁵ Beto ari za gudi vei na mateana ari kori reko, <<Muke matagutu! Qa gilagilaiqua ara za gamu

korapa nyaqoa gamu i Jisu aza za tavauke pa korosi.

⁶ Kepore pani aza, ura za tori toa mule tu aza aza mina vei za gua za tori poja vakolea tu perangaina. Mae, lame ko mu dogoria za ketakoi za kole aza perangaina.

⁷ Beto za muna siqarai lao pojadi ari ka viza nana sepele, <Za tori toa mule tu pa uke aza, ko koviria za tori lao momoe tu pa Qalili aza. Ketakoi tu za muna batini gamu!> muna gudi. Mu roquroqua aza qa koni pojadigamu ani,>> za gua za na mateana.

⁸ Ko qari taloi siqasiqarai pa bevi ari kori. Qari matagutudia tugu, ba qari qera vitivitigi tugu, ko qari abutu keni ko qari lao pojadi ria na nana sepele qari gua,

⁹ za lame tugu gozoro qeraqeradi i Jisu, <<Leana!>> za gua. Nari qari lao tana ari kori, ko qari todongo aru tamana pa kori nenena, ko qari vatarazaea aza.

¹⁰ Beto za parangaria i Jisu ari kori, <<Muke matagutu! Mu lao pojadi ria na taiqu ko mari lao pa Qalili. Ko ketakoi tu za pala mari batiziu ria ara,>> za gua aza.

Na Vavakato tadiria na Tinoni Kopu pa Bevi

¹¹ Ego ko totonai qari korapa rerege mule keni-dia ria na reko, za kaki ria na solodia qari kopu pa bevi za qari lao pa Jerusalema, ko qari lao vavakatodi tadiria na kuta iama ria doru ginugua qari podo ari.

¹² Nari qari varikamu ria na kuta iama na tiolata matamata ko qari vaturua za maka roquroqu ko

qari vani vazokudi na poata ria na solodia qari kopu pa bevi,

¹³ beto ari qari naqu veidi, <<Ari muna gua za gamu, <Gami kole puta gami na bongi za qari kamu iko tekua ria na nana sepele za na tinina,> muna gua.

¹⁴ Vei mina nongoria na qavuna za na ginugua ani, za gami pala mami paranga valomolomozia aza ko gamu munake gozoro tapata,>> qari gua.

¹⁵ Ko qari aru vakarovia ria na solodia qari kopu pa bevi za na poata, beto qari tutia tugu aza vei muna roiti vei qari gudi ria na kuta iama. Ko na vavakato aza za tavarerege tadiria na tinoni Jiu tinganai za kamua pa rane pa ngenari.

Za Votu Tadiria na nana Sepele i Jisu

(Maka 16.14-18; Luke 24.36-49; Jone 20.19-23; Roiti 1.6-8)

¹⁶ Ego ko qari taloi lao pa Qalili ria na nana sepele pa kubo ketakoi za poja vakoledi i Jisu mari adono za gudi.

¹⁷ Ko totonai qari batia ria i Jisu za qari vatarazaea ria aza, ba kaki qari orirabeke tugu vei.

¹⁸ Beto za rerege tata laoria i Jisu ria, ko za parangaria, <<Qa tori taiani tu ara za doru neqi pa noka beto pa pezo.

¹⁹ Ko za vei za mu lao ko mu vasepele vaniziu ria doru puku tinoni, muna paputaisoria pa izongona na Tamana, na Tuna, beto na Ongu Tabuna.

²⁰ Beto ko muna varivagigalaidi ko mari vataberia ria doru sakasava qa garunudigamu ara. Beto ko ara za mana vavaburogamu doru

[Matiu 28:20](#)

cli

[Matiu 28:20](#)

totozo, tinganai mina kamua na vinabetona na
totozo,>> za gua i Jisu.

Kubokota Adapt New Testament **Ghanongga: Kubokota Adapt New Testament (Bible)**

copyright © 2024 The Seed Company

Language: (Ghanongga)

Contributor: Islands Bible Ministries

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files dated 2 May 2025

b15930fb-006d-5d59-8c92-849586c93e2c